

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TİCARET ÜNVANI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CAN ÖZBEY

DANIŞMAN

PROF.DR. SAVAŞ BOZBEL

YRD.DOÇ.DR. MEHMET ERTAN YARDIM

İSTANBUL – 2013

ÖZET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 39 ilâ 52 nci maddelerinde düzenlenen ticaret unvanı, ticari hayatta kullanılan, taciri diğer tacirlerden ayırt etmeye hizmet eden, bu fonksiyonu ile diğer ayırt edici işaretlerden ayrılan bir tanıtıcı işaret ve ticari işletmenin malvarlığına dahil bir gayri maddi malvarlığı hakkı, TTK 'nın kabul ettiği terim ile bir "fikri mülkiyet hakkı" dır.

Tezin amacı, TTK 'nın ticaret unvanına ilişkin düzenlemesinin, 6762 sayılı (eski) TTK'nın ilgili düzenlemesi ile karşılaştırılarak tanıtılması ve eski TTK'nın bu konudaki düzenlemesi ile ilgili Yargıtay içtihadının ortaya konulması, Yargıtay uygulamasında TTK ile getirilen değişiklik ve yeniliklerin ne gibi sonuçlar doğuracağına incelenmesidir.

Bu amaçla Tezde; ilk olarak ticaret unvanı kavramı üzerinde durulmuş, sonra ticaret unvanının oluşturulması ve ticaret unvanı oluşturulduktan sonra meydana gelen birtakım değişikliklerin ticaret unvanına etkisi, kısaca ticaret unvanının değiştirilmeksizin kullanımına devam edilebileceği hallerden bahsedilmiş, bundan sonra ticaret unvanının kullanılmasında tescil ile birlikte kazanılan tekel hakkı, ticaret unvanı ticari dürüstlüğe aykırı bir şekilde başkası tarafından kullanılan kişiye tanınan dava hakları ve bildirim zorunluluğu ile TTK 'nın ticaret unvanına ilişkin hükümlerinin ihlali halinde uygulanacak yaptırımlar anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme, Ticaret Ünvanı, Tescil Tekel Hakkı , Bildirim Zorunluluğu, Ticaret Ünvanının İhlali ve Korunması

ABSTRACT

In 1908 enumerated Turkish Commercial Code (TCC) from the articles 39 to 52 regulated about the trade name, trade in life. This code is used to serve to distinguish merchant from other merchants by using, the other distinguishing marks, and an identifying mark for commercial and financial assets of a business's assets which are seized to including the TCC's adopted by the term "intellectual property rights".

The main purpose of this thesis; is to compare the TCC's 66762 enumerated (former) regulation about the trade name with the new regulation and analyzing the consequences and changes that the new TCC regulation will bring and change in Supreme Court of Appeals.

For that reason; in the thesis firstly; the trade name concept is emphasized. Secondly; the trade name title creation process and consequences that comes after it's creation: the impacts of changes in trade title and events are explained. And thirdly; registry monopoly rights are explained in terms of event of any violation about using the trade name with a registered title by someone else, and as a result the consequences of this kind of violation of the honesty of the trade and trade name are explained including the sanctions in case of violation about the trade name according to TCC's.

Key Words : Turkish Commercial Code, Business Corporation, Trade Name, Registration, Monopoly Right, Notice of Obligation, Violation of Trade Name, Protection of Trade Name.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRAC.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TİCARET UNVANI KAVRAMI

I. Tanım ve Terminoloji.....	4
II. Tarihçe.....	7
III. Kanunda Düzenlenme Biçimi.....	9
IV. Ticaret Unvanı Üzerindeki Hakkın Hukuki Niteliği.....	11
V. Benzer Ayırt Edici İşaretler ile Karşılaştırılması.....	14
A. Genel Olarak.....	14
B. İşletme Adı.....	17
C. Coğrafi İşaretler.....	23
D. Marka.....	26
E. İnternet Alan Adları.....	35

İKİNCİ BÖLÜM TİCARET UNVANININ OLUŞTURULMASI VE OLUŞTURULMASINDAN SONRA MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLERİN TİCARET UNVANINA ETKİSİ: TİCARET UNVANININ DEVAMI

I. Ticaret Unvanının Oluşturulması.....	40
---	----

A. Genel Olarak Oluşturma Sistemleri ve TTK'nın Benimsediği Sistem.....	40
B. Ticaret Unvanını Oluşturan Unsurlar.....	43
1. Genel Olarak.....	43
2. Çekirdek (Zorunlu Unsur).....	44
a. Gerçek Kişi Tacirlerin Ticaret Unvanlarında.....	44
b. Adi Şirketlerde Ticaret Unvanının Nasıl Oluşturulacağı.....	46
c. Ticaret Şirketlerinin Ticaret Unvanlarında.....	48
aa. Kollektif ve Komandit Şirketlerde.....	48
bb. Limited, Anonim ve Kooperatif Şirketlerde.....	51
d. Tacir Sayılan Diğer Tüzel Kişilerin Ticaret Unvanlarında.....	55
e. Donatma İştirakinin Ticaret Unvanında.....	57
3. Ek.....	58
a. Genel Olarak.....	58
b. Kural: Ek Yapılmasının İhtiyari Oluşu.....	59
c. Ek Yapılmasının Zorunlu Olduğu Haller.....	63
aa. TTK md. 45 Düzenlemesi.....	63
bb. TSY md. 44/f. 3 Düzenlemesi.....	66
cc. Şubelerin Ticaret Unvanları Bakımından.....	68
dd. Diğer Bazı Haller.....	70
II. Oluşturulmasından Sonra Meydana Gelen Değişikliklerin Ticaret Unvanına	
Etkisi: Ticaret Unvanının Devamı.....	71
A. Genel Olarak.....	71
B. Tacirin Adının Değişmesi.....	72
C. Ortağın Ayrılması ve Yeni Ortak Girmesi.....	73
1. Ortağın Ayrılması.....	73
2. Yeni Ortak Girmesi.....	75
D. Ortağın ya da Tacirin Ölümü.....	76
1. Ortağın Ölümü.....	76
a. Kollektif ve Komandit Şirketler ile Donatma İştirakinde.....	76

b. Anonim, Limited ve Kooperatif Şirketlerde.....	78
2. Gerçek Kişi Tacirin Ölümü.....	78
E. Ticari İşletmenin Devri Halinde.....	79
F. Diğer Bazı Hallerde.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET UNVANININ TESCİLİ VE KULLANILMASI ZORUNLULUĞU, KULLANILMASINDA TEKEL HAKKI VE KORUNMASI

I. Ticaret Unvanının Tescili ve Kullanılması Zorunluluğu.....	84
A. Ticaret Unvanının Tescili Zorunluluğu.....	84
B. Ticaret Unvanının Kullanılması Zorunluluğu.....	88
II. Ticaret Unvanının Kullanılmasında Tekel Hakkı.....	91
III. Ticaret Unvanının Korunması.....	93
A. Genel Olarak.....	93
B. Ticaret Unvanına Tecavüz.....	95
1. Genel Olarak.....	95
2. Dava ve Talepler.....	100
a. Ticari Dürüstlüğe Aykırı Kullanımın Tespiti.....	100
b. Ticari Dürüstlüğe Aykırı Kullanımın Yasaklanması.....	101
c. Tescili Önleme, Terkin veya Ayırt Edici Bir Ek Yapılmasını İstemi.....	103
d. Tecavüz Sonucu Olan Maddi Durumun Ortadan Kaldırılması, Gereğinde Araçların ve İlgili Malların imhası.....	107
e. Tazminat.....	109
C. Bildirim Zorunluluğu ve Cezai Yaptırımlar.....	111
SONUÇ.....	113
KAYNAKÇA.....	119

KISALTMALAR CETVELİ

aşa.	: aşağıda
b.	: bent
Bank.K	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz./bkz.	: Bakınız/bakınız
c.	: cümle
C.	: Cilt
Coğ.İşKHK	: 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Der.K	: 5253 sayılı Dernekler Kanunu
dn.	: dipnotu
E.	: Esas
Eski BK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
eski TTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
ESMKK	: 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu
f.	: fıkra
HD.	: Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
ICANN	: Internet Corporation For Assigned Names and Numbers
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu

K.	: Karar
Koop.K	: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
MarkaKHK	: 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname
md.	: madde
mük.	: mükerrer
no./No.	: numara/Numara
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
S.	: sayı/sayılı
SPK	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
STB	: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı)
T.	: tarih/tarihli
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TD.	: Yargıtay Ticaret Dairesi
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TPE	: Türk Patent Enstitüsü
TST	: Ticaret Sicili Tüzüğü
TSY	: Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
vs.	: ve saire
yuk.	: yukarıda

Yür.K : 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli
Hakkında Kanun

GİRİŞ

TTK¹ md. 39 vd.'nda düzenlenen ticaret unvanı, (gerçek kişi - tüzel kişi) tacirin, ticari işletmesine ilişkin işlemlerinde kullandığı isimdir/addır; ilk kullanılışı (kaynağı), Ortaçağ'a kadar uzanır. Ticaret unvanı, taciri diğer tacirlerden ayırt etmeye ve onu üçüncü kişilere, başka bir deyişle ticari işletmesi dolayısıyla ilişki kurduğu kişilere tanıtmaya hizmet eder. Buna göre; ticaret unvanı, tıpkı işletme adı, marka, coğrafi işaretler ve internet alan adları gibi, ticari hayatta kullanılmakta olan ayırt edici/tanıtıcı işaretlerden biridir. Diğer tanıtıcı işaretler gibi, ticaret unvanı da ticari işletmenin malvarlığına dahil gayri maddi unsurlardandır (TTK md. 11/f. 3). Ticaret unvanını sadece tacirler kullanabilir, tacir sıfatını taşımayanların (örneğin esnafların) ise, ticaret unvanı kullanması mümkün değildir. Tacirler bakımından ticaret unvanı seçip kullanmak ve tescil ettirmek bir hak olduğu kadar, aynı zamanda kanuni bir zorunluluktur, tacir sıfatına bağlanan sonuçlardan biridir (TTK md. 18/f. 1, 39, 40/f. 1).

Tacir, ticari işletmesi ile ilgili işlemlerinde kullanacağı ticaret unvanını seçerken, onu, dilediğince oluşturabilir. Ticaret unvanı çekirdek ve ek olmak üzere iki kısımdan oluşur. Çekirdek kısmı zorunlu olan kısımdır ve tacirin gerçek kişi - tüzel kişi olmasına, tüzel kişiler arasında ise ticaret şirketi veya tacir sayılan diğer tüzel kişilerden olmasına göre bunun için Kanun'da öngörülen kıstaslara (TTK md. 41-44) uyulduğunda, Kanun'a uygun bir ticaret unvanından bahsedilir. Ek kısmı ise, ticaret unvanının ihtiyari unsurudur. Tacir, belirli şartlara uyararak (TTK md. 46), ticaret unvanının çekirdek unsuruna dilediği kelimeleri ekleyebilir.

Ticaret unvanı serbestçe oluşturulduktan sonra, bazı değişikliklerin ortaya çıkması onun olduğu gibi kullanılmaya devam edilmesine engel olmaz. Gerçekten, bazı hallerde (TTK md. 47), ticaret unvanı olduğu gibi kalabilir. Ayrıca, ticaret unvanı ticari işletmeden ayrı olarak devredilemez ise de (TTK md. 49/f. 1), ticari işletme

¹ 14.2.2011 tarih ve 27846 sayılı RG'de yayımlanmış, 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

devredildiğinde, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, ticaret unvanı da devredilmiş olur ve devralan bu halde ticaret unvanını aynen kullanabilir (TTK md. 49/f. 2).

Ticaret unvanının seçilip kullanılması bir zorunluluk olduğu kadar, tescil edilmesi de tacir için zorunluluk teşkil eder. Ancak ticaret unvanı, tescil edilmeden de kullanılabilir ve tacirin, bu halde de ticaret unvanı üzerinde hakkı vardır. Yalnız, tescil edilmeden kullanılan ticaret unvanları, sadece haksız rekabet hükümlerine göre korunur. Tescil ise, ticaret unvanı üzerindeki hakkı bir tekel hakkına dönüştürür (TTK md. 50) ve tescil ile birlikte ticaret unvanı, TTK md. 52 uyarınca özel olarak korunur.

Belirtelim ki, çalışma, TTK düzenlemesi esas alınarak hazırlanmıştır. Çalışmada 6335 sayılı Kanun² ile TTK'nın ticaret unvanı ile ilgili hükümlerinde yapılan değişiklikler de ele alınmıştır. TTK md. 26'ya dayanılarak hazırlanan, Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin³ ve 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un⁴ ticaret unvanı ile ilgili maddelerine de değinilmiştir.

Çalışmanın amacı, esas olarak TTK'nın ticaret unvanına ilişkin getirdiği yeni düzenlemenin, eski TTK düzenlemesi ile karşılaştırılarak tanıtılması ve Yargıtay uygulamasında ne gibi değişikliklerin olabileceğinin de belirlenmesidir. TTK'nın genel gerekçesinde de ifade edildiği üzere, kamuyu aydınlatma ilkesi çerçevesinde ticaret unvanına ilişkin değişiklikler yapılmış; bu bağlamda Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun 68/151 sayılı Yönergesi'ne uygun olarak, şeffaflık ilkesi gereği belirli bilgilerin (bu arada ticaret unvanının) tacirin işletmesi ile ilgili kullandığı belgelerde bulunması zorunluluğu öngörülmüştür (TTK md. 39/f. 2). Yine, eski TTK ticaret unvanının tecavüze uğraması halinde açılacak davalar ve istenebilecek tazminat konularında

² RG, T. 30.6.2012, S. 28338.

³ RG, T. 27.1.2013, S. 28541.TSY'nin yürürlüğe konulması, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 22.11.2012 tarih ve 7322 sayılı yazısı üzerine, TTK md. 26'ya göre Bakanlar Kurulu'nca 19.12.2012 tarihinde kararlaştırılmıştır (Karar Sayısı: 2012/4093). TSY'den önce 1957 tarihli Ticaret Sicili Tüzüğü uygulanmakta idi.

⁴ RG, T. 14.2.2011, S. 27846.

yetersiz olduğu için, uygulama yönünden önemli olan bu konular TTK ile açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca getirilen yeni kurallar ile fikri mülkiyete ilişkin kanun hükmünde kararnamelere uyum sağlanmıştır⁵.

Çalışmanın birinci bölümünde; ticaret unvanı kavramı açıklanmıştır. Bu kapsamda, öncelikle ticaret unvanı tanımlanmış, hukuki niteliği ve Kanun'da düzenlenme biçimi üzerinde durulmuş ve benzer ayırt edici işaretlerden bahsedilerek bunlardan farkları ortaya konmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde; ticaret unvanının oluşturulması ve ilk oluşturulmasından sonra meydana gelen değişikliklerin ticaret unvanına etkisi incelenmiştir. Bu çerçevede; ticaret unvanının oluşturulmasında tacirin sıfatına göre unvanın çekirdek unsuru ve bütün tacirler bakımından geçerli olan ek kısmı ele alınmış ve "Ticaret Unvanının Devamı" başlıklı TTK md. 47 ile ticaret unvanının devrine ilişkin TTK md. 49'a değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; ticaret unvanının kullanılması ve tescili zorunluluğu (TTK md. 39 ve 40), ticaret unvanının kullanılmasında tescil ile birlikte kazanılan tekel hakkı (TTK md. 50), tescilsiz ticaret unvanlarının nasıl korunduğu ve tescil edilmiş ticaret unvanı üzerindeki hakkı tecavüze uğrayan kişiye tanınan dava hakları (TTK md. 52) ile TTK md. 51'de yer alan bildirim yükümlülüğu ve cezai yaptırımlar üzerinde durulmuştur.

Sonuç bölümünde ise, TTK'nın ticaret unvanına ilişkin getirdiği yenilikler ve değişiklikler kısaca özetlenmiş ve kişisel değerlendirme ve önerilerde bulunulmuştur.

⁵ TTK'nın genel gerekçesindeki bu açıklamalar için bkz. **Abuzer Kendigelen**, Gerekçeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 27, 49.

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARET UNVANI KAVRAMI

I. TANIM VE TERMİNOLOJİ

Ticaret unvanına ayrılan TTK md. 39-52 ve yine ticaret unvanı ile ilgili düzenlemeler öngören TSY md. 42-45'e bakıldığında, ticaret unvanının bir tanımının yapılmadığı görülür. Oysa her kişinin kendisine ait bir adı (medeni ad) olduğu gibi, her tacirin de ticari işletmesine ilişkin iş ve işlemlerinde kullandığı bir adı olmalıdır⁶. Bu gereklilik, ticaret unvanının asıl fonksiyonundan doğar. Bu, taciri diğer tacirlerden ayırt etmeye hizmet etmesidir.

Ticaret unvanı, TTK md. 39/f. 1'in "*Her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır.*" şeklindeki hükmünden hareketle, kısaca "*tacirin ticari işletmesine ilişkin iş ve işlemlerinde kullandığı addır*"⁷ şeklinde tanımlanabilir.

⁶ **Mehmet Helvacı** (Hüseyin Ülgen/Ömer Teoman/Abuzer Kendigelen/Arslan Kaya/N. Füsün Nomer Ertan), Ticari İşletme Hukuku, Birinci Tıpkı Basıdan Üçüncü Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s. 309; **Ali Bozer/Celal Göle**, Ticari İşletme Hukuku (6102 Sayılı TTK Çerçevesinde), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No. 465, Ankara, 2011, s. 121; **Karayalçın**, s. 369.

⁷ Ticaret unvanı, yazarların çoğunca TTK'nın bu hükmünden hareketle tanımlanmıştır. Bkz. **Oğuz İmregün**, Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, Gözden Geçirilmiş Üçüncü Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995, s. 75; **Sabih Arkan**, Ticari İşletme Hukuku, 6335 Sayılı Kanunla Değişik Türk Ticaret Kanunu'na Göre Hazırlanmış 17. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2012, s. 255; **Fahiman Tekil**, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, 1997, s. 161; **S. Kemal Mimaroglu**, İşletme Hukuku, C.I, 3. Bası, Ankara, 1978, s. 322; **Halil Arslanlı**, Kara Ticareti Hukuku, Umumi Prensipler, 2. Bası, İstanbul, 1959, s. 83; **Reha Poroy/Hamdi Yasaman**, Ticari İşletme Hukuku, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 386; **Rıza Ayhan/Mehmet Özdamar/Hayrettin Çağlar**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku, Genel Esaslar, 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 206; **Mehmet Bahtiyar**, Ticari İşletme Hukuku (Ders Notları, Soru Örnekleri), 12. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 111; **Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, 2. Baskı, Dora Yayınevi, Bursa, 2012, s. 113; **Tamer Bozkurt**, Ticaret Hukuku, Cilt I: Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 132; **Şaban Kayıhan/Mustafa Yasan**, Ticari İşletme Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 127; **Helvacı**, s. 309; **Bozer/Göle**, s. 121 (Bozer/Göle, s. 140'ta ve Bilgili/Demirkapı, s. 113, 122'de ticaret unvanı için "tacirin ticari adı" tanımını da vermiştir). Ticaret unvanını; "*ticari hayatta kullanılan, oluşumu ve kullanılmasında özel olarak düzenlenmiş, tacirle olduğu kadar ticari işletme ile de bağlantısı bulunan, hukuki, cezai ve idari yönden korunma altına alınmış, ekonomik değeri bulunan, gayri maddi nitelikteki bir tanıtma aracıdır*", "*ticari*

Ticaret unvanını, sadece tacirler kullanabilir. Esnaf ticaret unvanı kullanamaz⁸. Ticari işletmesi için bir ticaret unvanı seçip kullanmak ve bu ticaret unvanını ticaret siciline tescil ettirmek zorunluluğu (TTK md. 18/f. 1, 39/f. 1 ve 40/f. 1) sadece tacirlere yüklendiğine göre, tacirin de tanımını vermek, kimlerin tacir olduğunu/tacir sayıldığını/tacir gibi sorumlu olduğunu açıklamak gerekir.

Bilindiği üzere, gerçek kişi tacir, TTK md. 12/f. 1’de açıkça “*bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişi*” olarak tanımlanmıştır. TTK md. 12/f. 2’ye göre, bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır. TTK md. 12/f. 3 uyarınca bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur. Böylece, TTK md. 12/f. 2’de “tacir sayılma” ve TTK md. 12/f. 3’te “tacir gibi sorumlu olma” durumları öngörülmüştür. Bu hallerde de, kişi, ticaret unvanı seçip kullanmak ve onu tescil ettirmek yükümlülüğü altındadır. Bu, TTK md. 18/ f. 1’de öngörülen tacir sıfatına bağlı sonuçlardan biridir ve anılan yükümlülük, bu kişiler için de geçerlidir.

işletme sahibini diğer işletme sahiplerinden ayırmaya yarayan addır” ve “tacirlerin ticari işletmeleri için kullandıkları addır” şeklinde tanımlayanlar da vardır (Bkz. **Cumhur Boyacıoğlu**, Ticaret Unvanı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006, s. 7, **Sami Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, 23. Bası, Mimoza Yayınevi, Konya 2012, s. 147; **Gönen Eriş**, Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, 1. Cilt, 1-56. Maddeler, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2010, s. 1146). Tekinalp ise, “*Ticaret unvanı bir ticari işletmenin sahibinin adı olup, tacir ticari işletmesi ile ilgili işlemlerini bu ad altında yapar.*” demektedir (Bkz. **Ünal Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 24).

⁸ Gerçekten, esnafı tanımlayan ve hangi hükümlerin esnafa da uygulanacağını gösteren TTK md. 15’te ticaret unvanına ilişkin hükümlere atıf yapılmamıştır. TTK md. 15’e göre esnaf, ister gezici olsun, ister bir dükkanda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedeni çalışmasına dayanan ve geliri TTK md. 11/f. 2 uyarınca çıkarılacak kararnamede gösterilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişidir. Tacirlere özgü TTK md. 20 ve 53 ile TMK’nın 950. maddesinin ikinci fıkrası esnaf hakkında da uygulanır.

Tüzel kişi tacirler bakımından ise; TTK md. 16/f. 1’de⁹, ticaret şirketlerinin, amacına varmak için ticari işletme işleten vakıflar ve derneklerin ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşların da tacir sayıldıkları açıkça belirtilmiştir. Bunlar da, o halde, ticaret unvanı seçip kullanmak ve ticaret unvanlarını ticaret siciline tescil ettirmek zorunda olan “tacir”lerdir.

Adi şirket ortaklarının da TTK md. 12/f. 1’de yer alan “*kısmen de olsa*” ibaresinden yola çıkılarak tacir oldukları kabul edilmektedir. Donatma iştirakine, tacire ilişkin hükümler aynen uygulanır (TTK md. 17) ve donatma iştirakinin ticaret unvanının oluşturulması özel olarak da TTK md. 44/f. 2’de düzenlenmiştir. Adi şirket ortakları ve donatma iştiraki bakımından da o halde ticaret unvanı seçip kullanmak ve tescil ettirmek zorunluluğu mevcuttur.

Ticaret unvanı; asıl fonksiyonu taciri diğer tacirlerden ayırt etmek olsa da, TTK md. 39/f. 1’den hareketle yapılan tanımda yer alan tacirin iş ve işlemlerinin ticari işletmeye ilişkin olması vurgusu nedeniyle -kısmen de olsa- ticari işletmenin tanıtımına dolaylı katkı da sağlar¹⁰. Özellikle, tacirin aynı zamanda işletme adı da kullanmadığı durumlarda bu fonksiyon daha bir önem arz eder¹¹. Bu itibarla, ticari işletmeyi de tanımlamak uygun olur.

Bilindiği üzere, ticari işletmenin bir tanımına eski TTK’da yer verilmemişti. TST md. 14/f. 2’de yer alan “*Bir gelir sağlamayı hedef tutmayan veya devamlı olmayan faaliyetlerle Türk Ticaret Kanununun 17 nci maddesinde tarif edilen esnaf faaliyeti*

⁹ TTK md. 16/f. 2’de sayılanlar ise tacir değildirler, bunlar ile ilgili TSY md. 43/f. 3 düzenlemesinin uygulanamaz olduğu yönündeki açıklama için bkz. aşağıda s. 55.

¹⁰ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 24; **Helvacı**, s. 309; **Boyacıoğlu**, s. 6-7; **Aynur Yongalık**, Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler -Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme-, Batider, 2002, Cilt XXI, Sayı 3, s. 5.

¹¹ **Yongalık**, s. 5.

sınırlarını aşmayan faaliyetler ticari işletme sayılmaz.” şeklindeki olumsuz ifadeden hareketle ve burada sayılan unsurlara “bağımsızlık” unsuru da eklenerek, ticari işletme bu unsurları kapsayacak şekilde tanımlanmaktaydı. TTK md. 11/f. 1’de ise, ticari işletme tüm unsurlarını içerecek şekilde açıkça tanımlanmıştır. Buna göre, ticari işletme, *“esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletme”*dir. Esnaf işletmesi ile ticari işletme arasındaki sınır, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak kararnamede gösterilecektir (TTK md. 11/f. 2)¹².

Ticaret unvanının yerine, ticari ad, ticari unvan ve bazen “firma” kelimelerinin kullanıldığı¹³ da görülmektedir. Firma kelimesi, aynı zamanda ticari işletmenin kendisini ifade etmek için de kullanıldığından, karışıklıklara yola açmaktadır¹⁴. Çalışmada, kanuni ve yerleşmiş bir terim olduğu için, “ticaret unvanı” teriminin (bazen de kısaltılmış haliyle “unvan” şeklinde) kullanılması tercih edilmiştir.

II. TARİHÇE

Ticaret unvanı, tacirlerin ticari işlemlerinde kısaltılmış bir ada olan ihtiyaçları ve ticari işletme aracılığıyla kurulan ilişkileri koruma ve sürdürme konusundaki menfaatleri sonucunda doğmuştur¹⁵. Tacir, kendi adını ve dolaylı olarak da ticari işletmesini tanıtmak suretiyle müşteri kitlesini genişletmek ister. Tacirin, işlettiği ticari işletme dolayısıyla işlemlerde bulunacağı üçüncü kişiler (işletme ilgilileri) ise iş yaptıkları işletmenin hangi işletme olduğunu bilmeye ihtiyaç duyarlar. Ticaret yapan

¹² Yür.K’nın 10. maddesi uyarınca fıkarda öngörülen kararname çıkarılıncaya kadar yürürlükte bulunan düzenlemeler uygulanır. Halen 2007/12362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı yürürlüktedir.

¹³ Bkz. **Karayalçın**, s. 369 vd.

¹⁴ **Arkan**, s. 255, dn. 1; **Helvacı**, s. 309; **Bozer/Göle**, s. 121; **Bahtiyar**, s. 111.

¹⁵ **Arslanlı**, s. 86; **Boyacıoğlu**, s. 7.

kişiler (tacirler) de, kendi adlarının/unvanlarının, özellikle rekabet sebebiyle başkalarının unvanlarından açıkça ayırt edilmesini isterler¹⁶.

Ticaret unvanının kaynağı, Ortaçağ'a ve özellikle İtalyan şehir devletlerine kadar uzanır. Gerçek kişi tacir, okuma yazmanın yaygın olmadığı bu devirde, ticari belgeleri başkasına yazdırıyor ve altına kendisine has bir işaret (*signum*) koymak suretiyle yazılanı onaylıyordu. Şirketler ise, bütün ortaklarının adlarının kullanılması çok uzun bir ibare ortaya çıkaracağından ve ayrıca bir medeni ada sahip de olmadıklarından, şirkete has bir adla belgeleri imzalama yoluna gidiyorlardı. Bu şekilde, *signum mercatoris* (tacir işareti/adı) ve *signum societatis* (şirket işareti/adı) kavramları ortaya çıkmıştır¹⁷.

Söz konusu işaretlerin (*signum mercatoris*, *signum societatis*) kullanılması, bir çeşit onay (*firmatio*) mahiyetinde olup, belge ile tacirin iradesinin birbirine uygun olduğunu teyit ediyordu. *Firmatio* kelimesi¹⁸ Cermen çevresinde ticaret unvanına firma denmesine sebep olmuştur. Bu kelime, Latince parmak basmak veya imzalamak suretiyle onaylamak anlamına gelmektedir ve *firmare* mastarından türemiştir¹⁹.

Modern biçimde ticaret unvanı ilk olarak ticaret şirketleri için kullanılmıştır. 1794 tarihli Prusya Kanunu ve 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nda ticaret şirketleri için ticaret unvanı söz konusu edilmiştir. 1861 tarihli Alman Ticaret Kanunu'nda ise, ticaret şirketlerinin yanında ticari işletmeler, başka bir deyişle "firma"ların da ticaret unvanı kullanabilecekleri hususu düzenlenmiştir²⁰.

¹⁶ Karayalçın, s. 370.

¹⁷ Şevket Memedali Bilgişin, Ticaret Hukuku Prensipleri, C. I, 3. Bası, İstanbul, 1950, s. 159; Arslanlı, s. 86; Eriş, s. 1146; Tekil, s. 161; Mimaroglu, s. 318; Poroy/Yasaman, s. 392; Boyacıoğlu, s. 7-8.

¹⁸ Boyacıoğlu, s. 8. Bugün Alman hukukunda ticaret unvanını, Anglo-Sakson ve Fransız hukuk çevrelerinde ise ticarethaneyi anlatmak üzere kullanılan firma sözcüğü buradan kaynaklanmaktadır (Tekil, s. 161).

¹⁹ Bilgişin, s. 160; Mimaroglu, s. 319; Boyacıoğlu, s. 8.

²⁰ Eriş, s. 1146; Boyacıoğlu, s. 8.

Ülkemizde ise, ticaret unvanının gelişimi konusunda ilk gözlenen gelişme, 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret-i Berriyye'nin 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'ndan tercüme suretiyle iktisabı ile olmuştur. Bu Kanun, kaynak kanun gibi sadece şirketlerin ticaret unvanları ile ilgili hükümler barındırmaktaydı. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte bu kanun yürürlükten kalkmış ve ticaret unvanı ile ilgili çok önemli farklılıklar içermeyen 865 sayı ve 1926 tarihli Türk Ticaret Kanunu kabul edilmiştir²¹. Eski TTK ise, 41-54. maddeleri arasında ticaret unvanını detaylı bir şekilde düzenlemişti.

III. KANUNDA DÜZENLENME BİÇİMİ

Ticaret unvanı TTK md. 39-52 arasında düzenlenmiştir²². TTK md. 39-52, sistematik olarak Kanun'un "Ticari İşletme" başlıklı Birinci Kitap'ının Üçüncü Kısım'ında yer almaktadır. Bu Kısım'daki son madde olan 53. madde işletme adına ayrılmıştır.

TTK'nın Birinci Kitap'ının Üçüncü Kısım'ı "Ticaret Unvanı ve İşletme Adı" başlıklıdır. İşletme adı, yukarıda da belirtildiği üzere, bu Kısımın son maddesinde (53.) düzenlenmiştir. TTK md. 53'te; işletme adını tanımlayıcı unsurlar gösterilmiş, işletme adı sahibinin bunu tescil ettirmesi gerektiği belirtilmiş ve tescil edilen işletme adları bakımından da uygulanacak ticaret unvanına ilişkin hükümler sayılmıştır.

Ticaret unvanına ilişkin ilk iki madde (39 ve 40.), "Kullanma Zorunluluğu" üst başlığı altında; ticaret unvanının kullanılması zorunluluğunu (TTK md. 39/f. 1) ve ticaret unvanına tacirin kullandığı hangi belgelerde yer verilmesi gerektiğini ve tacir internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise internet sitesinde de bulunacak bilgileri (TTK md. 39/f. 2), ticaret unvanının tescili zorunluluğunu ve bunun nasıl yerine

²¹ Arslanlı, s. 83; Boyacıoğlu, s. 9.

²² Eski TTK'da ticaret unvanı, 41-54. maddeler arasında düzenlenmişti ve işletme adını düzenleyen 55. maddesi ile birlikte Kanun'un "Ticari İşletme" başlıklı Birinci Kitap'ının Üçüncü Fasil'ini oluşturuyordu.

getirileceğini -merkez ve merkezi Türkiye’de bulunan ve merkezi yurt dışında bulunan şubelerin ticaret unvanları bakımından- (TTK md. 40) öngörmektedir.

TTK md. 41-49, “Ticaret Unvanının Şekli” üst başlığı altında; gerçek kişilerin (md. 41) ve tüzel kişilerin (kolektif ve komandit şirketler için md. 42; anonim, limited ve kooperatif şirketler için md. 43; tacir sayılan diğer tüzel kişiler ve donatma iştiraki için md. 44) ticaret unvanlarının şeklini, gerçek ve tüzel kişi tacirlere ait ticaret unvanlarına ilişkin ortak hüküm niteliğindeki ek yapılması zorunluluğunu (TTK md. 45), yine bir ortak hüküm olan ticaret unvanına yapılabilecek ekleri (TTK md. 46), ticaret unvanının ilk oluşturulmasından sonra meydana gelebilecek değişikliklerin ticaret unvanına etkisini, başka bir deyişle hangi hallerde ve şartlarla ticaret unvanının sonradan ortaya çıkan değişikliğe rağmen aynen kullanılmaya devam edilebileceğini (TTK md. 47), şubeler bakımından ek kullanılması zorunluluğunu (TTK md. 48) ve ticaret unvanının devrini (TTK md. 49) düzenlemektedir.

TTK md. 50, 51 ve 52’de ise, “Ticaret Unvanının Korunması” üst başlığı altında; tescil edilmiş ticaret unvanlarını tekel olarak kullanma hakkı (md. 50), ticaret unvanının tescil edilmemesi, kanuna aykırı olarak tescil edilmesi veya kullanılması hallerinde bildirim yükümlülüğü ve Kanun’un ticaret unvanına ilişkin hükümlerine aykırılık halinde gündeme gelecek cezai yaptırımlar (md. 51) ve unvanına tecavüz edilen kişinin haklarının neler olduğu (md. 52) düzenlenmektedir.

Belirtelim ki, Yür.K’nın 10²³ ve 11.²⁴ maddeleri ile TSY’nin 42-45. maddeleri doğrudan ticaret unvanına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Gerek Yür.K gerekse TSY’nin -çalışmada yeri geldikçe değinilmiş olan- başka maddelerinde ticaret unvanına

²³ Yür.K’nın 10. maddesi hükmü için bkz. yuk. s. 7, dn. 12.

²⁴ Yür.K md. 11’de, TTK’nın ticaret unvanına ilişkin hükümlerinin Kanun’un yürürlüğe girdiği (1.7.2012) tarih itibarıyla uygulanacağı belirtilmiştir. Bu hükmün akla getirdiği soru ve çözümü bakımından Nomer Ertan’ın ileri sürdüğü görüş için bkz. aşağı s. 64-65.

dolayısıyla değinen, ayrıca başka mevzuatta da ticaret unvanına ilişkin özel birtakım hükümler de mevcuttur.

Başka mevzuatta yer alan ticaret unvanı ile ilgili hükümlere şunlar örnek verilebilir:

- i) 6362 sayılı SPK'nın²⁵ 49. maddesinin 1. fıkrasının ç) bendi,
- ii) Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nin²⁶ 19. maddesi,
- iii) Koop.K'nın²⁷ 2. maddesinin 4. fıkrası,
- iv) 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'nun²⁸ 4. maddesinin 4. fıkrası,
- v) 5253 sayılı Der.K'nın²⁹ 28. maddesi,
- vi) STB Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü'nün 1989/1 sayılı teblięi³⁰,
- vii) İkratzatçılık Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelięin³¹ 2. maddesi ve
- vi) 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun'un³² 2. maddesi.

IV. TİCARET UNVANI ÜZERİNDEKİ HAKKIN HUKUKİ NİTELİğİ

Öncelikle belirtmek gerekir ki, ticaret unvanı üzerindeki hak gayri maddi (=maddi olmayan) bir haktır. Öyle ki, ticaret unvanı üzerindeki hak, gayri maddi haklar içinde fikri mülkiyet haklarındandır. TTK md. 11/f. 3'te ticari işletmenin devri sözleşmesinin, aksi öngörülmemişse ticaret unvanı ile “diğer fikri mülkiyet haklarını”

²⁵ RG, T. 30.12.2012, S. 28513.

²⁶ RG, T. 21.6.2008, S. 26913.

²⁷ RG, T. 10.5.1969, S. 13195.

²⁸ RG, T. 17.2.2005, S. 25730.

²⁹ RG, T. 23.11.2004, S. 25649.

³⁰ RG, T. 16.2.1989, S. 20082.

³¹ RG, T. 19.8.2000, S. 24145.

³² RG, T. 29.1.2004, S. 25361.

içerdiğinin kabul edildiği belirtilmiş, ticaret unvanı üzerindeki hakkın bir fikri mülkiyet hakkı olduğuna açıkça işaret edilmiştir³³.

Bilindiği gibi haklar, çeşitli özellikleri göz önünde bulundurularak sınıflandırılmaktadır. Düzenlendikleri hukuk alanına göre, özel hukuktan doğan haklar ve kamu hukukundan doğan haklar olarak ikiye ayrılırlar. Ticaret unvanı ticari hayatta kullanılan tanıtıcı/ayırt edici işaretlerden biridir. Bunun üzerindeki hak; bir özel hukuk kaynaklı kanun olan TTK'da düzenlenmiştir. Bu hak, özel hukuk tarafından hak süjesine tanınan bir yetkidir³⁴, dolayısıyla özel hukuktan doğan bir haktır.

Ticaret unvanı üzerindeki hak, hak sahibi tarafından herkese karşı ileri sürülebildiğinden, ayrıca mutlak bir haktır. Bu hak, tacir sıfatının kazanılması ile doğar, bunun için ayrıca ticaret unvanının tescil ve ilan edilmesi gerekmez. Fakat tacir ticaret unvanını usulüne uygun olarak tescil ve ilan ettirdiğinde, ticaret unvanı üzerindeki hakkı aynı zamanda bir tekel hakkına da dönüşür. Şöyle ki, usulen tescil ve ilan ettirilen ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir (TTK md. 50). Tescil ile birlikte, tacir ayrıca ticaret unvanı üzerindeki mutlak hakkını korumak konusunda TTK'da öngörülen özel koruma hükmünden (madde 52) yararlanma yetkisine de sahip olur. Ticaret unvanını kullanma ve koruma tekeli o halde mutlak³⁵.

Özel hukuktan doğan hakları, konularına göre, malvarlığı hakları ve malvarlığına dahil olmayan haklar (=şahıs varlığı hakları) olmak üzere ikiye ayırırız. Ticaret unvanı, TTK md. 11/f. 3'te yer alan "Ticari işletme içerdiği malvarlığı

³³ Hükümde yer alan "diğer fikri mülkiyet hakları", fikir ve sanat eserleri ile bağlantılı haklar, işletme adı, marka, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım, coğrafi ad ve işaretler, bitki çeşitleri (ıslahçı hakları), yarı iletkenlerin topografyaları kadar çok geniş bir kavramı ifade eder ve bütün bu unsurlar, ticari işletmenin malvarlığına dahildir. Ticaret unvanı da bir fikri mülkiyet hakkıdır, TTK md. 11/f. 3 ticaret unvanını öneminden dolayı ayrıca saymıştır (TTK md. 4/f. 1/b. d, 11/f. 3, 127/f. 1/b. b ve 342/f. 1'nin gerekçeleri için bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 118, 130-131, 250, 419).

³⁴ **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 202.

³⁵ Haksız rekabete ilişkin düzenlemenin aksine, zarar tehlikesinin varlığı şart değildir. Sadece tescil edilmemiş ticaret unvanları haksız rekabet hükümlerine göre korunacağından, o zaman zarar tehlikesi veya zarar varsa koruma sağlanır (**Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 162).

unsurlarının... devredilebilir” ifadesinden de anlaşıldığı üzere, ticari işletmeye dahil olan malvarlığı unsurlarından bir tanesidir³⁶. Böyle olunca, ticaret unvanı üzerindeki hakkın bir malvarlığı hakkı olduğunu kolayca söyleyebiliriz³⁷.

Bir ayrıma göre de özel hukuktan doğan haklar, devredilebilen ve devredilemeyen haklar olarak sınıflandırılmakta, kullanma yetkisi bakımından hak sahibine bağlılıklarına göre böyle ayrılabilir³⁸. Sadece hak sahibi tarafından kullanılabilen, kişilik hakları gibi haklar “devredilemez haklar” iken, başkalarına devredilebilen, miras yolu ile de intikal edebilen haklar “devredilebilir haklar”dır. Ticaret unvanının devri belirli esaslara bağlı olarak mümkündür. TTK md. 49/f. 1’e göre, ticaret unvanı ticari işletmeden ayrı olarak devredilemez. TTK md. 49/f. 2’de ve aynı şekilde TTK md. 11/f. 3’te, ticari işletme devredildiğinde aksi açıkça öngörülmemişse ticaret unvanının da bu devrin kapsamında olacağı, yani ticaret unvanının da devredilmiş kabul edileceği öngörülmüştür.

Tüm bunlardan çıkan sonuca göre, ticaret unvanı üzerindeki hak, hukuki niteliği itibariyle³⁹, özel hukuktan kaynaklanan, herkese karşı ileri sürülebilen (mutlak), devredilebilir bir gayri maddi malvarlığı hakkıdır.

³⁶ Ticaret unvanının ticari işletmenin malvarlığına dahil bir unsur olduğu TTK md. 11’in gerekçesinde de açıkça ifade edilmiştir. Bkz. yuk. s. 11-12, dn. 33.

³⁷ Boyacıoğlu, ticaret unvanı üzerindeki hakkın, şahıs varlığı unsuru içeren malvarlığı hakkı olarak nitelendirilmesini teklif etmiştir. Bunun nedenini yazar, “*Öncelikle, ticaret unvanı üzerindeki hak, tacirin hukuki hüviyeti nasıl olursa olsun şahıs varlığına ilişkin bir unsur taşımaktadır. Zira, ticari hayatında en azından başlangıç safhası itibariyle tacir, işletmesi için seçip kullanmak mecburiyetinde olduğu ticaret unvanı ile tanınmakta ve unvan, ifa ettiği şahıs belirtme fonksiyonu itibariyle onun ferdileşmesine hizmet etmekte, bu yönüyle medeni adın özel hayattaki görevini ticari hayatta yerine getirmektedir...*” sözleri ile açıklamıştır (**Boyacıoğlu**, s. 28, 30). Arslanlı, ticaret unvanı üzerindeki hakkın mali niteliğinin kişi unvanlarında tahdide uğraması gerekir, gerçek kişilerin ad ve soyadlarından oluşan ticaret unvanlarında isim üzerindeki kişilik haklarının korunması gerekir (Bkz. **Arslanlı**, s. 102).

³⁸ **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 203.

³⁹ Bu konuda ileri sürülen çeşitli sınıflandırmalar için bkz. **Boyacıoğlu**, s. 16 vd. Yazar, ticaret unvanı üzerindeki hakkın hukuki niteliği ile ilgili görüşleri şahıs varlığı hakkı ağırlıklı görüşler (şahsiyet hakkı, isim üzerindeki hak, sui generis şahsiyet hakkı, mameleki muhtevası kuvvetli şahsiyet hakkı) ve malvarlığı hakkı ağırlıklı görüşler (gayri maddi malvarlığı hakkı, ticari işletmeye bağlı hak, mali hak, mülkiyet hakkı) olarak ikiye ayırarak anlatmıştır. Örneğin Bilgişin, ticaret unvanı üzerindeki hakkın bunlar arasında sayılan sui generis bir şahsiyet hakkı niteliğinde olduğunu, çünkü ticaret unvanına değer kazandıran tacirin kabiliyeti, doğruluğu ve mesleğindeki uzmanlığı olduğunu, ticaret unvanı ile onu

V. BENZER AYIRT EDİCİ İŞARETLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

A. Genel Olarak

Ticari hayatta kullanılmakta olan çeşitli ayırt edici işaretler vardır. Bunlar; taciri, ticari işletmesini, mal ve/veya hizmetlerini, diğer tacirlerden, ticari işletmelerden, başkalarının mal ve/veya hizmetlerinden ayırt etmek için kullanılmaktadır. Böylece taciri diğer tacirlerden ayırt etmeye hizmet eden “ticaret unvanı”, ticari işletmeyi diğer işletmelerden ayırt etmeye hizmet eden “işletme adı” ve bir teşebbüsün mal ve/veya hizmetlerini başkalarının mal ve/veya hizmetlerinden ayırt etmeye hizmet eden “marka” gibi kavramlar doğmuştur.

Ticaret unvanının bir fikri mülkiyet hakkı olduğuna TTK md. 11/f. 3’te açıkça işaret edildiği yukarıda⁴⁰ belirtilmişti. Diğer fikri mülkiyet haklarının; fikir ve sanat eserleri ile bağlantılı haklar, işletme adı, marka, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım, coğrafi ad ve işaretler, bitki çeşitleri (ıslahçı hakları) ve yarı iletkenlerin topografyaları kadar geniş bir alana sahip olduğunu hatırlatmak isteriz⁴¹. Bu fikri mülkiyet haklarından; ticaret unvanı ve işletme adı TTK’da (madde 39-53), markalar 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname⁴², de, patent

taşıyan kişi ya da şirket arasındaki bu değer ilgisinin ticaret unvanı hukukunun konusunu teşkil ettiğini, bu hukukun sui generis bir hak olmakla beraber şahsiyete bağlı haklar içine girdiğini ileri sürmüştür (Bkz. **Bilgişin**, s. 183).

⁴⁰ Bkz. yuk. s. 11-12 ve dn. 33.

⁴¹ Tekinalp, fikri mülkiyet haklarını ikiye ayırarak incelemektedir. Birinci grup “fikri haklar”dır ve bu gruba, fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar ile bağlantılı haklar, patentler, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar, çipler (yarı iletken topografyalar), bitki yetiştirilmesi ve ıslahçı hakları ile açıklanmamış bilgiler; ikinci grup ise “ayırt edici ad ve işaretler”dir ve bu gruba markalar, coğrafi ad ve işaretler, ticaret unvanı, işletme adı ile alan adları ve benzeri işaretler girer (Bkz. **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 7-29.). Çalışmada, ayırt edici işaretler olarak burada sayılanlar incelenmiştir. Bu ayırt edici işaretler fikri haklardan, fikrin ürünü olmamaları, sahiplerinin hususiyetini taşımamaları noktalarından ayrılır (**Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 21). Ancak bunlar içinde coğrafi ad ve işaretler üzerindeki hak mutlak olmadığı gibi, kullanan kişi yönünden inhisari nitelikte de değildir. Çünkü coğrafi işaret alansal, yöresel, bölgesel, ülkesel genelliğe bir anlamda anonimliğe sahiptir, belli bir kişiye veya bazı kişilere bağlanamaz. Bu sebeple coğrafi işaret, hukuki işlemlere de konu olamaz (**Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 23).

⁴² RG, T. 27.06.1995, S. 22326.

ve faydalı modeller 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname⁴³,de, endüstriyel tasarımlar 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname⁴⁴,de, coğrafi işaretler 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname⁴⁵,de ve fikri eserler üzerindeki haklar 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu⁴⁶,nda düzenlenmiştir.

Aşağıda, ticari hayatta sıkça kullanılmakta olan ayırt edici işaretlerin ticaret unvanından farkları ve kendilerine özgü en belirgin özellikleri üzerinde durulmuştur. Bunlar sırasıyla; işletme adı, marka, coğrafi işaretler ve internet alan adlarıdır. Söz konusu ayırt edici işaretleri tek tek incelemeden önce, ticari hayatta kullanılan ayırt edici işaretler olmaları dışındaki birtakım ortak özelliklerinin⁴⁷ daha üzerinde durulması uygun olur.

Bunlardan birincisi, ticaret unvanı, işletme adı, marka gibi tanıtıcı işaretlerin, bir ticari işletme söz konusu olduğunda, onun malvarlığı kapsamında yer aldıklarıdır. Böyle olunca da ticari işletme devredildiğinde, bu gayri maddi malvarlığı unsurları da ticari işletme ile birlikte devredilmiş olur; yeter ki bunun aksi, açıkça kararlaştırılmış olmasın. TTK md. 11/f. 3'te, aksi öngörülmemişse, devir sözleşmesinin ticaret unvanı ile diğer fikri mülkiyet haklarını (yani, işletme adı, marka, patent, tasarım hakları ve alan adlarını da) içerdiğinin kabul olunduğu belirtilmiştir. İnternet alan adları da, işletme adı, marka, coğrafi işaret, patent, tasarım hakları gibi buradaki “diğer fikri mülkiyet hakları” ifadesinin kapsamındadır.

⁴³ RG, T. 27.06.1995, S. 22326.

⁴⁴ RG, T. 27.06.1995, S. 22326.

⁴⁵ RG, T. 27.06.1995, S. 22326.

⁴⁶ RG, T. 13.12.1951, S. 7981.

⁴⁷ Tekinalp, ayırt edici işaretlerin özelliklerini, soyutluk/bir varlıklarının olmaması, eşya olmamaları, somutlaştıkları eşyadan farklı olmaları, üzerinde somutlaştıkları maddelerin hukukundan farklı hukuklara bağlı olmaları, üzerlerindeki hakkın mutlak olması şeklinde sıralamaktadır (**Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 21).

Bu ayırt edici işaretlerin ikinci ortak özelliği, hemen hemen hepsinin yasal korumaya kavuşturulmuş olmasıdır. Hemen yukarıda da belirtildiği üzere, aşağıda incelenmiş olan işletme adı (ve çalışmanın konusu olan ticaret unvanı) TTK'da, markalar ve coğrafi işaretler özel kanun hükmünde kararnamelerinde düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. İnternet alan adlarının ayrı bir kanun ile korunması için gerekli ve yeterli düzenleme yapılamamıştır. Sadece, Elektronik Haberleşme Kanunu'na dayanılarak, ".tr" uzantılı internet alan adlarının yönetimine dair usul ve esasları düzenlemek üzere Ulaştırma Bakanlığı'nın İnternet Alan Adları Yönetmeliği⁴⁸ yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik; internet alan adlarının tahsisi konusunda yetkili kurumları ve uyulması zorunlu ilkeleri göstermekte, alan adlarına ilişkin uyumsuzlukların yargı yolu dışında çözümü için bir mekanizma öngörmektedir.

Ticaret unvanı, işletme adı, markalar ve coğrafi işaretlerin korunması esas itibariyle kendi özel mevzuatları uyarınca sağlanmakta ise de, bu korunma işaretlerin tescil edilmiş olması halinde mümkündür. Gerçekten, ticaret unvanı, TTK md. 52'deki özel korumaya tescil edilmiş iseler kavuşurlar. TTK md. 53'teki atıf dolayısıyla işletme adının korunması da eğer tescilli ise TTK md. 52 uyarınca olur. Markalar, patentler, tasarımlar ve coğrafi işaretlerin düzenlendikleri kanun hükmünde kararnameler uyarınca korunmaları da yine ilgili sicillere tescil edilmiş olmaları şartına bağlanmıştır. Fakat fikri mülkiyet haklarının her biri için söylenebilir ki, tescilsiz iseler haksız rekabete ilişkin genel hükümler (TTK md. 54 vd.) uyarınca korunurlar.

O halde, ticaret unvanı, işletme adı, markalar ve coğrafi işaretler tescilsiz iseler, korunmaları haksız rekabete ilişkin hükümlerle sağlanır. Alan adlarının korunması bakımından hukukumuzda henüz özel bir düzenleme mevcut olmadığı için bunların korunması da haksız rekabet ilkelerine göre olur. Haksız rekabet hükümlerine göre tescilsiz bu ayırt edici işaretlerin korunmasında, iltibas düzenlemesi özel bir önem arz eder. İltibas, TTK md. 55/f. 1/b. a/4'te "*başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya*

⁴⁸ RG, T. 07.11.2010, S. 27752.

işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak” şeklinde ifade edilen özel bir haksız rekabet halidir ve aşağıda incelenen tanıtıcı işaretlerin haksız rekabet hükümlerine göre korunmasında eski TTK md. 57/b. 5 gibi sıkça başvurulmuş bir hüküm olacaktır. Eski TTK md. 57/b. 5, “başkasının emtiası, iş mahsulleri, faaliyeti veya ticaret işletmesiyle iltibaslar meydana getirmeye çalışmak veya buna müsait bulunan tedbirlere başvurmak, hususiyile başkasının haklı olarak kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtalarıyla iltibasa meydan verebilecek surette, ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları kullanmak veyahut iltibasa meydan veren malları, durumu bilerek veya bilmeyerek, satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmamak” şeklindeydi⁴⁹.

B. İşletme Adı

TTK md. 53’te düzenlenen işletme adı⁵⁰, ticaret unvanından farklı bir fonksiyona sahiptir. Şöyle ki, ticaret unvanı taciri diğer tacirlerden ayırt etmeye yarayan bir tanıtıcı işaretken, işletme adı esas işletmeyi tanıtmaya ve diğer işletmelerden ayırt etmeye hizmet eder⁵¹. Bu halde, işletme adının, işletme sahibi ile ilgisi yoktur; onu tanıtmaz, hedef almaz ve böyle bir amaçla kullanılmaz. TTK md. 53’ün ilk cümlesinde, bu husus “İşletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan adların...” demek suretiyle

⁴⁹ “Başkasının ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları ile iltibasa meydan verebilecek surette, ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları” cümle parçasının TTK md. 55/f. 1/b. a/ 4’te yer almamasının gerekçesi, hükümde sayılan ayırt edici işaretlere ilişkin karıştırılmanın, koşul, hüküm ve sonuçlarıyla birlikte kendi özel kanun hükmünde kararnamelerinde ve unvanla ilgili olarak TTK’da ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olması, burada tekrar edilmelerinin hem gereksiz olduğu hem de yorum güçlüklerine sebep olacağı ve anılan cümle parçasının burada yer almasının haksız rekabete ilişkin hükümlerin fikri mülkiyete ilişkin düzenlemelerde kümülatif uygulanması yönünden gerekli görülemeyeceğidir (Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 177-178).

⁵⁰ Karayalçın’a göre, işletme adı hakkındaki hüküm (eski TTK md. 55) gereksizdir, ayrıca kanun yapma tekniği bakımından ahenkli bir sistem getirmemektedir. Çünkü işletme adı ticaret unvanının bir eki olarak ticaret siciline kaydedilmişse zaten bu madde uygulanmayacak, unvan bir bütün halinde ekleri ile birlikte korunacağı için işletme adı da bu korumadan yararlanacaktır. İşletme adı ticaret unvanına dahil değilse, o zaman da haksız rekabet hükümlerine göre korunabilecektir. Bunlar, işletme adının ayrıca düzenlenmiş olmasını anlamsız kılmaktadır (Bkz. **Karayalçın**, s. 398).

⁵¹ “İşletme adı, sadece işletmeyi hedef alır. İşletme adı, işletmeyi diğerlerinden ayırır...” şeklindeki 11. HD., T. 10.04.2006, E. 3967, K. 3863 sayılı Karar için bkz. **Eriş**, s. 1233.

vurgulanmıştır. Bu noktada, hükümde yer alan “işletme sahibi” ifadesini eleştirebiliriz. Çünkü, TTK md. 53’teki ifade işletme adını ticaret unvanından ayırt etmek için vurgulanmıştır, bir tanım yapmaktadır. Oysa ticaret unvanı taciri diğer tacirlerden ayırt ettiğine göre ve tacir de ticari işletmenin sahibi olmak zorunda olmadığına, daha doğrusu ticari işletmeyi işleten kişiye tacir dendiğine göre (tacir, TTK md. 12/f. 1 uyarınca bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına *işleten* kişidir), buradaki “işletme sahibi” ifadesi hatalıdır.

İşletme adına örnek olarak; Kanaat Lokantası⁵², Hilton Oteli⁵³, Borsa Lokantası⁵⁴, Filiz Kitabevi⁵⁵, Sakarya Eczanesi⁵⁶, Sultanahmet Köftecisi, Pelit Pastanesi⁵⁷, Uludağ Kebapçısı⁵⁸, Vefa Bozacısı ve Marmaris Büfe verilebilir. Görüldüğü üzere, işletme adında işletmenin sahibinin kimliğini gösterilmesi, adı ve/veya soyadının bulunması zorunda değildir. Çünkü amaç, işletmenin sahibini değil işletmeyi tanıtmaktır⁵⁹.

Tacirin, ticaret unvanından farklı olarak, ayrıca işletme adı kullanması zorunlu değildir. Böyle olmakla birlikte tacir işletme adı kullanıyorsa, onu ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır (TTK md. 53/c. 1). Görüldüğü üzere, bu zorunluluk, Kanun’dan doğmaktadır.

İşletme adını, ticaret unvanından farklı olarak, esnaf da seçebilir ve kullanabilir. TTK md. 15’te, tacirlere özgü hükümlerden esnaf hakkında uygulanacak olanlar arasında TTK md. 53 de sayılmıştır. Ancak, esnafın da, kullandığı işleme adını tescil ettirmesi gerekir. Zira TTK md. 53/c. 1’de tacir - esnaf ayrımı yapılmadan, “...adların

⁵² Örnek, **Helvacı**, s. 336’den alınmıştır.

⁵³ Örnek, **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 166’den alınmıştır.

⁵⁴ Örnek, **Poroy/Yasaman**, s. 387’den alınmıştır.

⁵⁵ Örnek, **İmregün**, s. 76’den alınmıştır.

⁵⁶ Örnek, **Bozer/Göle**, s. 140’tan alınmıştır.

⁵⁷ Örnek, **Bahtiyar**, s. 117’den alınmıştır.

⁵⁸ Örnek, **Tekil**, s. 168’den alınmıştır.

⁵⁹ **Poroy/Yasaman**, s. 387.

da sahipleri tarafından tescil ettirilmesi gerekir.” ifadesine yer verilmiştir. Bu tescilin hangi sicile yapılacağı Kanun’da gösterilmemiştir. Fakat 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu’na⁶⁰ dayanılarak çıkarılan Esnaf ve Sanatkar Sicili Yönetmeliği’nin 11. maddesinde⁶¹ sicil tasdiknamesinde yer alacak hususlar arasında işyeri unvanı sayılmıştır. Bu halde, işletme adı, esnaf ve sanatkar siciline tescil ettirilir⁶². Esnaf ve sanatkarların sicillerinin sağlıklı ve güvenli bir şekilde Bakanlık e-esnaf ve sanatkar veri tabanında tutulması ve yayınlanmasını sağlamak için, ticaret davalarına bakan asliye hukuk (ticaret) mahkemeleri gözetiminde ve kurulu bulunduğu il idari sınırları içerisinde çalışmak üzere birlik bünyesinde ayrı bir birim olarak Esnaf ve Sanatkâr Sicil Müdürlükleri kurulmuştur (ESMKK md. 67).

TTK md. 53/c. 2’de; ticaret unvanı ile ilgili TTK md. 45, 47, 50, 51 ve 52’nin ve Kanun’un Birinci Kitap’ının “Ticaret Sicili” başlıklı İkinci Kısım’ındaki son madde olan TTK md. 38’in tescil edilmiş işletme adları hakkında da uygulanacağı öngörülmüştür.

Bundan şu sonuçlar çıkar:

- i) Tescil edilmiş işletme adı da, sahibine, tüm ticaret sicillerinde (Türkiye genelinde) hukuki koruma sağlar. Buna göre, bir işletme adına Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş olan diğer bir işletme adından ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde ek yapılır (TTK md. 45).

Belirtelim ki, eski TTK uyarınca tescil edilmiş işletme adları, ister gerçek kişi isterse tüzel kişi tacirlere ait olsunlar, tescil edildikleri sicil çevresinde korunmakta idiler. Sicil çevresi dışındaki koruma ise, haksız rekabet

⁶⁰ RG, T. 21.06.2005, S. 25852.

⁶¹ RG, T. 16.09.2005, S. 25937.

⁶² Bu halde tescil işleminin ticaret sicilinde gerçekleştirileceği görüşü için bkz. **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 166.

hükümleri uyarınca söz konusu olabilmekte idi⁶³. TTK'nın gerçek kişi - tüzel kişi tacirlere ait ticaret unvanları ayrımı yapmadan 45. maddesi ile tüm ticaret unvanlarının ülke çapında korunacağını kabul etmesi üzerine ve TTK md. 53/c. 2'de 45. maddeye atıf yapılması sebebiyle işletme adlarına da ülke çapında korunma sağlanmıştır⁶⁴.

- ii) Ticaret unvanında meydana gelebilecek bazı değişikliklere rağmen unvanın olduğu gibi kalabileceği halleri düzenleyen TTK md. 47 işletme adlarına da uygulanır.
- iii) Usulen tescil ve ilan edilmiş olan işletme adını kullanma hakkı sadece sahibine aittir (TTK md. 50). Buna göre, ticari işletmesi için işletme adı seçip kullanan ve bunu tescil ettiren tacir de, bunu kullanmak konusunda bir tekel hakkına sahiptir.
- iv) Bütün mahkemeler, memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve TPE, görevlerini yaparken bir işletme adının tescil edilmediğini, kanun hükümlerine aykırı olarak tescil edildiğini veya kullanıldığını öğrenirlerse, durumu yetkili makamlara bildirmek zorundadırlar (TTK md. 51/f. 1). İşletme adına da uygulanan TTK md. 45'yi ihlal edenler, iki bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılırlar.

⁶³ 11. HD., T. 08.12.2003, E. 4620, K. 11523 sayılı Karar: "...TK'nın 56. maddesi, iktisadi rekabetin her türlü suiistimalini yasaklamıştır. Somut olayda, davacı şirketin davaya konu işletme adını 1953 yılından itibaren kullanarak haklı bir şöhrete ulaştırdığı, davalı şirketin ise 2002 yılından itibaren bu işletme adını kullanmaya başladığı ve davalı şirketin iki ortağından birinin daha önce davacı şirketin aynı isimle çalıştığı pastanede çalıştığı konusunda taraflar arasında uyumsuzluk yoktur. Davalı şirket ortağının davacı şirkette çalışmış olması nedeniyle, bu işletme adı altında pastane bulunduğunu bilmemesi mümkün değildir. Davacı şirketin bu işletme adını uzun yıllardır istikrarlı bir şekilde kullanmış olması nedeniyle kazandığı ün ve müşteri potansiyelinden yararlanmak amacıyla, aynı ad altında aynı iş kolunda çalışılmaya başlanması, açıkça haksız rekabet oluşturmakta olup, tarafların farklı yerleşim birimlerinde olması, sonuca etkili olmadığı gibi, aynı ad altında başka işletmelerin de bulunması, davalı şirketin kötü niyetini ortadan kaldıracak nitelikte değildir." (Bkz. **Erdoğan Moroğlu/Abuzer Kendigelen**, İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Tümü ile Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 95).

⁶⁴ Doktrinde, işletme adı tamamen işletmeyi hedef tuttuğu, işletmenin faaliyet gösterdiği çevre ile sınırlı olduğu için çok daha geniş bir çevrede korunmasının gerekip gerekmediğinin en azından tartışılması gerektiği ileri sürülmüştür. Buna göre, özel korumanın sicil çevresi ile sınırlı tutulması, haksız rekabete ilişkin genel hükümler kapsamında tüm ülke çapında bir korumanın sağlanmasına engel olmaz (Bkz. **Abuzer Kendigelen**, Yeni Türk Ticaret Kanunu -Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler-, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012. s. 79).

- v) İdari para cezası ve tazminat sorumluluğu öngören TTK md. 38 hükmü⁶⁵ de işletme adlarına uygulanır.
- vi) İşletme adı ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılan tacir; bu kullanımın tespitini, yasaklanmasını, haksız kullanılan işletme adının tescil edilmiş olması durumunda kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa maddi ve manevi tazminat talep edebilir. Maddi tazminat olarak mahkeme, tecavüz edenin elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da hükmedebilir. Ayrıca, mahkeme, davayı kazanan tarafın istemi üzerine, hükmün gazete ile yayınlanmasına da karar verebilir (TTK md. 52).

TTK md. 53/c. 2’de ticaret unvanına ilişkin bazı hükümlere atıf yapılmadığından⁶⁶, bunların işletme adlarına uygulanmayacağı sonucuna varılır. Bu hükümlerden TTK md. 49/f. 2 ve TTK md. 46’nın işletme adlarına uygulanmaması, yani TTK md. 53/c. 2’de bunların sayılmamış olması bir eksiklik olarak görülmüş ve eleştirilmiştir⁶⁷.

Gerçekten, ticaret unvanına yapılabilecek ekleri düzenleyen ve buna ilişkin bazı sınırlar getiren TTK md. 46’nın işletme adlarına uygulanacağı, TTK md. 53/c. 2’de belirtilmemiştir. Aynı şekilde, işletme adının nasıl oluşturulacağını da Kanun göstermemiştir. Böyle olsa da, işletme sahibi, dilediği adı işletme adı olarak seçip

⁶⁵ Bu maddenin birinci fıkrasına göre, tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunanlar, ikibin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Gerçeğe aykırı tescilden dolayı zarar görenlerin tazminat hakları saklıdır. Maddenin ikinci fıkrasında ise, kayıtların TTK md. 32/f. 3 hükümlerine uymadığını öğrendikleri halde düzeltilmesini istemeyenler ve tescil olunan bir hususun değişmesi, sona ermesi veya kaldırılması dolayısıyla, kaydın değiştirilmesini veya silinmesini ya da yeniden tescili gereken bir hususu tescil ettirmeye zorunlu olup da bunu yapmayanların bu kusurları nedeniyle üçüncü kişilerin uğradıkları zararları tazmin etmekle yükümlü oldukları öngörülmüştür.

⁶⁶ Eski TTK’nın işletme adını düzenleyen 55. maddesi de ticaret unvanına ilişkin bazı hükümlere atıf yapmamış, sadece eski TTK md. 28, 40, 43/f. 2, 52, 53 ve 54’ün işletme adlarına da uygulanacağını öngörmüştü.

⁶⁷ Bkz. **Kendigelen**, İlk Tespitler, s. 79.

kullanabilir. Burada serbesti (özgürlük) ilkesi geçerlidir. Ancak işletme adının, kamu düzenine veya ahlaka aykırı olmaması, aynı şekilde başkalarına ait işletme adları ile karışıklığa neden olmayacak şekilde oluşturulması ve işletme adında yer alacak eklerin de bu niteliklere uygun olması gerekir⁶⁸.

İşletme adına uygulanacağı TTK md. 53/c. 2’de öngörülmemeyen bir diğer hüküm, ticaret unvanının devrine ilişkin TTK md. 49’dur. Bu maddenin birinci fıkrasına göre, ticaret unvanı ticari işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez. Bunu kanun koyucu yasaklamıştır. İşletme adı bakımından ise Kanun’da yasaklayıcı bir hüküm bulunmadığı ve TTK md. 53/c. 2’de TTK md. 49’a atıf yapılmadığı için, işletme adının ticari işletmeden bağımsız olarak devredilebileceği sonucuna varılabilir⁶⁹. Bununla birlikte, bu kuralın uyuşmazlıklara neden olabileceği, çünkü işletme ile işletmenin adı arasında sıkı bir ilişki bulunduğu, işletmenin devri sırasında işletme adının ayrı tutulması ve bir başkasına devrinin bazı karışıklıklara ve müşterilerin aldanmasına neden olabileceği de ileri sürülmüştür⁷⁰. Bir Yargıtay kararında⁷¹, tescil edilen ticari işletme adının işletme devredilmedikçe ayrıca devredilemeyeceği belirtilmiştir.

TTK md. 49/f. 2’ye göre ise, bir ticari işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. Devir halinde devralan, unvanı

⁶⁸ **İmregün**, s. 76; **Poroy/Yasaman**, s. 408; **Eriş**, s. 1231; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 167; **Bozer/Göle**, s. 140; **Bahtiyar**, s. 118; **Bilgili/Demirkapı**, s. 122.

⁶⁹ **Karayalçın**, s. 401; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 167; **Bilgili/Demirkapı**, s. 122; **Eriş**, s. 1232. İlk bakışta bunun yadırganabileceği, ancak burada başlı başına değer taşıyan ve herhangi bir kişiye ait olmayan bir unsurun söz konusu olduğu ifade edilmiştir. Bkz. **Poroy/Yasaman**, s. 408. Bu konuda, işletme adının işletmenin devrinden ayrı tutulabileceği TTK md. 11/f. 3’te hüküm altına alındığına göre, işletme adının bir başkasına işletmeden ayrı olarak devredilebileceğinin kabulü gerektiği; TTK md. 49/f. 1’deki yasaklayıcı hüküm olmasaydı, ticaret unvanı bakımından da aynı sonuca varmak gerekeceği de belirtilmiştir. Bkz. **Helvacı**, s. 339. TTK md. 53’ün aynı Kanun’un 51. maddesine, TTK md. 51’in ise aynı Kanunun 49. maddesine atıf yapmış olması sebebiyle, işletme adının işletmeden ayrı olarak da devredilebileceği sonucuna ulaşmanın zor olduğu görüşü için bkz. **Bozer/Göle**, s. 141. Hiçbir açıklama yapmadan, ticaret unvanından farklı olarak işletme adının işletmeden ayrı devredilebileceğini belirtenler de vardır (Bkz. **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 24; **Tekil**, s. 168; **Bahtiyar**, s. 118).

⁷⁰ **İmregün**, s. 86; **Karayalçın**, s. 401; **Eriş**, s. 1232.

⁷¹ TD., T., 27.10.1970, E. 1574, K. 3909 sayılı Karar (Bkz. **Eriş**, s. 1232).

aynen kullanma hakkına sahiptir⁷². TTK md. 49/f. 2'nin işletme adına uygulanması TTK md. 53/c. 2'de öngörülmemiş ise de, işletmenin devrinin, devir sözleşmesinde aksine hüküm olmadığı sürece, işletme adının devrini de kapsayacağı TTK md. 11/f. 3'te zaten kabul edilmiştir. TTK md. 53/c. 2'de TTK md. 49/f. 2'ye atıf yapılmamış olması, yukarıda belirtildiği üzere doktrinde bir eleştiri olarak dile getirilmiş olsa da, TTK md. 11/f. 3 hükmü karşısında TTK md. 49/f. 2'ye atıf yapılmamış olması, düşüncemize göre aslında önemli değildir. Ancak, eski TTK'da bulunmayan “*Devir halinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir.*” şeklindeki TTK md. 49/f. 2/c. 2, TTK md. 53/c. 2'de TTK md. 49'a atıf yapılsaydı, işletme adları bakımından da uygulanabilir idi.

C. Coğrafi İşaretler

Coğrafi işaretler, 555 sayılı Coğİş. KHK ile koruma altına alınmış, düzenlenmiştir ve menşe adı ve mahreç işareti olmak üzere ikiye ayrılır, iki çeşittir (555 sayılı KHK md. 3/f. 2). Bunlar, en kısa tanımla, “*ürünü imal edildiği veya üretildiği yer itibarıyla benzer üründen ayıran işaretler*”dir⁷³. 555 sayılı Coğİş. KHK'nın 3. maddesinin 1. fıkrası coğrafi işaretleri “*belirgin bir ünü veya özellikleri itibarıyla kökeninin bulunduğu bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren işaretler*” şeklinde tanımlamıştır.

⁷² Devir halinde, ticari işletmeyi devralanın ticaret unvanını aynen kullanmaya devam edeceğine ilişkin TTK md. 49/ f. 2, c. 2'nin bu hükmü eski TTK'da bulunmamakta idi ve tartışmaya sebep olmuştu. Böylece anılan eksikliğin sebep olduğu tartışma TTK md. 49/f. 2/c. 2'nin açık hükmü ile sona erdirilmiştir. Bu konudaki tartışma için bkz. aşa. s. 79-80.

⁷³ **Poroy/Yasaman**, s. 387. Tekinalp, “*Coğrafi işaret, bir malın coğrafi kökenini gösteren veya kullanılan bir unsur, madde, motif, malzeme ya da usul sebebiyle bir alana, yöreye, bölgeye yahut ülkeye yollamada bulunarak o mala istek ve güven duyulmasını sağlayan coğrafi bir ad ve işarettir.*” şeklinde bir tanım vermiştir (Bkz. **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 22).

Örneğin; Çorum leblebisi, Maraş dondurması⁷⁴, Amasya elması, Küba pürosu, Zile pekmezi⁷⁵, Kütahya Çinisi, Milas Halısı⁷⁶ ve Ezine peyniri birer coğrafi işaretlerdir. Anlaşıldığı gibi, söz konusu işaretler ürünün ayırt edilmesine/tanıtılmasına yöneliktir.

Bir ürünün menşei olan yöre, alan veya bölge adı, aşağıdaki şartlarla menşe adını belirtir (555 sayılı Coğlş. KHK md. 3/f. 3):

- i) Ürünün, coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, bölge veya çok özel durumlarda ülkeden kaynaklanması;
- ii) Ürünün, tüm veya esas özellikleri ile bu yöre, alan veya bölgeye özgü doğal ve beşeri unsurlardan kaynaklanması ve
- iii) Ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin *tümüyle* bu yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılması.

Görüldüğü üzere, menşe adı, ilgili ürünün tanınmış ve özdeşleşmiş olduğu yerde *tamamen* üretilmiş olmasını zorunlu kılmaktadır. Örneğin, Zile pekmezi ve Amasya elması birer menşe adıdır.

Bir ürünün menşei olan yöre, alan veya bölge adı, aşağıdaki şartların karşılanması durumunda ise, mahreç işareti göstergesini belirtir (555 sayılı Coğlş. KHK md. 3/f. 5):

- i) Ürünün, coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan veya bölgeden kaynaklanması;
- ii) Ürünün, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla bu yöre, alan veya bölge ile özdeşleşmiş olması ve

⁷⁴ Örnekler, **Arslan Kaya**, Marka Hukuku, Arıkan Yayınevi, İstanbul 2006, s. 20 ve **Arslan Kaya** (Hüseyin Ülgen/Ömer Teoman/Mehmet Helvacı/Abuzer Kendigelen/N. Füsün Nomer Ertan), Ticari İşletme Hukuku, İkinci Tıpkı Basıdan Üçüncü Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s. 349'dan alınmıştır.

⁷⁵ Örnekler, **Helvacı**, s. 306'dan alınmıştır.

⁷⁶ Örnekler, **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 22'den alınmıştır.

- iii) Ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden *en az birinin* belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılması.

Anlaşıldığı üzere, mahreç işaretinde bu işaret kapsamında olan ürünün üretilmesi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden *en az birinin* özdeşleştiği yöreye ait olması yeterlidir. Mahreç işaretine konu olan ürünün ilgili yöre dışında da üretilmesi olanaklıdır. Örneğin, Adana kebabı bir mahreç işaretidir.

Belirtmek gerekir ki, her iki işaret de (menşe adı ve mahreç işareti), o yerden çıkan ürünün müşteriler tarafından belirli nitelikleri nedeni ile tercih edilmesine yarayan tanıtıcı işaretlerdir ve esas itibarıyla ticari işletmenin bulunduğu yöreyi gösterirler. Ticaret unvanı da, taciri gösterdiği için tanıtıcı işaretlerdendir, coğrafi işaretler ile benzer noktası budur⁷⁷.

555 sayılı Coğış. KHK'nın 5. maddesinin a) bendine göre, KHK'nın 3. maddesindeki bu tanımlara uymayan işaretler coğrafi işaret olarak tescil edilemez. Coğrafi işaretlerin tescili için yetkili merci TPE'dir (555 sayılı Coğış. KHK md. 6/c. 1). Coğrafi işaretler, TPE nezdinde tutulan coğrafi işaretler siciline kayıt edilir. Bir ürünün menşe adı veya mahreç işaretinin bu KHK çerçevesinde korunması tescil ile sağlanır (555 sayılı Coğış. KHK md. 4). Söz konusu ürünün üreticisi olan gerçek veya tüzel kişiler, tüketici dernekleri ile konu ve coğrafi yöre ile ilgili kamu kuruluşları tescil için başvuru hakkına sahiptirler (555 sayılı Coğış. KHK md. 7).

Coğrafi işaretlerden menşe adları, coğrafi işaretler sicilinde belirtilen coğrafi bölgede faaliyet gösteren herhangi bir üretici tarafından, sicilde belirtilen ürünlerin üzerlerinde veya ambalajlarında, bu ürünlerin sicilde gösterilen kalite, ün ve diğer özellikleri taşıması koşuluyla ticari olarak kullanılır (555 sayılı Coğış. KHK md. 17/f. 2).

⁷⁷ İmregün, s. 87; Boyacıoğlu, s. 52.

Mahreç işaretlerinin kullanımı için ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az birinin sicilde belirtilen yöre, alan veya coğrafi bölge sınırları içinde yapılmış olması ve ürünün sicilde gösterilen kalite, ün ve diğer özellikleri taşıması şartı aranır (555 sayılı Coğİş. KHK md. 17/f. 2). Buna uygun hareket eden herhangi bir üretici, mahreç işaretlerini kullanabilir.

Tescil için başvurusu yapılan veya tescil edilen bir coğrafi işaret, aynen veya tescil edilmiş coğrafi işaretlerle karışıklığa sebep olacak benzerlikler içerecek şekilde, marka olarak tescil edilemez (555 sayılı Coğİş. KHK md. 18/f. 2). Buna aykırı olarak tescil edilen markalar hükümsüzdür (555 sayılı Coğİş. KHK md. 18/f. 4).

Coğrafi işaretten doğan hakları tecavüze uğrayan kimse; tecavüzün tespiti, tecavüz fiilinin durdurulması ve önlenmesi, giderilmesi, maddi zararın tazmini, tecavüz suretiyle üretilen ürünlere ve bunların üretiminde doğrudan doğruya kullanılan araçlara el konulması, tecavüz oluşturan fiilin devamını önlemek üzere tedbir alınması, tecavüzün önlenmesi için kaçınılmazsa el konulan malların imhası ve verilecek kararın ilgililere ilan edilmesi ile kamuya ilan yoluyla duyurulması talepleriyle dava açabilir (555 sayılı Coğİş. KHK md. 25).

Tescil edilmemiş coğrafi işaretler, haksız rekabet hükümlerine (TTK md. 54 vd.) göre korunur.

D. Marka

Markalar, 556 sayılı MarkaKHK ile düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Marka, bir teşebbüsün⁷⁸ *mal veya hizmetlerini*, bir başka teşebbüsün mal veya

⁷⁸ “Teşebbüs” kelimesi, marka sahibi olabileceklerin alanını genişletmiştir. Öyle ki, teşebbüs işletmeyi, TTK md. 11/f. 1’de tanımlanan ticari işletmeyi de kapsar. Ancak marka, esnaf işletmesi, yerine göre bir dernek veya ticari işletme faaliyeti bulunmayan gerçek kişiler tarafından da alınabilir, kanun koyucu “teşebbüs” terimini bilinçli olarak kullanmıştır (**Kaya**, Ticari İşletme Hukuku, s. 347; **Kaya**, Marka

hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlar. Markalar, mal veya hizmetle işletme arasında bağlantı kurma işlevi de görebilir. Böylece, ticaret unvanı ile markanın farkı da ortaya çıkar. Zira ticaret unvanı, ticari işletmenin mallarını veya hizmetlerini değil, sahibini tanıtmayı hedefler. İşletme adı da, bu itibarla markadan ayrılır. Çünkü işletme adı, ticari işletmenin (veya esnaf işletmesinin) mallarını veya hizmetlerini değil, bizzat kendisini, yani işletmeyi tanıtır.

Hangi işaretlerin marka olabileceği 556 sayılı MarkaKHK md. 5'te gösterilmiştir. Buna göre; kişi adları dahil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar malların biçimi/ambalajları gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaret marka olabilir. Bu halde, ayırt edici niteliğe sahip olmak şartıyla, grafik olarak tasvir edilebilen her türlü işaretin marka olarak seçilip tescil edilmesi mümkündür. İşaret ile ayırt edilecek olan, bir teşebbüsün malı ve/veya hizmetidir. Marka, bu açıdan, üretimi ve/veya satışı yapılacak olan malın veya sunulacak hizmetin bir rumuzudur⁷⁹.

Markaya sayısız örnek vermek mümkündür: Sabri Özel, H&M, YKM, Mercedes, BİM gibi. Marka bir resim/şekil de olabilir. Örneğin Lacoste'un ürünlerinde kullanılan "timsah" resmi bir markadır. Harfler, sayılar ve logolar da marka olabilir: Örnek: "3M" markası, Galatasaray'ın iç içe geçmiş "G" ve "S" harfleri.

Markaların çeşitli türleri vardır, bunları çeşitli açılardan sınıflandırmak mümkündür⁸⁰. Bununla birlikte, aşağıda, 556 sayılı MarkaKHK md. 2'nin a) bendindeki

Hukuku, s.15-16). Aynı yönde açıklama için bkz. **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 369; **Poroy/Yasaman**, s. 415-416.

⁷⁹ **Kaya**, Marka Hukuku, s. 15.

⁸⁰ Tekinalp, marka türlerini üç grupta incelemiştir. Buna göre, markalar, 556 sayılı MarkaKHK'da kavram adları ile anılan ve anılmayan markalar olarak ikiye ayrılabilir. Üçüncü gruba, Türkiye'de uygulanmayan topluluk markası oluşturur. Birinci gruba; a) ticaret (mal) markaları, hizmet markaları, b) bireysel (ferdi) markalar, garanti markaları, ortak markalar, c) tanınmış markalar ve d) vekil markaları girer. MarkaKHK'da kavram adları ile ifade edilmeyenler koruyucu markalardır (Bkz. **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 369-370). Kaya ise markaları; i) tescil amacına ve işlevlerine, ii) sahiplerine, iii)

“Marka, ortak markalar ve garanti markaları dahil ticaret markaları veya hizmet markalarını ifade eder.” hükmünden hareketle, markaları ticaret markaları, hizmet markaları, garanti markaları ve ortak markalar olarak dört türe ayırmış bulunuyoruz.

Ticaret markası, sanayide, ticarete, tarımda veya küçük sanatlarda bir işletmenin üretimini ve/veya ticaretini yaptığı malları ayırt etmeye yarayan, mal veya ambalaj üzerine konan işaretlerdir/markalardır⁸¹. *Hizmet markası* ise, mal üretimi ve/veya ticareti dışında bağımsız veya yardımcı/yan hizmetler sunan kişilerin, hizmetlerini (örneğin, ulaşım, taşımacılık, bankacılık, yiyecek, temizlik, sigortacılık alanlarında) ayırt etmek amacıyla kullandıkları markalardır/işaretlerdir⁸².

Garanti markası, marka sahibinin kontrolü altında birçok işletme tarafından o işletmelerin ve dolayısıyla ürün ve hizmetlerinin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi menşelerini ve kalitesini garanti etmeye yarayan işarettir (556 sayılı MarkaKHK md. 54/f. 1). Örneğin, “TSE”, ilgili ürünün Türk Standartları Enstitüsü standartlarına uygun olduğunu gösterir. Uluslararası Yün Birliği’ne ait “Woolmark” markası da garanti markasıdır. Bu marka, giyim ürününün saf yünden yapıldığını garanti etmektedir⁸³. Garanti markasının, marka sahibinin veya marka sahibine iktisaden bağlı olan bir işletmenin mal veya hizmetlerinde kullanılması yasaktır (556 sayılı MarkaKHK md. 54/f. 2).

Ortak marka ise, üretim veya ticaret veya hizmet işletmelerinden oluşan bir grup tarafından kullanılan işarettir. Ortak marka gruptaki işletmelerin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarar (556 sayılı MarkaKHK

bilinirlik ölçüsüne ve iv) teşekkül tarzına göre olmak üzere dört grup halinde sınıflandırmıştır. Bkz. **Kaya**, Marka Hukuku, s. 50-58; **Kaya**, Ticari İşletme Hukuku, s. 359-363.

⁸¹ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 370; **Kaya**, Marka Hukuku, s. 50; **Kaya**, Ticari İşletme Hukuku, s. 359.

⁸² **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 371; **Poroy/Yasaman**, s. 420; **Kaya**, Marka Hukuku, s. 50-51; **Kaya**, Ticari İşletme Hukuku, s. 359.

⁸³ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 371-372; **Kaya**, Marka Hukuku, s. 53; **Kaya**, Ticari İşletme Hukuku, s. 360.

md. 55). Örneğin, aynı gruba dahil üç bira şirketinin biralarını aynı marka altında pazarlamaları halinde, bu ortak marka olur. Ortak markadan farklı olarak grup markası ise, iştegal konuları ne olursa olsun bir gruba dahil, yani aynı hakimiyet alanında bulunan işletmelerin varsa kendi markaları yanında, mensup oldukları grubu simgelemek için kullandıkları markadır. Örneğin, Koç grubuna giren işletmelerin varsa kendi markaları yanında kullandıkları kırmızı renkli, koç boynuzu ile altındaki siyah “Koç” adından oluşan marka bir grup markasıdır. Grup markası, birden çok kimsenin adına olmayıp, grup işletmelerinden birinin çoğu kez doğrudan veya dolaylı olarak grup işletmeleri üzerinde hakimiyeti bulunan holding adına tescillidir. Ortak marka ise, bir grubun değil, aynı veya ayrı gruplara dahil veya tamamen bağımsız işletmeler ya da kişiler adına tescillidir⁸⁴.

Marka, kural olarak serbestçe belirlenebilir. Ancak, bu konuda bazı sınırlandırmalar mevcuttur. Bu sınırlandırmalar, markaların tescilinde *mutlak ve nispi red nedenleri* olarak anılırlar. Mutlak red nedenleri, tarafların ileri sürmesine gerek olmaksızın, hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınırlar, nispi red nedenlerinin ise taraflarca ileri sürülmesi gerekir.

556 sayılı MarkaKHK md. 7 uyarınca aşağıda gösterilen markaların tescili için başvuruda bulunulması mutlak red nedeni oluşturur:

- 1) 5. madde kapsamına girmeyen işaretler (a bendi);
- 2) Aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetle ilgili olarak tescil edilmiş veya daha önce tescil için başvurusu yapılmış bir marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer olan markalar (b bendi);
- 3) Ticaret alanında cins, çeşit, vasıf, kalite, miktar, amaç, değer, coğrafi kaynak belirten veya malların üretildiği, hizmetlerin yapıldığı zamanı gösteren veya malların ve hizmetlerin diğer karakteristik özelliklerini belirten işaret ve adlandırmaları münhasıran veya esas unsur olarak içeren markalar (c bendi);

⁸⁴ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 372.

- 4) Ticaret alanında herkes tarafından kullanılan veya belirli bir meslek sanat veya ticaret grubuna mensup olanları ayırt etmeye yarayan işaret ve adları münhasıran veya esas unsur olarak içeren markalar (d bendi);
- 5) Malın özgün doğal yapısından ortaya çıkan şeklini veya bir teknik sonucu elde etmek için zorunlu olan, kendine malın şeklini veya mala asli değerini veren şekli içeren işaretler (e bendi);
- 6) Mal veya hizmetin niteliği, kalitesi veya üretim yeri, coğrafi kaynağı gibi konularda halkı yanıltacak markalar (f bendi);
- 7) Yetkili mercilerden kullanmak için izin alınmamış ve dolayısıyla Paris Sözleşmesinin 2 nci mük. 6 ncı maddesine göre reddedilecek markalar (g bendi);
- 8) Paris Sözleşmesinin 2 nci mük. 6 ncı maddesi kapsamı dışında kalan ancak kamuyu ilgilendiren, tarihi, kültürel değerler bakımından halka mal olmuş ve ilgili mercilerin tescil izni vermediği diğer armalar, amblemler veya nişanları içeren markalar (h bendi);
- 9) Sahibi tarafından izin verilmeyen Paris Sözleşmesinin 1 inci mük. 6 ncı maddesine göre tanınmış markalar (ı bendi);
- 10) Dini değerleri ve sembolleri içeren markalar (j bendi) ve
- 11) Kamu düzenine ve genel ahlaka aykırı markalar (k bendi).

Bir marka tescil tarihinden önce kullanılmış ve tescile konu mallar veya hizmetlerle ilgili olarak bu kullanım sonucu ayırt edici bir nitelik kazanmış ise 556 sayılı MarkaKHK md. 7'nin (a), (c) ve (d) bentlerine göre tescili reddedilemez (556 sayılı MarkaKHK md. 7/f. 2).

Nispi red nedenleri ise, 556 sayılı MarkaKHK md. 8'de şöyle sayılmıştır:

- 1) Tescil için başvurusu yapılan işaretin, tescil edilmiş veya tescil için başvurusu daha önceden yapılmış bir marka ile aynı olması ve aynı mal ve hizmetleri kapsamaması halinde, marka sahibinin itirazı üzerine bu işaret tescil edilemez (fıkra 1, bent a).

- 2) Tescil için başvurusu yapılan işaretin, tescil edilmiş veya tescil için başvurusu daha önceden yapılmış bir marka ile karışıklığa (iltibasa) sebep olacak derecede benzer olması halinde, marka sahibinin itirazı üzerine bu işaret tescil edilemez (fıkra 1, bent b).
- 3) Ticari vekil veya temsilcinin markanın kendisi adına tescilini izinsiz talep etmesi halinde, tescil başvurusu marka sahibinin itirazı üzerine reddedilir (fıkra 2).
- 4) Sahibinin izni olmadan tescilsiz bir markanın veya ticaret sırasında kullanılan bir başka işaretin tescili için başvurulması halinde, itiraz üzerine bu işaret marka olarak tescil edilemez (fıkra 3).
- 5) Tanınmış bir markanın, sahibinin izni olmadan aynı, benzer ya da farklı mal veya hizmetlerde tescili için başvuruda bulunulması halinde, marka sahibinin itirazı üzerine bu başvuru reddedilir (fıkra 4).
- 6) Tescil için başvurusu yapılan markanın, başkasına ait kişi ismini, fotoğrafı, telif hakkını veya herhangi bir sınai mülkiyet hakkını⁸⁵ kapsamaması halinde, hak sahibinin itirazı üzerine tescil başvurusu reddedilir (fıkra 5).
- 7) Ortak markanın ya da garanti markasının sona ermesinden sonra bunların aynı veya benzeri olan bir markanın tescili için başvuruda bulunulması halinde, bu başvuru itiraz üzerine reddedilir (fıkra 6).
- 8) Koruma süresi dolmasına rağmen yenilenmeyen markanın aynısı veya benzeri bir işaretin tescili için başvuruda bulunulması halinde, bu başvuru itiraz üzerine reddedilir (fıkra 7).

Markalar, TPE nezdinde tutulan markalar siciline tescil edilir. Marka hakkı, kural olarak tescil ile doğar (556 sayılı MarkaKHK md. 6); 556 sayılı MarkaKHK ile öngörülen koruma sistemi, kural olarak tescilli markaları kapsar. Başvuru sahibine, markası tescil edildiğinde, “Marka Tescil Belgesi” verilir. Marka sicili alenidir, herkesin

⁸⁵ Ticaret unvanı, bu kapsamdaki sınai mülkiyet haklarından biridir. Bu yöndeki HGK, T. 28.3.2007, E. 2007/11-184, K. 2007/166 sayılı Karar için bkz. www.kazanci.com.tr.

incelemesine açıktır (556 sayılı MarkaKHK md. 39). Tescil edilen markalar, Resmi Marka Gazetesi'nde ilan edilir.

Marka tescilinden doğan haklar sadece marka sahibine aittir (556 sayılı MarkaKHK md. 9/f. 1).

Marka sahibi, 556 sayılı MarkaKHK md. 9/f. 1 uyarınca aşağıdaki fiillerin önlenmesini isteyebilir:

- 1) Markanın tescil kapsamına giren aynı mal ve/veya hizmetlerle ilgili olarak, tescilli marka ile aynı olan herhangi bir işaretin kullanılması (a bendi);
- 2) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsadığı mal ve/veya hizmetlerin aynı veya benzeri mal ve/veya hizmetleri kapsayan ve bu nedenle halk tarafından, işaret ile tescilli marka arasında ilişkilendirilme ihtimali de dahil, karıştırılma ihtimali bulunan herhangi bir işaretin kullanılması (b bendi) ve
- 3) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsamına giren mal ve/veya hizmetlerle benzer olmayan, ancak Türkiye'de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle tescilli markanın itibarından dolayı haksız bir yarar elde edecek veya tescilli markanın itibarına zarar verecek veya tescilli markanın ayırt edici karakterini zedeleyecek nitelikteki herhangi bir işaretin kullanılması (c bendi).

556 sayılı MarkaKHK md. 9/f. 2'de aşağıdaki fiillerin aynı maddenin birinci fıkrası uyarınca engellenebileceği öngörülmüştür:

- 1) İşaretin mal veya ambalajı üzerine konulması (a bendi);
- 2) İşareti taşıyan malın piyasaya sürülmesi veya bu amaçla stoklanması, teslim edilebileceğinin teklif edilmesi veya o işaret altında hizmetlerin sunulması veya sağlanması (b bendi);

- 3) İşareti taşıyan malın gümrük bölgesine girmesi, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması (c bendi);
- 4) İşaretin, teşebbüsün iş evrakı ve reklamlarında kullanılması (d bendi) ve
- 5) İşareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bir bağlantısı olmaması koşuluyla, işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde, alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük veya benzeri biçimlerde kullanılması (e bendi).

556 sayılı MarkaKHK md. 61’de, marka hakkına tecavüz sayılan fiiller şöyle sayılmıştır:

- 1) Markayı 9 uncu maddede belirtilen biçimlerde marka sahibinden izin almadan kullanmak (a bendi);
- 2) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı veya ayırt edilmeyecek derecede benzerini kullanmak suretiyle markayı taklit etmek (b bendi);
- 3) Markayı veya ayırt edilmeyecek derecede benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkarmak veya bu amaçlar için gümrük bölgesine yerleştirmek, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutmak veya ticari amaçla elde bulundurmak (c bendi) ve
- 4) Marka sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek (d bendi).

Tescil edilmiş markanın koruma süresi, başvuru tarihinden itibaren on yıldır. Bu süre, onar yıllık dönemler halinde yenilenir (556 sayılı MarkaKHK md. 40).

Markanın, tescil tarihinden itibaren beş yıl içinde, haklı bir neden olmadan kullanılmaması veya bu kullanıma beş yıllık bir süre için kesintisiz ara verilmesi halinde, marka iptal edilebilir (556 sayılı MarkaKHK md. 14).

Tescil edilmiş markanın hükümsüz sayılmasına, yetkili mahkeme tarafından karar verilir (556 sayılı MarkaKHK md. 42/f. 1). Markanın hükümsüzlüğünü, ilgili mahkemeden, zarar gören kişiler, Cumhuriyet savcıları veya ilgili resmi makamlar isteyebilir (556 sayılı MarkaKHK md. 43).

556 sayılı MarkaKHK md. 42’de hükümsüzlük halleri şöyle belirtilmiştir:

- 1) 7. maddede sayılan mutlak red nedenlerinin varlığı (bent a)⁸⁶;
- 2) 8. maddede sayılan nispi red nedenlerinin varlığı (bent b)⁸⁷;
- 3) Markanın kullanılmaması nedeniyle iptalini düzenleyen 14. maddeye aykırılık (bent c)⁸⁸;
- 4) Marka sahibinin davranışları nedeniyle markanın mal veya hizmetler için yaygın ad haline gelmesi (bent d);
- 5) Hak sahibi ya da yetkili kıldığı kişi tarafından kullanım sonucunda markanın tescil edildiği mal veya hizmetlerin niteliği, kalitesi, üretim yeri coğrafi kaynağı konusunda halkta yanlış anlama ihtimaline sebep olması (bent e) ve
- 6) Garanti markasının ya da ortak markanın 59. maddeye (teknik yönetmeliğe) aykırı kullanılması.

Hükümsüzlük nedenleri, markanın tescil edildiği bir kısım mal veya hizmete ilişkin bulunuyorsa, yalnız o mal veya hizmet ile ilgili olarak kısmi hükümsüzlüğe karar verilir (556 sayılı MarkaKHK md. 42/f. 2). Bir marka tescil tarihinden önce kullanılmış ve tescile konu mallar veya hizmetlerle ilgili olarak bu kullanım sonucu ayırt edici bir nitelik kazanmış ise, 7. maddenin 1. fıkrasının (a), (c) ve (d) bentlerine göre tescili hükümsüz sayılamaz (556 sayılı MarkaKHK md. 42/f. 3).

⁸⁶ 7. maddenin (1) bendinde belirtilen tanınmış markalarla ilgili davanın tescil tarihinden itibaren 5 yıl içerisinde açılması gerekir. Markanın tescilinde kötü niyet varsa iptal davası süreye bağlı değildir.

⁸⁷ 8. maddenin son fıkrası çerçevesinde açılan davada önceki hak sahibi koruma süresinin bitiminden itibaren 2 yıl içerisinde markasını kullanmamışsa bu bir hükümsüzlük nedeni sayılmaz.

⁸⁸ 5 yılın dolması ile davanın açıldığı tarih arasında ciddi biçimde kullanma hükümsüzlük nedeni sayılmaz. Davanın açılacağı düşünülerek kullanma gerçekleşmiş ise, mahkeme davanın açılmasından önceki üç ay içerisinde gerçekleşen kullanmayı dikkate almaz.

Hükümsüzlük kararının etkisi 556 sayılı MarkaKHK md. 44'te düzenlenmiştir. Buna göre; bir markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde, kararın sonuçları geçmişe etkilidir. Marka sahibinin kötü niyetli olarak hareket etmesinden kaynaklanan, zararın giderilmesine ilişkin tazminat talepleri saklı kalmak üzere, hükümsüzlüğün geriye dönük etkisi, i) markanın hükümsüz sayılmasından önce, bir markaya tecavüz sebebiyle verilen hukuken kesinleşmiş ve uygulanmış kararları ve ii) markanın hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce, yapılmış ve uygulanmış sözleşmeleri⁸⁹ etkilemez. Kesinleşen hükümsüzlük kararı, herkese karşı hüküm doğurur.

E. İnternet Alan Adları

İnternet alan adı (domain name), teknik olarak, internet ağına bağlı olan herhangi bir bilgisayarın adresi veya kodudur. Söz konusu kod, aslında sayılardan oluşur; ancak, sayılar, ayırıcı vasıfları harflere göre daha az olduğundan ve akılda tutulmaları da daha zor olduğundan, isim haline dönüştürülmüştür⁹⁰. Dolayısıyla, alan adı, teknik anlamda bir kişiyi ya da kurumu tanıtmaya vasıtası değildir. Ancak, sadece teknik olarak doğru olan bu nitelendirme alan adının bugünkü kullanım amacı ve internet kullanıcısı bakımından gerçeği ifade etmemektedir⁹¹.

Alan adını sadece adres olarak değerlendiren anlayış bugün geride kalmıştır. Alan adları, fikri mülkiyet hukukundaki -tıpkı ticaret unvanı, işletme adı, coğrafi işaretler ve marka gibi- ayırt edici işaretin veya tanıtmaya vasıtasının anlamını yüklenip,

⁸⁹ Ancak, hal ve şartlara göre, haklı sebepler ve hakkaniyet düşüncesi ile sözleşme uyarınca ödenmiş bedelin kısmen veya tamamen iadesi mümkündür.

⁹⁰ **Helvacı**, s. 307; **N. Füsün Nomer**, İnternet Alan Adının (Domain Name) Hukuki Niteliği ve Marka ve Ticaret Unvanı Gibi Ayırt Edici Ad ve İşaretler ile Arasında Benzerlik Bulunması Sebebiyle Doğabilecek Hukuki Sorunlar, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 399.

⁹¹ **Nomer**, İnternet Alan Adı, s. 399-400.

bir malvarlığı değeri kazanmıştır⁹². Bugün internet alan adlarının bu açıdan büyük bir reklam ve pazar gücüne sahip olduğu tartışmasızdır⁹³.

İnternet sayesinde dünyanın dört bir tarafındaki insana hitap edebilmek mümkün hale gelmiş, işletmeler ürettikleri ürünleri ve/veya sundukları hizmetleri dünyanın dört bir ucuna ulaştırabilme imkanına kavuşmuş, internet kullanıcıları işletmelerin potansiyel müşterileri haline gelmiştir. İnternetin bu muhteşem gücünün farkına varan işletmeler, mallarını daha geniş kitlelere pazarlayabilmek, hizmetlerini götürebilmek amacıyla kendi alan adları altında internet siteleri açıp, burada sergiledikleri ürünlerini/hizmetlerini satışa sunmakta/tanıtmakta, reklamlarında ve ürünlerinde internet adreslerini vererek müşterileri ile ilişkilerini bir nevi bu internet sitesi üzerinden temin etmektedirler. Bu internet sitesinin adresi ise, genellikle marka veya işletme adı veya unvanı ile aynı olmaktadır⁹⁴.

Bir şirket veya ürün hakkında bilgi almak, bir hizmetten yararlanmak isteyen internet kullanıcısı, internet tarayıcısının adres kısmına ilgili ürün veya hizmetin markasını vermekte, bu şekilde bilgi ve hizmete ulaşmayı amaçlamaktadır. İnternet kullanıcısı gözünde marka/ticaret unvanı sahibi ve alan adı ile ulaşılan sitenin sahibi aynı kişi, şirket veya kuruluştur. Böylece internet kullanıcısı bakımından alan adının fonksiyonu, şirket, kurum, organizasyon veya bireylerin internet ortamındaki hem isim hem de adresleri olarak nitelendirilebilir⁹⁵.

⁹² **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 25. “...Alan adları yürürlükteki mevzuatlarda düzenlenmediğinden, TTK'nın 57/5. maddesindeki 'işaret' ve 'tanıtma vasıtaları' olarak nitelendirilip değerlendirilmesi gerekir.” (Bkz. aşa. s. 38-39'daki Karar).

⁹³ **Savaş Bozbel**, Domain names (İnternet Alan Adları) ve Icann-Tahkim Usulü, Prof. Dr. Ömer Teoman'a Armağan, Cilt I, Beta Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 215; **Savaş Bozbel**, İnternet Alan Adlarının (Domain Names) Korunmasında ICANN Tahkim Usulü, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s. 21; **Nomer**, İnternet Alan Adı, s. 400.

⁹⁴ **Bozbel**, Kitap, s. 21; **Bozbel**, Makale, s. 215; **Nomer**, İnternet Alan Adı, s. 400.

⁹⁵ **Bozbel**, Makale, s. 216; **Bozbel**, Kitap, s. 22; **Nomer**, İnternet Alan Adı, s. 400.

Belirtelim ki, internet alan adı, hukukumuzda ilk olarak Elektronik Haberleşme Kanunu'nun⁹⁶ 3/(v) maddesi ile, “*internet üzerinde bulunan bilgisayar veya internet sitelerinin adresini belirlemek için kullanılan internet protokol numarasını tanımlayan ad*” şeklinde kanuni bir tanıma kavuşmuştur.

İnternet Alan Adları Yönetmeliği'nde, TRABİS (“.tr” ağ bilgi sistemi) olarak adlandırılan bir sistem öngörülmüştür. Yönetmeliğe göre (madde 3/f. 1/b. n), TRABİS; bu sistemin ve buna ait merkezi veritabanının işletilmesine, rehberin oluşturulmasına, güncellenmesine ve rehberlik hizmetinin sunulmasına ve alan adı başvuru işlemlerinin gerçek zamanlı olarak yapılmasına imkan veren, tüm bu faaliyetlerin güvenli ve iş sürekliliğini sağlayacak şekilde gerçekleştirildiği sistemi ifade eder. Bu sistemi kurmak ve işletmek, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun görevidir. Sistemin kurulması henüz tamamlanmamıştır, bu yüzden Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin Türkiye için “.tr” uzantılı alan adı tahsisi görevi halen devam etmektedir⁹⁷.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi, alan adı taleplerinin, talepte bulunan kişi ve/veya kuruluşun ismi ve/veya tescilli markası ile ilişkili olmasını ve bu ilişkinin belgelenmesini aramaktadır.

Uluslararası alan adlarının korunması hakkında, 1999 yılında, alan adının tescilinin kontrolü görevini üzerine alan ICANN kurulmuştur. Uluslararası yönetilen bu kuruluş, alan adlarının uluslararası olarak korunmasını sağlayarak, internet kullanıcılarının ulaşmayı istedikleri adreslere varmalarını mümkün kılmaktadır. Uyuşmazlıkların başında, bazı uluslararası itibara sahip özel veya kamusal organizasyonların, işletmelerin, ticaret ortaklıklarının ve kişilerin adlarının/unvanlarının bunların izni olmaksızın alınıp tescil ettirilmesi gelmektedir. Söz konusu eylem, internet ve özellikle alan adları ile uğraşan kişilerce *cyber-squatting* (siber-başkasının

⁹⁶ RG, T. 10.11.2008, S. 27050 mük.

⁹⁷ ODTÜ'nün kurallarında, “.tr.” üst düzey alan adının altında ikinci düzey alan adı olarak, “.com.tr”, “.edu.tr”, “.gen.tr”, “.gov.tr”, “.net.tr”, “.org.tr” gibi alan adları vardır.

sahiplenmesi) olarak adlandırılmaktadır⁹⁸. Kendi alan adını tescil ettirmeyi ihmal eden kişilerin ellerinde iki seçenek vardır. Ya istenilen meblağı ödeyerek alan adlarını bunları kendileri adına tescil ettiren kişilerden geri alacaklar ya da hukuki yollara başvuracaklardır. Hukuki yollara başvurmak, internetin yapısı gereği çok zordur. Hakkı tecavüze uğrayan kişinin, Amerika'daki tescil makamına dava açıp bu davayı sonuçlandırması, davayı açıp kazandığı farz edilse bile kararın icra edilmesi Antiller'deki tescil sahibine karşı neredeyse imkansızdır⁹⁹.

Bu sorun için, ICANN, uyuşmazlıkların çözümüne yönelik olarak Yeknesak Alan Adı Uyuşmazlıklarını Çözme Politikası (*Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy - UDRP*) adı altında uluslararası kurumsal tahkim niteliğinde bir oluşumu kabul etmiştir¹⁰⁰. Bu sistem sadece teknik olarak alan adının kime ait olduğunun belirlenmesine yönelik olduğu ve UDRP uluslararası bir mahkeme niteliğinde olduğu için, şikayette bulunan marka sahibinin haklı çıkması halinde, alan adının iptali ya da marka sahibine devri karara bağlanmakta, fakat zararın tazminini istemek mümkün olmamaktadır¹⁰¹. Alan adları konusundaki ihtilafların çoğu, bir tacirin ticaret unvanı ya da markasının üçüncü bir kişi tarafından alan adı olarak kullanılması halinde ortaya çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda tacir, şartları olduğu takdirde, TTK md. 54 vd.'nda düzenlenen haksız rekabet hükümlerine [özellikle TTK md. 55/f. 1/b. a/4] başvurabilir¹⁰². 11. HD.'nin T. 28.3.2008, E. 2007/2677, K. 2008/4071 sayılı

⁹⁸ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 26. *Domain grabbing* ifadesi *cyber-squatting* ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Oysa aslında *cybersquatting* daha geniş kapsamlıdır. Başkasının üzerinde hak iddia edebileceği bir alan adının, gerçek hak sahibinin bu alan adının tescilini önlemek, onunla rekabet etmek veya tescil edilen alan adının gerçek hak sahibi olan şirket ile ilgisiz, hatta unvanını zedeleyici internet sitelerine yönlendirilmesi birer *cybersquatting* teşkil eder. Bunun bir türü olan *domain grabbing*'de ise, alan adı tescilinde bulunan, bu alan adını ileride gerçek hak sahibine tescil masraflarının çok üzerinde bir meblağ karşılığında satabileceğini hesaplayarak tescil yaptırmaktadır (**Bozbel**, Makale, s. 222, dn. 20).

⁹⁹ **Bozbel**, Makale, s. 222.

¹⁰⁰ Icann tahkim usulünün maddi ve usuli şartlarının ayrıntılı açıklaması için Bkz. **Bozbel**, Makale, s. 225 vd.; **Bozbel**, Kitap, s. 60 vd.

¹⁰¹ **Helvacı**, s. 308-309.

¹⁰² Korunan hakkın sahibi, hakkını alan adını veren makam (ODTÜ) nezdinde itiraz yolu ile ileri sürebileceği gibi, ad verilmişse ona itirazda bulunarak itirazı başarıya ulaşırsa mahkeme yoluna da gidebilir. ODTÜ'ye itiraz yolunun tüketilmesi mahkemeye gidebilmek için zorunlu değildir, çünkü ODTÜ yetkisini kanundan almamaktadır (**Tekinalp**, Fikri Mülkiyet Hukuku, s. 29).

Kararı¹⁰³ şu şekildedir: “...Türkiye için kullanılan ‘tr’ ülke kodlu alan adları ODTÜ ‘tr’ Alan Adı Yönetimi tarafından tahsis edilmektedir. Alan adları yürürlükteki mevzuatlarda düzenlenmediğinden, TTK’nın 57/5. maddesindeki işaret ve tanıtma vasıtaları olarak nitelendirilip değerlendirilmesi gerekir. Öte yandan, alan adları her ne kadar belli bir organizasyon ve kurallar çerçevesinde ODTÜ ‘tr’ Alan Adı Yönetimi tarafından tahsis edilip, itiraz ve yönetim işlemleri de anılan kuruluş tarafından yerine getirilmekte ise de, bir alan adı başkasının marka, ticaret unvanı, işletme adı gibi koruma haklarını ihlal etmekte ise, hak sahibi, alan adını veren kuruluş nezdinde itiraz edebileceği gibi, hakkının korunması için mahkemeye de başvurabilir. Alan adlarına ilişkin bir yasal düzenleme bulunmadığından, alan adının korunan bir işareti ya da hakkı ihlal etmesi halinde TTK’nın 56. vd. maddelerine dayalı haksız rekabetin tespiti ve önlenmesi davası açılması mümkündür ve alan adı tahsisine yetkili kuruluş bu yetkisini kanundan almadığından dolayı, tahsis edilen alan adının sicilden terkin edilinceye kadar olan kullanımında haksız rekabet oluşturması mümkündür. Somut uyuşmazlıkta, davacı adına tescilli ticaret unvanının ayırt edici eki ‘M... Proje’ davalı adına tescilli ticaret unvanının ayırt edici eki ise ‘m...’ sözcükleridir. Bu bakımdan, davalının unvanındaki ‘m...’ sözcüğü yerine davacı unvanının esaslı unsuru olan ‘m... proje’ ibaresini alan adı tanıtma vasıtası olarak kullanması TTK’nın 56. vd. maddeleri uyarınca haksız rekabet oluşturur. Her ne kadar, davalıya tahsis edilen ‘M... Proje.com.tr’ alan adı yargılama sırasında ODTÜ Alan Adı Yönetimi tarafından iptal edilmiş ise de, söz konusu tahsisin iptaline rağmen, davalı gazetede yayımlanan iş ilanlarında elektronik yazışma adresi olarak ‘M... Proje’ ibaresini kullanmaya devam ettiğine göre, davacının anılan ibarenin kullanımının haksız rekabet oluşturduğunu mahkeme kararıyla tespiti ve önlenmesini istemekte hukuki yararı bulunmaktadır. Bu bakımdan alan adı tahsisi iptal edildiğinden konusu kalmayan haksız rekabete yönelik dava hakkında bir karar verilmesine yer olmadığına ilişkin mahkeme kararı gerekçesi yerinde değildir.”.

¹⁰³ Bkz. www.kazanci.com.tr.

Bu halde, şartları varsa 556 sayılı MarkaKHK çerçevesinde de hukuki koruma yollarına başvurulabilir. 556 sayılı MarkaKHK md. 9/f. 1, marka tescilinden doğan hakların münhasıran marka sahibine ait olduğunu öngörmüş ve marka hakkı sahibinin üçüncü kişilerin hangi fiillerini engelleyebileceğini göstermiştir. 556 sayılı MarkaKHK md. 9/f. 2’de, birinci fıkra anlamında markanın kullanılması olarak nitelendirilen haller sayılmıştır. Fıkranın (e) bendi, “işareti kullanan kişinin işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bir bağlantısı olmaması şartıyla işaretin aynısı ya da benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük veya benzeri biçimlerde kullanılması”nı bu hallerden biri olarak kabul etmiştir¹⁰⁴. Ayrıca, sadece alan adı olarak kullanılan bir ad, başkası tarafından ticaret unvanı veya marka olarak da kullanılamamalıdır. Bu gibi durumlarda alan adı, TTK md. 54 vd.’nda düzenlenen haksız rekabete ilişkin hükümler kapsamında korunabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET UNVANININ OLUŞTURULMASI VE OLUŞTURULMASINDAN SONRA MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLERİN TİCARET UNVANINA ETKİSİ: TİCARET UNVANININ DEVAMI

I. TİCARET UNVANININ OLUŞTURULMASI

A. Genel Olarak Oluşturma Sistemleri ve TTK’nın Benimsediği Sistem

Köklerini Ortaçağ’da bulan ticaret unvanı, ticari işletme ile onu işleten kişi (tacir) arasındaki bağı gösterdiği için, özellikle üçüncü kişiler açısından önemlidir. Bu, unvanın devri halinde apayrı bir önem kazanır. Unvan işletme sahibinin durumunu olduğu gibi yansıtmazsa, üçüncü kişiler işletme sahibinin kimliği hakkında yanılabilirler. İşletme sahibi ile üçüncü kişilerin çatışan çıkarları, ticaret unvanının seçiminde ve devrinde çeşitli hukuk çevrelerinde gözlenen üç farklı sistemin ortaya

¹⁰⁴ Belirtelim ki, 556 sayılı MarkaKHK md. 61’de, marka hakkına tecavüz teşkil eden fiiller arasında markanın aynı KHK’nın 9. maddesi anlamında kullanımı da gösterilmiştir.

çıkmasına neden olmuştur¹⁰⁵. Bu farklı sistemler, ticaret unvanının nasıl seçilip kullanılacağı, taciri doğru ve eksiksiz şekilde göstermesi gerekip gerekmediğini, ticaret unvanının devredilebilip devredilemeyeceği gibi konuları ele almış, bunlara değişik çözüm önerileri getirmiştir¹⁰⁶. Bu sistemler: Serbesti (özgürlük) sistemi, gerçeklik sistemi ve karma sistemdir¹⁰⁷.

Bu sistemlere kısaca değinecek olursak:

Serbesti (özgürlük) sistemine göre, tacir, ticaret unvanını dilediği şekilde (özgürce) oluşturabilir. Anglo-Amerikan hukuk çevrelerinde bu sistem kabul görmüştür. Bu sistemde, ticaret unvanı, ticari işletmenin sahibinin kimliği hakkında tam ve doğru bilgi vermek zorunda değildir, yani gerçek durumu yansıtmasa da olur. Ayrıca tacir, ticaret unvanını serbestçe devredebilir¹⁰⁸.

Gerçeklik sisteminde, seçilen ticaret unvanı, tacirin gerçek durumunu yansıtmak zorundadır. Ticaret unvanı, gerçek kişi tacirlerde tacirin ad ve soyadına, tüzel kişi tacirlerde ise tüzel kişinin hukuki tipine göre oluşturulmalıdır. Ayrıca, ticari işletmenin devrinde devralan, ticaret unvanını aynen değil, devri veya halefiyeti gösteren bir ekle birlikte kullanabilecektir. Bu ek, hem unvanını devreden tacirin gerçek hayattaki ismi ile devirden sonra meydana gelebilecek karışıklıklara engel olacak hem de devralan

¹⁰⁵ **İmregün**, s. 80; **Arslanlı**, s. 87.

¹⁰⁶ **Boyacıoğlu**, s. 31.

¹⁰⁷ Boyacıoğlu ise, birtakım gerekçelerle farklı bir sınıflandırma yapmıştır. Yazar, ticaret unvanının oluşturulmasındaki sistemleri ülkeleri baz alarak; i) Anglo-Amerikan sistemi, ii) Fransız sistemi, iii) Türk/Alman sistemi, iv) İsviçre sistemi şeklinde gruplandırmıştır. Bkz. **Boyacıoğlu**, s. 30-40. Bilgişin de, benzer bir sınıflandırma altında Anglo-Amerikan, Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan hukuklarını incelemiştir (Bkz. **Bilgişin**, s. 165-168).

¹⁰⁸ **İmregün**, s. 80; **Karayalçın**, s. 371-372; **Tekil**, s. 161; **Arkan**, s. 265; **Helvacı**, s. 309-310; **Poroy/Yasaman**, s. 393; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 148; **Eriş**, s. 1146-1147; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 202; **Bahtiyar**, s. 112; **Bilgili/Demirkapı**, s. 114; **Ayşe Odman Boztosun/Akın Ünal**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Ticaret Unvanına, İşletme Adına ve Haksız Rekabete İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: II, Sayı:1, Yıl: 2005, s. 387.

tacirin, işletmeyi devralmak suretiyle işlettiğine işaret edecektir. Fransız hukukunda bu sistem geçerlidir¹⁰⁹.

Belirtelim ki, bu iki sistemden (gerçeklik sistemi - serbesti sistemi) birinin tercihinde, hangi ilgilinin menfaatine öncelik verileceği etkili olur. Ticaret unvanı ile ilgili kişiler, tacir ve onunla ilişkiye girebilecek olan üçüncü kişilerdir. Tacirler, ticaret unvanlarını serbestçe seçmek ve aynı zamanda unvanlarını sonradan ortaya çıkabilecek değişikliklerden etkilenmeksizin kullanmak; üçüncü kişiler ise, ticaret unvanından, karşılarındaki kişinin gerçek kişi tacir mi, yoksa tüzel kişi tacir mi, ticaret şirketi ise hukuki türünün ne olduğunu anlamak isterler. Çünkü onlar için önemli olan, borçlardan dolayı kimin ve nasıl sorumlu olacağını bilmektir¹¹⁰. Buna göre, gerçeklik sistemi benimsenirse üçüncü kişilerin, serbesti sistemi benimsenirse tacirin menfaatine olur. Esasen hangi sistem benimsenirse benimsensin, amaç, ilgililerin karşılıklı menfaatleri arasında bir denge kurulabilmesi olmalıdır¹¹¹. Bundan hareketle, aşağıda belirtilen karma sistem ortaya çıkmıştır.

Karma sistem ise; diğer iki sistemin uyumlaştırılmasından ibarettir. Bu sistemde, ticaret unvanı, ilk oluşturulmasında tacirin gerçek durumunu yansıtmalıdır. Unvan bir kere oluşturulup kullanılmaya başlandıktan sonra ise, bir ölçüde gerçeklik sisteminden uzaklaşmaktadır. Çünkü unvanın, kullanılmaya başlandıktan sonra devredilebileceği kabul edildiği gibi, mirasçılara geçmesi de mümkündür. Ayrıca, sonradan gerçek durumda bazı değişiklikler (tacirin soyadının değişmesi gibi) meydana gelse de, bu, ticaret unvanının değiştirilmesini gerektirmemekte, ticaret unvanı bu değişikliklere

¹⁰⁹ Arkan, s. 256; Tekil, s. 162; Karayalçın, s. 372; Helvacı, s. 310; Poroy/Yasaman, s. 393; Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 202; Karahan, Ticari İşletme Hukuku, s. 148-149; Bahtiyar, s. 112; Bilgili/Demirkapı, s. 114; Odman Boztosun/Ünal, s. 387.

¹¹⁰ Karayalçın, s. 370; Yongalık, s. 17.

¹¹¹ Arslanlı, s. 87; İmregün, s. 91; Boyacıoğlu, s. 39; Yongalık, s. 17. Bu konuda, sistemin amacının ticaret unvanında sürekliliği sağlayıp bazı hallerde unvanı kişiden ayırmak olduğu belirtilmiştir (Bkz. Mimaroglu, s. 319). Boyacıoğlu ise, burada asıl amacın sürekliliği sağlamak olmayıp, ticaret unvanının sahip olduğu ekonomik değerın korunması olduğunu, süreklilik ilkesinin bu amacın korunmasında sadece bir araç görevi gördüğünü ileri sürmüştür (Bkz. Boyacıoğlu, s. 39, dn. 137).

rağmen aynen kullanılabilir¹¹². Bu açıklamalardan sonra, TTK'nın benimsediği sistemin karma sistem olduğu söylenebilir¹¹³.

B. Ticaret Unvanını Oluşturan Unsurlar

1. Genel Olarak

Ticaret unvanı çekirdek¹¹⁴ ve ek olmak üzere iki unsurdan/kısımdan oluşur¹¹⁵.

Ticaret unvanının çekirdeği, onun zorunlu unsurudur. Buna göre, çekirdek, unvanda bulunması gerekli, kanunla belirlenmiş asgari unsurları ifade eder. Çekirdeğin kanuna uygun olarak oluşturulmuş olması, unvanın geçerlilik şartıdır. Kural olarak sadece çekirdek içerik ile kanuna uygun bir unvan oluşturulmuş olur. Fakat kanun gereği çekirdeğe bazı ekler yapılması zorunluluğu ortaya çıkmış olabilir ki bu durumda çekirdek eklerle birlikte oluşur¹¹⁶.

Ticaret unvanının çekirdek unsuru, tacirin gerçek veya tüzel kişi olmasına, tüzel kişi ise hukuki tipine göre değişiklik gösterir. Ticaret unvanının çekirdeği bir kişinin ad

¹¹² Özellikle kişi unvanı almak zorunda olan tacirler açısından önem taşıyan karma sistemin benimsenmesinin nedeni, eski TTK'nın gerekçesinde "...ticaret unvanına bağlanmış olan iktisadi itibarın bozulması için muhik bir sebep yoktur. Ticari işletmenin hakiki sahibinin kim olduğunu öğrenmek isteyenlerin ticaret sicilini tetkik etmeleri lazımdır" şeklinde açıklanmıştır. Demek ki, ticaret unvanının sonradan meydana gelen değişikliklere rağmen aynen kullanılabilmesinin dayanağı, ticaret sicilini inceleme olanağıdır. Hem, tacir, ticaret unvanı ile piyasada tanınacak ve müşteri çevresi kazanacaktır. Ticaret unvanının değişen şartlardan etkilenmemesi, yani devamlılığının benimsenmesinin altında yatan neden de budur (Açıklamalar için bkz. **Yongalık**, s. 17).

¹¹³ **Arkan**, s. 256; **Tekil**, s. 162; **Helvacı**, s. 310; **Poroy/Yasaman**, s. 393; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 203; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 149-150; **Bahtiyar**, s. 112; **Bilgili/Demirkapı**, s. 114.

¹¹⁴ Çekirdek (*Kern*) ve ek (*Zusatz*) terimleri, Alman doktrininde de kullanılmaktadır. İsviçre doktrininde ise, çekirdek ibaresine karşılık olmak üzere esaslı içerik (*wesentlicher Inhalt*) terimi kullanılmaktadır (**Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 150, dn. 4).

¹¹⁵ Sadece çekirdekten oluşan ticaret unvanları "basit unvan", ek de içeren ticaret unvanları "mürekkep unvan" olarak adlandırılmıştır (Bkz. **Karayalçın**, s. 373).

¹¹⁶ **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 150-151.

ve soyadını gösteriyorsa kişi unvanı, bir şirketin konusunu gösteriyorsa konu unvanı adını alır¹¹⁷.

Ek ise, kural olarak zorunlu değildir, tacirin ihtiyarına bırakılmıştır. Bununla birlikte, ticaret unvanı, çekirdek, yani zorunlu unsur yanında ek de içeriyorsa, bir bütün halinde korunur. Çünkü ek de, ticaret unvanını oluşturan unsurlardan biri haline gelmiştir¹¹⁸.

Ayrıca belirtelim, sadece çekirdekten oluşan bir ticaret unvanı oluşturulması, hem kişi hem de konu unvanları bakımından ayırt ediciliği sağlayamadığı için, kural olarak olanaksızdır¹¹⁹.

2. Çekirdek (Zorunlu Unsur)

a. Gerçek Kişi Tacirlerin Ticaret Unvanlarında

Gerçek kişi tacirin ticaret unvanının şekli/nasıl oluşturulacağı, TTK md. 41 ve TSY md. 43/f. 1’de gösterilmiştir. Bu düzenlemeler uyarınca unvanın çekirdeği, *tacirin kısaltılmadan yazılacak adı ve soyadından oluşur*. Örneğin, adı ve soyadı “Can Özbey” olan tacirin ticaret unvanının zorunlu unsuru “Can Özbey” olacaktır. Kanunun emredici hükmü gereğince, tacirin adı ve soyadı kısaltılmadan yazılacaktır. O halde, “C. Özbey”

¹¹⁷ **Karayalçın**, s. 373; **Helvacı**, s. 311; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 207, 210; **Bilgili/Demirkapı**, s. 114. Kişi unvanlarında ek olarak faaliyet konusu ve konu unvanlarında ek olarak kişi adı bulunabildiği için, bu klasik ayırımın fazla bir değeri olmadığı ifade edilmiştir (Bkz. **Poroy/Yasaman**, s. 395). Bozer/Göle, konu unvanlarının sermaye şirketleri sayılan anonim, limited ve kooperatif şirketleri için, kişi unvanlarının ise ancak gerçek kişiler, kolektif şirketler, adi komandit şirketler ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler için söz konusu olduğunu, bazı durumlarda gerçek kişinin adı ve soyadının ticaret unvanında bulunması dolayısıyla sermaye şirketlerinin ticaret unvanlarının da kişi unvanı sayıldığını belirtmektedir (Bkz. **Bozer/Göle**, s. 122 vd.).

¹¹⁸ **Karayalçın**, s. 373; **Arslanlı**, s. 82; **Bilgişin**, s. 209; **Helvacı**, s. 310; **Yongalık**, s. 18. TST md. 17/f. 4, ticaret unvanının yapılan eklerle birlikte bir bütün teşkil ettiğini açıkça öngörmüştü.

¹¹⁹ **Yongalık**, s. 18.

şeklinde bir ticaret unvanı oluşturulamaz. Aynı şekilde, gerçek kişi tacirin ticaret unvanında adı ve/veya soyadı kısaltılmadan yazılamayacağı gibi, tacirin sadece adından veya sadece soyadından oluşan bir unvan da Kanun'a aykırı olur. Bunun nedeni, gerçek kişilerde ticaret unvanının, kişinin adı ve soyadından oluşması gereğidir. Amaç, üçüncü kişilerin aldanmasını engellemektir¹²⁰.

Ticaret unvanının tacirin ad ve soyadından oluşmasının ticaret unvanının ayırt etme fonksiyonunu gerçekleştirme açısından uygun bir durum yaratmadığı ifade edilmektedir¹²¹. Bunun nedeni, aynı ad ve soyadına sahip pek çok kişinin bulunabilmesidir. Baştan ayırt edicilik niteliğine sahip olmayan bir şeklin, gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanlarının oluşturulmasında kanun koyucu tarafından aranması, ticaret unvanı kullanmakla ulaşılmak istenen amaçları gerçekleştirmede ihtiyaca cevap vermemektedir. Ayrıca bu oluşum, alınması zorunlu hale gelen ayırt edici eklerle ticaret unvanlarının uzamasına, böylece ayırt etme ve taciri tanıma fonksiyonundan uzaklaşılmasına yol açabilmektedir¹²².

Bir tacirin birden fazla adının bulunması halinde, ticaret unvanının nasıl oluşturulacağı konusu tartışmalıdır. Bir görüşe göre, tacir, bunlardan en az birini kısaltmadan yazmak zorundadır; diğerlerini ise, aynen yazabilir ya da dilerse ek olarak kullanabilir¹²³. Diğer bir görüşe göre, birinci görüş, TTK md. 41'de yer alan yasakla uyumlu değildir. TTK md. 41 hükmü, hiçbir ayırım yapmadan, ad ve soyadın kısaltılmadan yazılması gereğini emreder. Burada ad ve soyadı ile amaçlanan, TMK 339/f. 5'te ve Soyadı Kanunu'nun 1 ve 2. maddelerinde düzenlenen ad (öz ad) ve TMK md. 321'de ve Soyadı Kanunu'nun aynı maddelerinde düzenlenen soyadıdır. Bu ad ve soyadın, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 7. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi gereği nüfus kütüğüne geçirilmesi de zorunludur. Gerçek kişinin ad ve soyadı söz konusu

¹²⁰ Helvacı, s. 311.

¹²¹ Bkz. Karayalçın, s. 369; Yongalık, s. 19.

¹²² Yongalık, s. 19.

¹²³ Arslanlı, s. 88; Karayalçın, s. 378; Poroy/Yasaman, s. 397; Boyacıoğlu, s. 140.

olduğunda, nüfus kütüğünde yer alan kaydın esas alınması zorunludur. Bu nedenle, gerçek kişi tacirin nüfus kütüğüne kayıtlı birden fazla adının bulunması halinde, ticaret unvanı, bu adların hepsinin kısaltılmadan yazılmasından oluşacaktır. Bunun amacı, üçüncü kişilerin yanıltılmasına engel olmaktır¹²⁴.

Belirtelim ki, her ne kadar gerçek kişi tacirin ticaret unvanı TTK md. 41 uyarınca adı ve soyadından oluşacaksa da, gerçek kişinin medeni adı ile ticaret unvanı farklı hukuki statülere tabidir¹²⁵. Şöyle ki, medeni ad devredilemez, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Ticaret unvanı ise devredilebilir (TTK md. 49, TTK md. 11/f. 3). Ayrıca, ticaret unvanına tacirin adı ve soyadı yanında ek yapılabilir (TTK md. 41), oysa medeni adın ek olarak kullanılması söz konusu olmaz. Bu durumda ticaret unvanının, tacirin adından daha geniş bir anlam ifade ettiği söylenebilir. Yine, tacirin adının değişmesi halinde, bu değişikliğe rağmen ticaret unvanı değiştirilmeksizin kullanılabilir (TTK md. 47/f. 1). Son olarak, bir tacirin birbirinden bağımsız birden fazla işletmesinin bulunduğu hallerde, her bir ticari işletme için, farklı ekler yapılmak suretiyle, değişik ticaret unvanları oluşturulabilir, oysa ad her yerde aynı şekilde kullanılmak zorundadır¹²⁶.

b. Adi Şirketlerde Ticaret Unvanının Nasıl Oluşturulacağı

Adi şirket (TBK 620 vd.) tüzel kişiliğe sahip değildir, bir elbirliği mülkiyetidir (iştirak halinde mülkiyet). Bu yüzden, adi şirkette ticaret unvanının nasıl oluşturulacağı önem arz eder. Bu konuyu kanun koyucu düzenlememiştir. Oysa bir ticari işletmenin adi şirket aracılığıyla ortakları adına ve hesabına işletilmesi mümkündür. TTK md. 12/f.

¹²⁴ **Helvacı**, s. 311; **Bozer/Göle**, s. 122.

¹²⁵ Bunlar arasında benzer noktalar da vardır: Her ikisi de, hak sahibini diğer kişilerden ayırt etmeye, dolayısıyla teşhis etmeye yarar. Her ikisinin de taşınması ve kullanılması zorunlu adlardan olduğu söylenebilir. Her iki tanıtma aracı da, hak sahibine, herkese karşı ileri sürülebilen, tekeli bir yetki sağlar, zamanaşımı yoluyla bu hakların kazanılması ya da kaybedilmesi söz konusu olmaz. Her iki adın da değiştirilmesi belirli usullere tabidir. Ayrıca, ticaret unvanı üzerindeki hakkın korunması bakımından ihtiyaç hasıl olduğu takdirde medeni adın korunmasına ilişkin hükümlerden yararlanmak mümkündür (Açıklama için bkz. **Boyacıoğlu**, s. 42-43).

¹²⁶ **Karayalçın**, s. 369; **Helvacı**, s. 311-312; **Boyacıoğlu**, s. 40-43.

1’de yer alan “kısmen de olsa” ifadesinden hareketle, adi şirket ortaklarından her birinin ayrı ayrı tacir sıfatına sahip olduğu kabul edilmektedir. Bunun sonucu, TTK md. 20/f. 1 ve TTK md. 41 hükmüne uygun olarak, her bir adi şirket ortağının, kendi ad ve soyadının kısaltılmadan yazılmasından oluşan bir ticaret unvanı kullanmak ve onu tescil ettirmek zorunda olmasıdır¹²⁷.

TST md. 18/f. 3’te, “*Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun bir şirket mevcut olmadıkça bir işletmenin unvanına birden fazla hakiki şahsın adı veya soyadı konulamaz*” şeklinde bir düzenleme bulunmakta idi. Bundan yola çıkarak, adi şirket ortaklarının, diğer ortakların ad ve soyadlarını ticaret unvanına ekleyemeyecekleri sonucuna varılabilmekte¹²⁸, adi şirket ortaklarının ortak bir ticaret unvanı altında faaliyette bulunamayacakları söylenebilmekte idi. Oysa adi şirket ortaklarının ortak bir unvan altında faaliyette bulunmalarını yasaklayan bir hüküm mevcut değildir. Adi şirketin ticaret unvanında birden fazla ortağın adı ve soyadı adi şirket ibaresi ile birlikte yer alabilmelidir¹²⁹. Bu durum başlangıçta tek kişi ticari işletmesi olarak kurulan ve zaman içinde yeni ortak almak suretiyle büyüyen ticari işletmeler bakımından da geçerlidir. Bir başka deyişle, tek kişi ticari işletmesi olarak kendi ad ve soyadından oluşan ticaret unvanını kullanan tacir, yanına ortak aldığı anda ticaret unvanını olduğu gibi kullanmaya devam edebileceği gibi, yeni ortağın ad ve soyadını ve adi şirket ibaresini unvanına ekleyerek de kullanabilir. Adi şirketler gibi tüzel kişiliği bulunmayan donatma iştirakinin ticaret unvanına ortak (müşterek) donatanlardan en az birinin adı ve soyadının yazılması mümkündür (TTK md. 44/f. 2). Donatma iştirakinde birden fazla

¹²⁷ **Tuğrul Ansay**, Karar İncelemesi (Adi Şirket Ortakları Tacir Midir? Ortakların Ticaret Unvanı; Defter Tutma), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1968, C. XXV, Sayı: 3-4, s. 265-266; **İ.Yılmaz Aslan/Doğan Şenyüz**, İşletme Hukuku, Bursa, 2012, s. 55; **Bozkurt**, s. 132. Bunun uygulamada zorluk yarattığı, tacirin tanımı yapılırken kanun koyucunun adi şirketleri gereği gibi göz önünde tutmamasının bu sonucu doğurduğu ifade edilmektedir (**Bozer/Göle**, s. 123).

¹²⁸ Kanunda bulunmayan bir sınırlandırmanın tüzükle getirilemeyeceği, hükmün kanuni dayanaktan yoksun olduğu görüşü için bkz. **Tekil**, s. 163; **Domanıç**, s. 186; **Helvacı**, s. 312. Aldanmayı önleme gayesi güden bu hükmün isabetsiz olduğu, bu isabetsiz hükme uymak gerekirse ortaklardan birinin adı ile adi şirketin mevcudiyetini gösteren bir ibarenin konulmasına gidilebileceği açıklaması için bkz. **Poroy/Yasaman**, s. 398.

¹²⁹ Bu yönde bkz. **Ansay**, s. 265; **Aslan/Şenyüz**, s. 55-56.

ortağın adı ve soyadının donatma iştiraki ibaresi ile birlikte kullanılmasına imkan tanındığına göre, aynı imkan adi şirketler bakımından da söz konusu olmalıdır¹³⁰.

Adi şirket ortağı, adı ve soyadından oluşan ticaret unvanına, doğrudan “adi şirket” ibaresi dışında adi şirketin varlığını gösteren “ortakları” kelimesini de ekleyebilir¹³¹.

c. Ticaret Şirketlerinin Ticaret Unvanlarında

aa. Kollektif ve Komandit Şirketlerde

TTK md. 42/f. 1 ve TSY md. 43/f. 5 uyarınca kollektif şirketin ticaret unvanının çekirdeği, *bütün ortakların veya ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketi ve türünü gösteren bir ibareden oluşur*¹³². Şirketi ve türünü gösterecek bir ibare kollektif şirkete işaret eder¹³³. Belirtelim ki, TTK md. 213/f. 1/b. c uyarınca ticaret unvanı kollektif şirket sözleşmesinin zorunlu unsurlarından biridir. Bu kaydı ihtiva etmeyen kollektif şirket sözleşmesi, kollektif şirketin TTK md. 214’e göre adi şirket sayılması sonucunu doğurur.

¹³⁰ **Helvacı**, s. 312-313; **Domaniç**, s. 186-187.

¹³¹ **Arkan**, s. 257; **Helvacı**, s. 312; **Bozer/Göle**, s. 123; **Bilgili/Demirkapı**, s. 115. Bunun, TTK’nın ticaret unvanı bakımından benimsediği sisteme genel olarak uygun olacağı gibi, tek başlarına ticaret yapan gerçek kişilerin, ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamayacaklarını öngören TTK md. 46/f. 2’nin karşıt anlamından da çıktığı belirtilmektedir (Bkz. **Helvacı**, s. 313).

¹³² “...Kollektif şirketin ticaret unvanının ortaklardan birinin ad ve soyadı ile şirket mevzuunu gösterecek bir ibareyi ihtiva etmesi gerekir. Tescili istenen Bursa Biraderler ve Şürekası şeklindeki ticaret unvanı TTK md. 44 hükümlerine uymadığından, tescil talebinin reddi kararı uygundur” (TD., T. 17.1.1958, 1957/3732 E., 1958/127 K. sayılı Karar için bkz. **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 211, dn. 157).

¹³³ TSY md. 43/f. 5, kollektif şirketin ticaret unvanında “kollektif şirket” ibaresinin bulunacağını açıkça öngörmüştür. Kanun koyucunun şirketin türünün açıkça gösterilmesini emretmesinde amaç, ortakların sınırsız sorumluluk altına girdiklerinin vurgulanmasıdır (**Bilgişin**, s. 175).

TTK md. 42/f. 2, TSY md. 43/f. 6 uyarınca komandit şirketlerin ticaret unvanında çekirdek unsuru, *komandite ortaklardan*¹³⁴ *en az birinin adı ve soyadı ile şirketi ve türünü gösteren ibare* oluşturur. Komandit şirketler, adi komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olmak üzere ikiye ayrıldığından, şirketin adi veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olduğunu gösteren sözler de unvanda yer almalıdır¹³⁵.

TTK md. 42/f. 2 ve TSY md. 43/f. 6 uyarınca komanditer ortakların¹³⁶ ad ve soyadları veya ticaret unvanları¹³⁷ komandit şirketlerin ticaret unvanında bulunamaz. Ancak bu, mutlak bir yasak değildir; şöyle ki, anılan hükme rağmen komanditer ortağın adı ve soyadı veya ticaret unvanı ticaret unvanında yer alırsa, bu ortak üçüncü kişilere karşı TTK md. 320 gereğince komandite ortak gibi -yani sınırsız- sorumlu olur. Bu yasağın ihlali, ayrıca cezai yaptırımın uygulanmasına da yol açar (TTK md. 51/f. 2).

Kollektif şirketin ticaret unvanında yer alan ortağın adı ve soyadı bir gerçek kişinin adı ve soyadıdır. Zira, kollektif şirkete sadece gerçek kişiler ortak olabilir (TTK md. 211). Bütün ortakların ad ve soyadları unvanda yer alabileceği gibi, bir veya daha fazla ortağın adı ve soyadı bulunsa da yeterli olur. Buna göre, üç ortaklı bir kollektif şirkette “Can Özbey Kollektif Şirketi” unvanı kanuna uygun bir unvandır. Ancak, bu kurala aykırı olan, örneğin “İnşaat ve Turizm Kollektif Şirketi” şeklinde bir unvan,

¹³⁴ Komandite ortak şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu sınırlı olmayan ortaktır ve komandite ortak, ancak gerçek kişi olabilir (TTK md. 304/f. 2 ve 3).

¹³⁵ TSY md. 43/f. 6 uyarınca komandit şirketlerin ticaret unvanı “adi komandit şirket” veya “sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket” ibaresini içerir. Şirketin türünün sadece komandit şirket olarak gösterilmesinin, adi komandit şirket anlamına geleceği; sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketi anlatmak için ise, bu noktanın açıklanması gerektiği ifade edilmekteydi (**Tekil**, s. 164).

¹³⁶ Komanditer ortak, şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu (belirli bir sermaye ile) sınırlı borçlarından dolayı sınırlı sorumlu ortaktır. Tüzel kişiler de komanditer ortak olabilir (TTK md. 304).

¹³⁷ TTK'nın 42. maddesi için verilen gerekçede, maddenin eski TTK md. 44'ten aynen alındığı belirtilmiştir. Oysa TTK md. 42/f. 2'de yer alan “ticaret unvanları” ibaresi eski TTK md. 44/f. 2'de bulunmamakta idi (Bkz. **Arslan Kaya**, Karşılaştırmalı - Notlu Yeni Türk Ticaret Kanunu, İlgili Ticari Mevzuat, Uygulama Örnekleri, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 24; **Arkan**, s. 258, dn. 2).

kanuna uygun bir ticaret unvanı değildir. Çünkü kollektif şirket ortaklarından en az birinin adı ve soyadını içermemektedir.

Kollektif şirketin ticaret unvanında bütün ortakların ad ve soyadları da yer alabilir. Bu durumda, unvana “ortakları” şeklinde bir ibarenin eklenmesi mümkün değildir; zira, unvanda yazılı olanlar dışında başka bir ortak bulunmadığından, unvan TTK md. 46/f. 1’e göre yanılıcı olur. Bunun gibi, kollektif şirkette en az iki gerçek kişiye ihtiyaç bulunduğu için, iki kişilik kollektif şirkette unvanda sadece bir ortağın adı ve soyadı yer aldığında, yine TTK md. 46/f. 1 dikkate alındığında “ortakları” ibaresi bulunmamalıdır. “Ortakları” ibaresi, ancak ikiden fazla ortağın bulunduğu ve bunların ad ve soyadlarının ticaret unvanında yer almadığı hallerde mümkündür¹³⁸.

TTK md. 42/f. 1 ve TTK md. 42/f. 2 uyarınca kollektif ve komandit şirketlerin unvanında ortağın ya da ortakların adı ve soyadı bulunabileceğinden, ortak olmayan kişilerin ad ve soyadları unvanda yer alırsa ticaret unvanının taciri ayırt etme fonksiyonu ortadan kalkar. Bu, kanuna aykırı olur.

Belirtelim ki, TTK’da eski TTK md. 47/f. 1 hükmünün karşılığı yoktur. Bu hükümde, tüzel kişilerin ticaret unvanında gerçek kişinin adı ve soyadı bulunduğu takdirde eski TTK md. 43’ün uygulanacağı belirtilmişti. Buna göre, kollektif ve komandit şirketlerin ticaret unvanlarında yer alan ortağın adı ve soyadı eski TTK md. 43/f. 1 uyarınca kısaltılmadan yazılmak zorunda idi¹³⁹. TTK’da bu yönde hüküm bulunmasa da, kollektif ve komandit şirketlerin ticaret unvanlarında yer alan ortağın adı ve soyadı kısaltılarak yazılamamalıdır.

¹³⁸ Helvacı, s. 314.

¹³⁹ TST 20/f. 6/c. 2’de, ticaret şirketlerinin, buna göre kollektif ve komandit şirketlerin de ticaret unvanlarında bir gerçek kişinin adı ve soyadı bulunduğuunda, kısaltılmadan yazılması gereği açıkça yer almakta idi.

Şahıs şirketleri olan kollektif ve adi komandit şirketlerin¹⁴⁰ ticaret unvanlarında yer alması zorunlu olan şirketi ve türünü gösteren ibare, yani “kollektif şirketi” ve “komandit şirketi” ibareleri, Kanun’da açıkça belirtilmemişse de “Koll. Şti.”, “Kom. Şti.” şeklinde kısaltılarak yazılabilir¹⁴¹. Şirketi ve türünü gösteren ibarenin kısaltılarak yazılamayacağı, yalnızca TTK md. 43/f. 2’de anonim, limited ve kooperatif şirketler için öngörülmüştür. Burada, anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanında gerçek bir kişinin adı ve soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibarenin baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılamayacağı öngörülmüştür¹⁴². Eski TTK da, kollektif ve komandit şirketlerin unvanında yer alması gereken şirketi ve türünü gösteren ibarenin kısaltılabileceğini belirtmemişti. Eski TTK md. 45/f. 2’nin (TTK md. 43/f. 2) bu halde kıyasen uygulanması sonucuna varılabileceği; ancak, bu sınırlandırmanın sadece sermaye şirketleri bakımından getirilmiş olduğu ve kıyas yoluyla genişletilmesinin yorum tekniği bakımından doğru olmadığı düşünüldüğünde eski TTK md. 45/f. 2’nin burada uygulanamayacağı ileri sürülmekte idi¹⁴³. Bir başka deyişle, sermaye şirketleri olan anonim ve limited şirketler bakımından getirilen ve unvanda bir gerçek kişinin adı ve soyadının bulunması halinde şirket türünü gösteren ibarenin kısaltılamayacağına ilişkin yasak, şahıs şirketleri bakımından uygulanamaz.

Sonuç olarak, her ne kadar Kanun’da buna açıkça izin verilmemiş de bu şirketlerde, sermaye şirketlerinin aksine, şirketi ve türünü gösteren ibareler kısaltılabilir¹⁴⁴.

bb. Limited, Anonim ve Kooperatif Şirketlerde

¹⁴⁰ Bkz. TTK md. 124/ f. 2’deki şahıs şirketi - sermaye şirketi ayrımı. Bu ayrıma göre, kollektif ile (adi) komandit şirket şahıs şirketi iken; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler sermaye şirkettir.

¹⁴¹ Yongalık, bu şirketlerin ticaret unvanlarında kullanılacak şirketi ve türünü belirten ifadelerin ve hatta genel kabul görmüş, anlaşılabilir kısaltmaların Kanun’da açıkça düzenlenmesinin bu konuda çıkabilecek olası tereddütleri ortadan kaldırmak bakımından yerinde olacağını belirtmiştir (Bkz. **Yongalık**, s. 20).

¹⁴² Şirket türünü gösteren ibarenin rumuzla veya kısaltılarak yazılamayacağına ilişkin hükmün günümüzde bir anlamı kalmadığına ilişkin bkz. **Odman Boztosun/Ünal**, s. 392-393.

¹⁴³ **Helvacı**, s. 314.

¹⁴⁴ **Helvacı**, s. 314.

Bu şirketlerde ticaret unvanının çekirdek unsuru, işletme konusu ile birlikte şirketin türünü gösteren “limited şirket”, “anonim şirket” ve “kooperatif”¹⁴⁵ kelimelerinden oluşur (TTK md. 43f. 1, 2; TSY md. 43/f. 5). “Tekstil ve Sanayi Anonim Şirketi”, “Konut Yapı Kooperatifi”¹⁴⁶ gibi. “Can Özbey Limited Şirketi”, işletme konusunu barındıran bir unvan olmadığı için, böyle bir unvan kullanılamaz ve tescil edilemez.

Bu şirketlerin ticaret unvanında bulunması zorunlu olan şirketi ve türünü gösteren ibare için TTK md. 43/f. 2’de ve TSY md. 43/f. 7’de “limited şirket” ve “anonim şirket” kelimeleri kullanılmıştır. Uygulamada, sıklıkla “şirket” kelimesi yerine “ortaklık” kelimesi de kullanılmaktadır. Öğretide, şirketi ve türünü göstermek üzere “limited ortaklık”, “anonim ortaklık” ibareleri kullanıldığı zaman da unvanın TTK md. 43’e (eski TTK md. 45’e) uygun olacağı ifade edilmekte idi¹⁴⁷. TTK md. 1531, “şirket” ve “ortaklık” kelimelerinin eş anlamlı kanuni terimler olduklarını, birbirleri yerine kullanılacaklarını öngörmüştür. Buna göre, limited, anonim, kollektif ve komandit (adi ve sermayesi paylara bölünmüş) şirketlerin ticaret unvanları “...ortaklığı” şeklinde yazılırsa, bu sadece uygulamaya değil açıkça kanuna da uygun olur.

¹⁴⁵ TTK Tasarısı’nda bu maddede kooperatiflerin ticaret unvanında “kooperatif şirket” kelimelerinin bulunması gerektiği öngörülmüştü. Adalet Komisyonunda değişiklik yapılarak bunun yerine “kooperatif” ifadesi benimsenmiştir. Değişikliğin gerekçesi şudur: “Ülkemizde Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı yaklaşık 78.000, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı 11.000 olmak üzere toplam 89.000 kooperatif faaliyet göstermektedir. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda, 5146 sayılı Kooperatifler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 2004 yılında yapılan değişiklik, kooperatiflerin ticaret şirketlerinden olduğu ve bir ortaklık olduğu hususundaki tartışmaları kaldırmıştır. Öte yandan, kooperatiflerin ticaret şirketlerinden sayılmaları ayrı bir husus, bunların unvanlarında ‘şirket’ ibaresinin bulunması ayrı bir husustur. Kooperatiflerin unvanlarında zorunlu olarak ‘şirket’ ibaresinin bulunması halinde, yukarıda bahsedilen 89.000 kooperatife ilişkin intibak işlemleri yapılması zorunlu hale gelecek ve kooperatiflerin bu şekilde unvan değişikliğine gitme zorunluluğu gereksiz bir mali yük oluşturacaktır.” (Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 163). Kooperatifler, TTK md. 124/f. 1’de (eski TTK md. 136/f. 1) ticaret şirketleri arasında sayılmıştır. Böyle olmakla birlikte, kooperatifler, TTK md. 124/f. 2’de yer alan sermaye şirketi - şahıs şirketi ayrımı içine, ölçülere uymadıkları belirtilerek alınmamışlardır (TTK md. 124’ün gerekçesi için bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 247).

¹⁴⁶ Örnek, **Helvacı**, s. 315’ten alınmıştır.

¹⁴⁷ **Helvacı**, s. 315; **Yongalık**, s. 23 ve bu sayfadaki dn. 68.

TTK md. 43/f. 2 ve TSY md. 43/f. 7 uyarınca limited, anonim ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanında gerçek bir kişinin adı ve¹⁴⁸ soyadının bulunması halinde, şirketin türünü gösteren ibareler baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak¹⁴⁹ yazılamaz¹⁵⁰. Buna göre, örneğin “Can Özbey” adı ve soyadı, işletme konusu inşaat ve turizm olan bir limited şirkette yer alacak ise, unvan ancak “Can Özbey İnşaat ve Turizm Limited Şirketi” şeklinde oluşturulursa, dolayısıyla “Limited Şirketi” ibaresi kısaltılmadan yazılırsa kanuna uygun olur. “Can Özbey İnşaat ve Turizm Ltd. Şti.” şeklindeki bir unvanda o halde kanuna aykırılık söz konusu olur. Eğer ticaret unvanında bir gerçek kişinin adı ve soyadı yer almayacak ise, o zaman şirketin türünü gösteren ifade, tabii ki kısaltılarak yazılabilir. Örneğin, “İnşaat ve Turizm Ltd. Şti.” gibi.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu¹⁵¹ md. 100 hükmü, eski TTK md. 485-502’yi yürürlükten kaldırmıştır. Mülga TTK md. 485/f. 2’ye göre, kooperatifin ticaret unvanında sorumluluk şeklini gösteren bir ibarenin bulunması gerekmekte idi. Örneğin, “Sınırlı Sorumlu Şen Evler Yapı Kooperatifi”¹⁵² gibi. Koop.K’nın yürürlüğe girmesiyle birlikte bu zorunluluk ortadan kalkmıştır. Bununla birlikte, istendiği takdirde sorumluluğun şeklini gösteren ibarenin kooperatifin ticaret unvanında ek olarak yer alması mümkündür¹⁵³.

¹⁴⁸ TTK md. 43/f. 2’de yer alan “veya” ibaresi “ve” olmalıdır (Bkz. **Kaya**, Yeni TTK, s. 25). Bu kısaltma yasağının uygulanması, ancak ad ve soyadın birlikte yer aldığı ticaret unvanlarında mümkündür; sadece adın veya soyadın yer aldığı ticaret unvanlarında ise, bu yasak uygulanmaz (**Helvacı**, s. 316).

¹⁴⁹ Eski TTK md. 45/f. 2/c. 2: “*Bunların ticaret unvanında hakiki bir şahsın ad ve soyadı bulunduğu takdirde şirket nevini gösteren ibarelerin rumuzla veya kısaltılmış olarak yazılmaları caiz değildir*” şeklinde idi. TTK md. 43’ün gerekçesinde, TTK md. 45 ile “rumuz” kelimesi yerine “baş harflerle” ibaresinin konulduğu (“A.Ş.” gibi); buna karşılık “kısaltma”nın anlamının farklı olduğu, “A.Ş.”nin baş harflerle anonim şirketi ifade ederken, “Anom. Şir.” ve “Ltd. Şrkt.”nin kısaltma olduğu ifade edilmiştir (Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 163).

¹⁵⁰ Bu yasağın gereksiz olduğu ve kaldırılması gerektiği de ileri sürmüştür. Bkz. **Karayalçın**, s. 382-383; **Yongalık**, s. 22.

¹⁵¹ RG, T. 10.5.1969, S. 13195.

¹⁵² Örnek, **Tekil**, s. 164’ten alınmıştır.

¹⁵³ **Domaniç**, s. 185; **Arkan**; s. 258, dn. 3; **Helvacı**, s. 316.

STB İç Ticaret Müdürlüğü'nün 2003/3 sayılı Tebliği'ne göre, anonim ve limited şirketlerin ticaret unvanlarının ve bunlarda yer alan eklerin Türkçe olması gerekmekte idi. Şirketin faaliyet konusuna giren mal veya hizmetin tanıtıcı ad veya markasının yabancı dilde olması ve yabancı ortak bulunması halinde ise, ticaret unvanında yabancı kelime bulunmasına izin verilebilmekte idi. Bu tebliğ, T. 15.11.2012, S. 28468 RG'de yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ ile (md. 8/f. 1) yürürlükten kaldırılmıştır¹⁵⁴.

Uygulamada, özellikle sermaye şirketlerinin unvanlarında konu yanında ayırt edici ek alma zorunluluğu dolayısıyla oldukça uzun ticaret unvanları ile karşılaşılabilir. Bu da, ticaret unvanının taciri tanıtmaya, diğer tacirlerden ayırt etme fonksiyonunun yerine getirilmesini güçleştirmekteydi¹⁵⁵. Bunun bir nedeni de, STB İç Ticaret Müdürlüğü'nün 1995/1 sayılı tebliğindeki¹⁵⁶ düzenleme idi. Buna göre, anonim ve limited şirketlerin ana sözleşmelerine yazılacak konunun aynen ticaret unvanlarına da yazılması zorunlu idi. Dolayısıyla, ticaret unvanında gösterilen işletme konusu/konuları dışında bir faaliyete ana sözleşmede yer verilmemesi gerekmekteydi. Bu düzenlemeden, eski TTK md. 137'de¹⁵⁷ öngörülen ticaret şirketlerinin hak ehliyetinin şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusu ile sınırlı olması ilkesi uyarınca ana sözleşmenin her konuyu kapsayacak şekilde düzenlenmemesi gereği de

¹⁵⁴ Tebliğ'de yer alan bu yasaklamanın nedeni, üçüncü kişilerde yanlış bir izlenimin oluşmasına engel olmak (TTK md. 46/f. 1, TTK md. 32/f. 3) ve bir tescil engeli yaratmaktır. Helvacı, bu türden bir düzenlemenin kurallar sıralanması çerçevesinde tebliğ konusu olamayacağını ifade etmiştir (Bkz. **Helvacı**, s. 316-317). Moroğlu, ülkemizde özellikle son yıllarda ticaret unvanları ve işletme adlarının yabancı kelimelerle oluşturulması eğiliminin artması ve Türkçemizin bu bakımdan da kirletilmesi karşısında duyarsız kalınması ve TTK md. 46'da belirli istisnalar (örneğin, merkezi yurt dışında bulunan şirketlerin şubeleri ile yabancı ortağın payının en az % 25 olduğu yabancı ortaklı şirketler ve TTK md. 41 ve 42) saklı olmak üzere ticaret unvanlarının yabancı kelimelerden oluşturulamayacağı hükmüne yer verilmemesinin önemli bir eksiklik olduğunu ileri sürmüştür (**Erdoğan Moroğlu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 50).

¹⁵⁵ **Yongalık**, s. 23.

¹⁵⁶ RG, T. 13.8.1995, S. 22373.

¹⁵⁷ TTK md. 125/f. 2'de ticaret şirketlerinin TMK md. 48 çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilecekleri ve borçları üstlenebilecekleri öngörülerek, ultra vires olarak adlandırılan şirketin faaliyet konusuna girmeyen işlemlerin yok hükmünde sayılacağı ilkesi kaldırılmıştır. Bununla ilgili olarak bkz. TTK md. 371./f. 2.

doğmaktaydı. Belirtelim ki, bu Tebliğ¹⁵⁸, yukarıda anılan STB İç Ticaret Müdürlüğü'nün 2003/3 sayılı Tebliği'nin 7. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış; bu ikinci Tebliğ de yine yukarıda belirtildiği üzere başka bir tebliğ ile yürürlükten kaldırılmıştır.

d. Tacir Sayılan Diğer Tüzel Kişilerin Ticaret Unvanlarında

Ticaret şirketleri dışında kalan ve tacir sayılan tüzel kişiler TTK md. 16'da, bu tüzel kişilerin ticaret unvanlarının çekirdek unsuru ise TTK md. 44/f. 1 ve TSY md. 43/f. 2'de gösterilmiştir.

TTK md. 16/f. 1'e göre, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar¹⁵⁹, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar.

TTK md. 44/f. 1'e göre, ticari işletmeye sahip olan¹⁶⁰ dernekler ve vakıfların ticaret unvanları adlarıdır.

¹⁵⁸ Kendigelen, bu düzenlemenin kanuni dayanaktan yoksun olduğu için uygulanamayacağını belirtmekteydi (Bkz. **Abuzer Kendigelen**, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın İç Ticaret 1995/1 sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği'nin Hukuki Açından Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1995-1996, C. LV, S. 1-2, s. 312-313).

¹⁵⁹ Eski TTK md. 18/f. 1'de vakıflara yer verilmemişti. TTK md. 16'nın gerekçesinde vakıfların Kanun'a eklenme nedeni şöyle ifade edilmiştir: *"...büyük bir değişiklik yapılarak önemli bir boşluk doldurulmuştur. Şöyle ki, amacına varmak için ticari işletme işleten tüzel kişiler arasına "vakıflar" da konulmuştur. Uygulamada vakıflar, derneklere oranla daha fazla ve çeşitli alanlarda faaliyet gösteren ticari işletmeler işletmektedir. Bunların da işlettikleri bu ticari işletmeler dolayısıyla tacir sayılabilecekleri sonucuna yorum yolu ile varılabilir. Ancak, uygulaması bu kadar fazla olan vakıfların Tasarıda yer almaması doğru olmaz. Bu gerekçelerle birinci fıkraya 'vakıflar' da eklenmiştir"* (Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 135). Bu değişikliğe paralel olarak vakıflar TTK md. 44'e de eklenmiştir.

¹⁶⁰ Madde metnindeki "Ticari işletmeye sahip..." ifadesi hatalıdır. Çünkü burada, TTK md. 16/f. 1'e aykırı olarak dernek ve vakıfların ticari işletme sahibi olmaları vurgulanmaktadır. Oysa bir ticari işletme işleten dernek ve vakıfların o ticari işletmenin sahibi olmamaları mümkündür. Bu iki düzenleme arasındaki farklılığın sehven yapıldığı kabul edilerek, amacına ulaşmak için bir ticari işletme işleten

TTK md. 44/f. 1 uyarınca kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan ve tüzel kişiliği bulunan işletmelerin ticaret unvanları da adlarıdır.

TSY md. 43/f. 3'e göre, kamuya yararlı dernekler ile gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıfların işlettikleri ve tüzel kişiliği bulunmayan ticari işletmeler ile kamu tüzel kişileri tarafından işletilen ve tüzel kişiliği bulunmayan ticari işletmelerin unvanları, kendilerini işleten tüzel kişinin adı ile işletme konusunu gösteren sözlerden oluşur¹⁶¹. TSY'nin bu hükmünde sayılanlar, bir ticari işletme işletseler bile TTK md. 16/f. 2 uyarınca tacir sıfatına sahip değildirlir. Her ne kadar TTK md. 44/f. 1, hiçbir ayırım gözetmeden "*Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları, adlarıdır.*" hükmüne yer vermişse de, bu hükmün tacirler bakımından getirildiği sonucuna varmak, ticaret unvanı seçme ve kullanmanın tacire getirilmiş bir hak ve yükümlülük olduğunu düzenleyen TTK md. 39'un gereğidir. Bu sebeple, TSY'nin bu düzenlemesinin, kanuna aykırı olduğu için, kurallar sıralanması çerçevesinde uygulanamayacağı kabul edilmelidir¹⁶².

Tacir sayılan diğer tüzel kişilerin, unvanlarında ek kullanabilip kullanamayacakları tartışmalı bir husustur. Bu konuda; TTK md. 44/f. 1'in lafzından hareketle ek kullanma olanağının bulunmadığı söylenebileceği gibi¹⁶³, eklerin kullanım tarzının TTK md. 46 ile düzenlendiği ve bu hüküm çerçevesinde, bütün ticaret unvanlarında ek kullanılmasının mümkün olduğu da söylenebilir. Tacir sayılan diğer

dernekler ve vakıflar TTK md. 16 uyarınca o ticari işletmenin sahibi olmasalar da tacir sayılmalıdır (**Bozer/Göle**, s. 128-129).

¹⁶¹ Örneğin, Ankara Belediyesi Ekmek Fırını ya da Afyonkarahisar Maden Suyu İşletmesi gibi (Bkz. **Arkan**, s. 259; **Bilgili/Demirkapı**, s. 117; **Boyacıoğlu**, s. 152). Belirtelim ki, TST md. 20'de de aynı hüküm mevcuttu.

¹⁶² **Arslanlı**, s. 94; **Helvacı**, s. 317; **Poroy/Yasaman**, s. 399. Bu sonuncu yazarlara göre, bu hükümde sayılanların, ticaret yapmak için bir unvan kullandıkları takdirde, TSY md. 43/f. 3 uyarınca kullanmaları gerektiği sonucuna varılabilir.

¹⁶³ Bu görüşte, **İmregün**, s. 96; **Bozer/Göle**, s. 129-130.

tüzel kişilerin unvanlarında ek olarak “işletme” ibaresinin kullanılması, tacir sayılan tüzel kişilerin kendileri ile ticari işletmelerini birbirlerinden ayırmak bakımından gereklidir. Bu sebeple, TTK md. 46 çerçevesinde tacir sayılan diğer tüzel kişilerin de, unvanlarında ek kullanabilecekleri sonucuna varmak gerekir¹⁶⁴.

Tüzel kişilerin ticaret unvanlarında gerçek kişilerin ad ve soyadlarının bulunması halinde bunların kısaltılmadan yazılacağını öngören eski TTK md. 47/f. 1’in TTK’ya alınmamış ise de, her durumda ticaret unvanlarında bulunan gerçek kişilerin ad ve soyadlarının kısaltılmadan yazılması esası gereği¹⁶⁵, bunların ticaret unvanlarında bulunan ad ve soyadları da kısaltılmadan yazılmalıdır.

e. Donatma İştirakinin Ticaret Unvanında

TTK md. 17 uyarınca donatma iştirakine tacire ilişkin hükümler aynen¹⁶⁶ uygulanır. Buna göre, ticaret unvanı seçip kullanmak ve sicile tescil ettirmek zorunluluğu donatma iştiraki için de söz konusudur.

TTK md. 44/f. 2 ve TSY md. 43/f. 4 uyarınca donatma iştirakinin ticaret unvanının çekirdeği, ortak donatanlardan hiç olmazsa birinin adı ve soyadı veya deniz ticaretinde kullanılan geminin adı ve ayrıca donatma iştirakini gösterecek bir ibareden oluşur. Örneğin, “Can Özbey Donatma İştiraki” ya da “Martı Donatma İştiraki”¹⁶⁷ gibi. Belirtelim ki, ticaret unvanının esas fonksiyonu “taciri tanıtmaya” olmasına rağmen, donatma iştirakinin ticaret unvanında geminin adının bulunabileceğinin kabul edilmesi ticaret unvanının bu esas fonksiyonuna aykırılık teşkil etmiştir¹⁶⁸.

¹⁶⁴ **Karayalçın**, s. 384; **Helvacı**, s. 317, 318; **Domaniç**, s. 186.

¹⁶⁵ **Helvacı**, s. 318. TST 20/f. 6’da, tacir sayılan tüzel kişilerin ticaret unvanlarında bir gerçek kişinin adı ve soyadının bulunması halinde bunun kısaltılmadan yazılmak zorunda olduğu açıkça belirtilmiştir.

¹⁶⁶ Buradaki “aynen” ifadesinin uygulama gücü yaratacak, hatalı bir ek olduğu belirtilmektedir (Bkz. **Kaya**, Yeni TTK, s. 10).

¹⁶⁷ Örnek, **Arkan**, s. 260’tan alınmıştır.

¹⁶⁸ **Poroy/Yasaman**, s. 399; **Arkan**, s. 260, dn. 1; **Helvacı**, s. 318.

TTK md. 44/f. 2 ve TSY md. 43/f. 4 uyarınca donatma iştirakinin ticaret unvanında yer alan soyadları ve gemi adı kısaltılmadan yazılır. Sadece soyadının kısaltılmadan yazılacağı belirtildiğine göre, kişi adları kısaltılarak yazılabilir¹⁶⁹.

3. Ek

a. Genel Olarak

Ek/ekler, ticaret unvanının yan unsurunu oluşturur. TTK md. 46/f. 1 ve TSY md. 44/f. 2 uyarınca tacir, ticaret unvanına işletmenin özelliklerini belirten¹⁷⁰ veya unvanında yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayali adlardan ibaret olan ekler yapabilir. Düzenlemedeki “*yapabilir*” ifadesinden de anlaşıldığı gibi, ticaret unvanında ek kullanılması kural olarak zorunlu değil, ihtiyaridir. “Özbey Tekstil ve Dokuma Anonim Şirketi” şeklindeki ticaret unvanında “Özbey” sözcüğü ektir. “Can Özbey Perdecilik” şeklindeki ticaret unvanında “Perdecilik” sözcüğü de bir ektir.

Ticaret unvanına ek yapılması kural olarak isteğe bağlı olmakla birlikte, ek kullanılmasının zorunlu olduğu bazı haller de mevcuttur. Şöyle ki, TTK md. 45’te bir ticaret unvanına Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş olan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde ek yapılacağı öngörülmüştür. Şubeler bakımından da TTK md. 48’de ek yapılması zorunluluğu getirilmiştir. TTK’da bulunmayıp da TSY ile getirilen bir ek yapma zorunluluğu da vardır. Buna göre, gerçek kişi tacirin faaliyet konuları birbirinden farklı olan birden çok ticari işletmesinin bulunması halinde, her işletme dolayısıyla ticaret unvanına ayırt edici ekler yapılarak tescil edilir (md. 43/f. 3). Ticaret unvanına ek yapılması zorunluluğu

¹⁶⁹ TST md. 20/f. 6 donatma iştirakinde unvana dahil olan gerçek kişinin adının kısaltılarak yazılabileceğini açıkça öngörmüştü. Öğretide ise, TTK md. 44/f. 2’de sadece soyadlarının kısaltılmadan yazılması gereğinin öngörülmüş olmasının bir anlam ifade etmediği, gerçek kişilerin adı ve soyadının ticaret unvanında yer aldığı her halde hem adın hem soyadın kısaltılmadan yazılması gerektiği ileri sürülmüştür (Bkz. **Helvacı**, s. 318).

¹⁷⁰ “Organik Tarım Ahmet Kârsever” gibi. Örnek, **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 207’den alınmıştır.

ayrıca, ticaret şirketlerinin tasfiyesi halinde ve malvarlığının terki suretiyle konkordatoda da söz konusudur.

Ticaret unvanı, eki/ekleri varsa bununla/bunlarla birlikte bir bütün teşkil eder¹⁷¹ ve tescilli ticaret unvanı sahibi, TTK md. 52’de öngörülen özel korumadan yararlanır.

b. Kural: Ek Yapılmasının İhtiyari Oluşu

Yukarıda belirtildiği gibi, ek, kural olarak ticaret unvanının isteğe bağlı (ihtiyari) unsurudur. Elbette bunun sınırları da vardır ve bu sınırlar, bizzat kanun koyucu tarafından çizilmiştir. Gerçekten, TTK md. 46/f. 1 ve TSY md. 44/f. 2’ye göre ek; tacirin kimliği¹⁷², işletmenin genişlik ve önemi¹⁷³ ya da finansal durumu hakkında üçüncü kişilerde yanlış bir görüş oluşturmamalı, gerçeğe¹⁷⁴ veya kamu düzenine aykırı¹⁷⁵ olmamalıdır. Hükümde geçen gerçeğe uygunluk, aldatıcı nitelikte ve kamu düzenine aykırı olmama, esasında tescil edilecek bütün hususlarda aranan özelliklerdir (TTK md. 32/f. 3, TSY md. 27). Örneğin, 11. HD.’nin T. 29.11.1973, E. 1973/4778, K. 1973/4768 sayılı Kararı, “...*Tacir, aynı ticari işletme içinde çeşitli faaliyetlerde bulunsa*

¹⁷¹ TST 17/f. 4, ticaret unvanının varsa ekleriyle birlikte bir bütün teşkil ettiğini açıkça belirtmişti.

¹⁷² Hukuk doktoru olan tacirin, ilaç fabrikası işletirken “Dr.” unvanını kullanması gibi. Bu, kişinin, tıp doktoru veya doktor kimyager olduğunun zannedilmesine yol açabilir (Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 208). Sermaye Piyasası Kurulu’nun Seri: VI, No: 30 sayılı Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği’nin (RG, T. 5.8.2011, S. 28016) 33. maddesine göre, SPK hükümleri ve bu Tebliğ esasları dahilinde kurulan ve faaliyet gösteren ortaklıklar dışında hiçbir kuruluş, ticaret unvanında veya ilan ve reklamlarında “yatırım ortaklığı”, “menkul kıymet/kıymetler yatırım ortaklığı” veya aynı anlama gelen başka bir ibare kullanamaz.

¹⁷³ Küçük bir tamir atölyesine fabrika denilmesi gibi. Örnek, Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 208’den alınmıştır. İsviçre Federal Mahkemesi (BGE 106 II 352), *industries* (endüstrileri) ekinin ancak çok çeşitli endüstriyel faaliyetler icra eden orta büyüklükte bir işletme için kullanılabilmesine karar vermiştir. Aynı Mahkeme (BGE 82 I 47), *Zentrale* (merkez) ekinin kullanılmasını işletmenin önemi hususunda aşırılığa kaçıldığı düşüncesiyle doğru bulmamıştır (Karahan, Ticari İşletme Hukuku, s. 152, dn. 5 ve 6).

¹⁷⁴ Ticaret unvanında kullanılan ekler tacirin ticari kimliğini/şahsiyetini göstermek durumunda olduğu için, bu şahsiyeti gizleyecek, gerçeğe aykırı eklerin kullanılması yasaktır. Gerçeğe aykırı ekler, esas itibarıyla aldatıcı eklerdir. Ancak, her gerçeğe aykırı ek aldatıcı olmasına rağmen, her aldatıcı ek gerçeğe aykırı değildir, “hukuk doktoru” örneği (dn. 172’ye bkz.) gibi (Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 208).

¹⁷⁵ 431 sayılı Kanun (RG, T. 6.3.1340, S. 63) uyarınca padişah ve şehzade kelimeleri, 2622 sayılı Kanun (RG, T. 24 Kânunuevvel 1934, S. 2888) uyarınca Atatürk kelimesi, 677 sayılı Kanun (RG, T. 13 Kânunuevvel 1341, S. 243) uyarınca tarikatlar ile ilgili kelimeler ticaret unvanına ek olarak alınamaz.

bile, ticaret unvanında başkalarını yanlış kanaate sevk edecek ve ayrı ayrı muhasebesi olan iki veya daha ziyade müessesenin mevcudiyeti intibainı uyandıracak nitelikteki 'müesseseleri' kelimesini kullanamaz."¹⁷⁶ şeklindedir. Tacir, birden fazla ticari işletmeye sahipse, her bir işletmesi için, dilerse tabi ki değişik ekler kullanmak suretiyle farklı ticaret unvanları alabilir¹⁷⁷. "Can Özbey Perdecilik", "Can Özbey Tuhafiyecilik" gibi.

Yine, TTK md. 46/f. 2 ve TSY md. 44/f. 4 uyarınca tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler, ticaret unvanlarına, bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler de yapamazlar.

TTK md. 46'da, üçüncü kişilerin yanılmamaları ve kamu düzeninin korunması amaçlanmıştır. TTK md. 46'nın, yalnız tescil edilmiş ticaret unvanları için değil, aynı zamanda herhangi bir sebeple tescil edilmemiş, fakat kullanılmakta olan ticaret unvanları bakımından da uygulanacağı belirtilmektedir¹⁷⁸.

Ayrıca, TTK md. 46/f. 3 ve TSY md. 44/f. 5 uyarınca "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Milli" kelimeleri, bir ticaret unvanına, ancak Bakanlar Kurulu kararıyla ek olarak konulabilir¹⁷⁹. Gerekli izni almadan ticaret unvanında bu kelimeleri kullanan tacire, izin için uygun bir süre verilebilir. Süre sonunda halen izin alınmamışsa, izinsiz kullanılan ekin ticaret unvanından çıkartılmasına karar verilir. İzne

¹⁷⁶ Bkz. **Moroğlu/Kendigelen**, s. 89; **Poroy/Yasaman**, s. 396, dn. 22; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 208, dn. 155; **Helvacı**, 319; **Arkan**, s. 260; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 152, dn. 5; **Boyacıoğlu**, s. 170, dn. 150.

¹⁷⁷ **Arkan**, s. 260, dn. 4; **Karayalçın**, s. 378-379; **Helvacı**, s. 319. Ayrıca bkz. TSY md. 44/f. 3 ile ilgili aşa. s. 65-66'daki açıklama.

¹⁷⁸ **Karayalçın**, s. 376; **Helvacı**, s. 319.

¹⁷⁹ Bkz. 6/1702 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (RG, T. 4.10.1968, S. 13022). Yongalık, kamu menfaatinin korunmasının öne çıktığı bu tür kelimeler için Bakanlar Kurulu'ndan izin alınması yerine, genel olarak bu ve benzeri tür kelimelerin ticaret unvanında kullanılabilmesinde aranan koşulların ayrıntılı belirlenmesi ve belki sadece bu belirleme yetkisinin Bakanlar Kurulu'na verilmesinin daha uygun olacağını ifade etmiştir (Bkz. **Yongalık**, s. 24). İsviçre hukukunda da milli ve mahalli tavsiflerin ticaret unvanı içinde kullanılabilmesi için Federal Şura'nın izni gerekmektedir (İsv. BK md. 944/f. 2). Örneğin, Federal Şura; İsviçreli, *Oberwallis* (Yukarı Kanton), *Euro*, *African* (Afrikalı), *oriental* (şarklı) ve *Romand* ekleri ile ilgili izin kararları vermiştir (**Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 152, dn. 2).

bağlı eklerin izin alınmadan kullanılması halinde, izinsiz eklerin yer aldığı ticaret unvanının sicile kaydedilmemesi gerekir¹⁸⁰.

Bir Yargıtay kararında¹⁸¹ yabancı bir işletmenin Türkiye'deki şubesinin unvanında, "Türkiye Şubesi" kelimelerinin yer almasının bile Bakanlar Kurulu'nun iznine tabi olduğu sonucuna varılmıştır. Kararın TTK md. 46/f. 3 hükmünün amacına uygun düştüğü söylenebilir. Türkiye'de birden fazla şubesi bulunan yabancı bir işletmenin, merkez şubesi için "Türkiye" kelimesini Bakanlar Kurulu'ndan izin almadan kullanabilmesinin mümkün olduğu da, TTK md. 46/f. 3 hükmünün amacının hükümde sayılan kelimelerin haksız ve yersiz olarak kullanılmasını önlemek olduğu ileri sürülerek savunulabilir¹⁸². TTK md. 46'nın üç ayrı fıkra halinde düzenlenmiş olması karşısında, bu gerekçenin yerinde kabul edilemeyeceği, söz konusu haksız ve yersiz kullanıma engel olma gerekçesinin, ancak TTK md. 46/f. 1 bakımından geçerli olduğu, oysa TTK md. 46/f. 2 ve 3'te kanun koyucunun iki özel hali ayrıca ve açıkça belirttiği,

¹⁸⁰ Karayalçın, s. 375; Helvacı, s. 319.

¹⁸¹ TD'nin T. 30.5.1958, t. 149 E., 1486 K. sayılı bu Kararı için bkz. www.kazanci.com.tr. Danıştay 10. Dairesi'nin, kooperatifin ticaret unvanında "Türkiye" kelimesinin kullanılması ile ilgili T. 28.03.1991, E. 1989/374, K. 1991/1175 sayılı Kararı şu şekildedir: "Davacı ... Kent Kooperatifleri Merkez Birliği'nin unvanında 'Türkiye' kelimesinin kullanılmasına izin verilmesi yolunda hazırlanan kararname projesi Bakanlar Kurulunca uygun görülmemiş, dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 98. maddesinde, bu kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki anonim şirketlere ait hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun 48. maddesi... 3. fıkrasında da, Türk, Türkiye, Cumhuriyet ve Milli kelimelerinin bir ticaret unvanına ancak Bakanlar Kurulu Kararıyla konulabileceği hükme bağlanmıştır. Davacı birlik, 9.6.1988 günlü dilekçe ile idareye başvurarak, ana sözleşmelerinde saptanabileceği gibi, kent kooperatifçiliği alanında etkinlik göstermeyi amaçladıklarını bu nedenle daha önce kurulmuş olan iki merkez birliğinin konut kooperatifçiliği alanında çalışmaları nedeniyle 'Türkiye' kelimesinin kullanılmasında bir sakıncanın söz konusu olmadığını, yurt ölçeğinde yaygın bir örgütlenmeyi gerçekleştirmiş olduklarını, 14 birliği, 302 birim kooperatifi ve 55168 bireysel ortağı kapsadıklarını belirterek 'Türkiye' adını taşımak istediklerini belirtmişlerdir. Davalı idare tarafından da öne sürüldüğü gibi, dava konusu işlemin yukarıda açıklanan TTK'nun 48. maddesinde öngörülen takdir yetkisine dayandırıldığı açıktır. Ancak dava dosyasında yer alan ve çalışmalarını Türkiye sathına yayacakları ve sosyal konuta ihtiyacı olan her ilde kurulacak birliklerin de merkez birliklerine ortak olacağı dikkate alınarak adlarının başına 'Türkiye' kelimesinin eklenmesine izin verilmesi istemleri kabul edilen birlik dikkate alındığında çok daha geniş bir eşitlik ilkesine uyarlık bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline 28.3.1991 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi." (Bkz. www.kazanci.com.tr).

¹⁸² Bkz. Karayalçın, s. 376-377, dn. 18. Poroy/Yasaman, TTK 46/f. 3'teki hükmün amacı bakımından Yargıtay kararını desteklemediğini belirtmiştir. Bkz. Poroy/Yasaman, s. 396. Bu konuda izin zorunluluğunun kaldırılmasının uygulamada ortaya çıkabilecek bu gibi görüş ayrılıklarına son verilebileceği de dile getirilmiştir (Bkz. Yongalık, s. 24).

TTK md. 46/f. 3'teki kelimelerin kullanılması bakımından Bakanlar Kurulu'nun izninin açıkça zorunlu kılındığı, söz konusu kelimelerin bu izin alınmadan kullanılmasının her durumda TTK md. 46/f. 3'e aykırılık teşkil edeceği de savunulmuştur¹⁸³.

Diğer bazı mevzuatta da ticaret unvanında ek kullanılmasına ilişkin birtakım kurallar/sınırlandırmalar getirilmiştir. Bu kapsamda;

- i) Yatırım ortaklıklarının ticaret unvanında “Yatırım Ortaklığı” ibaresinin bulunması şarttır (SPK md. 49/f. 1/b. ç).
- ii) Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği md. 19'a göre, sigorta brokerlerinin unvanlarında sigorta ve/veya reasürans ifadesi ile birlikte brokerlik ifadesi dışında bir hizmet verildiği izlenimini yaratan ifadeler kullanılamaz.
- iii) İkrizatçılık Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesine göre, ikrazatçılık faaliyetinde bulunanlar, ticaret unvanlarına ad ve soyadları ile “ikrazatçılık”, “ikrazat” ve “ikrazatçı” sözcükleri dışında ek yapamazlar.
- iv) 5300 sayılı Kanun md. 4/f. 4 uyarınca tarım ürünleri lisanslı depoculuk işletmesi şeklinde faaliyette bulunacak şirketlerin unvanlarında “Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk” ibaresinin bulunması zorunludur.
- v) Der.K'nın 28. maddesi gereğince dernek adlarında; Türk, Türkiye, Milli, Cumhuriyet, Atatürk, Mustafa Kemal kelimeleri ile bunların baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan kelimeler İçişleri Bakanlığının izni ile kullanılabilir.
- vi) 5072 sayılı Kanun md. 2'ye göre, dernek ve vakıflar kamu kurum ve kuruluşlarının ismini alamaz.
- vii) Koop.K md. 2/f. 4 uyarınca kooperatiflerin unvanlarında kamu kurum ve kuruluşlarının isimlerine yer verilemez. Buna göre, “Çukurova Üniversitesi

¹⁸³ Bkz. **Helvacı**, s. 320.

Hukuk Fakültesi Tüketim Kooperatifi”¹⁸⁴ şeklinde bir ticaret unvanı kanuna aykırıdır. Hatta kooperatiflerin unvanlarında kamu kurum ve kuruluşlarını çağrıştıran, örneğin “mahkeme”, “hükümet”, “vilayet”, “emniyet” gibi kelimeler de kullanılamaz¹⁸⁵.

c. Ek Yapılmasının Zorunlu Olduğu Haller

Yukarıda belirtildiği gibi, ek kullanılması kural olarak ihtiyari ise de, ek kullanılmasının zorunlu olduğu bazı haller de bulunmaktadır. Bu başlık altında, bu haller üzerinde durulmuştur.

aa. TTK md. 45 Düzenlemesi

Bu düzenleme uyarınca bir ticaret unvanına, Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş olan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde, ek yapılır. TTK md. 45, ticaret unvanının gerçek kişi tacire mi tüzel kişi tacire mi ait olduğuna bakılmadan uygulan, bu itibarla bütün ticaret unvanları için getirilmiş ortak bir düzenlemedir. Böylece, TTK md. 45, tescilli ticaret unvanlarının korunma sahasını, ayırım yapmadan, ülkemiz geneli olarak belirlemiştir.

Eski TTK’da ise, gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları ile tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanları arasında korunma sahaları bakımından bir farklılık söz konusu idi. Çünkü, eski TTK md. 47/f. 2’ye göre tüzel kişilerin ticaret unvanları ülke çapında korunmakta iken¹⁸⁶, eski TTK m. 43/f. 2 uyarınca gerçek kişilerin ticaret unvanları

¹⁸⁴ Örnek, **Bilgili/Demirkapı**, s. 118’den alınmıştır.

¹⁸⁵ STB Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü’nün 1989/1 sayılı Tebliği.

¹⁸⁶ Eski TTK md. 47/f. 2 ile (ve ayrıca eski TTK md. 52 ile de) ilgili 11. HD., T. 29.5.2000, E. 3792, K. 4770 sayılı Karar şöyledir: “...TTK.nun 52. maddesinde ‘usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanmak hakkı, münhasıran sahibine ait olacağı’ öngörülmüştür. Davacı şirketin ‘G.... K....’ ibaresini taşıyan unvanı 4.4.1998 tarihli Sicil Gazetesi’nde ilan ettirdiği, davalının ise ‘Ö....’ ibareli unvanı kullanırken 4.5.1998’de ‘G.... K....’ ibareli unvanı tescil ettirdiği konusunda uyumsuzluk yoktur. Yukarıda belirtilen kanun hükmü karşısında, dava konusu unvanı kullanma hakkı yalnızca davacı şirkete

sadece kayıtlı oldukları sicil çevresi içinde korunmakta idi¹⁸⁷, yani ülke genelinde korunmamakta idi. Örneğin, İzmir’de faaliyet gösteren Can Özbey, adı ve soyadını ticaret unvanı olarak tescil ettirmişse; yine İzmir’de ticari işletme açan ve Can Özbey adını taşıyan bir diğer tacir, aynı sicil çevresi içinde olduğundan, aynı unvanı alamıyor, ona ayırt edici bir ek yapmak zorunda kalıyordu. “Can Özbey Oto Kiralama” gibi. Ancak, Can Özbey adını taşıyan diğer tacir, İzmir değil de İstanbul sicil çevresinde faaliyet gösteriyorsa, ticaret unvanında ayırt edici ek kullanma zorunluluğu kural olarak bulunmamakta idi. Bu halde, daha önceden ticaret unvanını tescil ettiren tacir, ancak haksız rekabet hükümlerine göre koruma talep edebilmekte idi (eski TTK md. 43/f. 2).

İşte, TTK md. 45 düzenlemesi, gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanlarının da korunma sahası olarak ülke genelini kabul ederek, bunların ticaret unvanlarının korunma alanını genişletmiş ve tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanlarının korunma sahası ile aynı yapmıştır. Böyle olunca, bundan sonra, örneğin İstanbul’da faaliyet gösteren Can Özbey, bu ticaret unvanını aldıysa, daha sonradan İzmir’de aynı ticaret unvanı

*aittir. Ancak, her iki şirketin ortaklarının soyadının G... olduğu da, ihtilaftır. TTK.nun 47/2. maddesinde ‘bir hükmi şahsın ticaret unvanına Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırılması için gerekli olduğu takdirde, lüzumlu ilavelerin yapılması zorunludur’ hükmü yer almıştır. Davacı şirket, ‘G... K...’ unvanını daha önceden tescil ettirip, kullanma hakkına sahip olduğuna göre, aynı soyadı taşıyan kişilerden oluşan davalı şirketin unvanında ‘G... K...’ ibaresini kullanma hakkı mevcut ise de, anılan kanun hükmü çerçevesinde ayırt edici ilaveler yapma zorunluluğu bulunduğu da, bir gerçektir. Davalı şirket unvanında bu anlamda ayırt edici ilaveler bulunmadığı ve unvanı davacınıninkiyle tıpa tıpa benzer şekilde kullanmak istediği anlaşıldığına göre, davanın kabulüne karar verilmek gerekirken, yazılı gerekçelerle reddi doğru görülmemiş ve kararın bu nedenlerle bozulması gerekmiştir.” (Karar için bkz. **Moroğlu/Kendigelen**, s. 88). Bu karar, TTK md. 45 bakımından da geçerlidir.*

¹⁸⁷ Eski TTK md. 43/f. 2 ile ilgili 11. HD., T. 16.02.1998, E. 1997/10248, K. 1998/882 sayılı Karar şöyledir: “...Mahkemece, davanın kabulüyle, davalıların ticaret unvanındaki ‘Ortaklar’ kelimesinin silinmesine dair verilen kararın davalılar vekilince temyizi üzerine dairemizin 24.6.1996 gün 1996/4353-4631 sayılı ilamıyla ‘...davacının tescilli unvanı ‘İlyas Fazla Emek Ortaklar Çöp Şiş’ olup, tabelasında yazılı unvanı ise ‘Emek Ortaklar Çöp Şiş İlyasın Yeri’ olduğuna göre davacının tescilli unvanını tam olarak kullanmadığı anlaşılmaktadır. Davalının tabelasında ise ‘Ortakların Yeri’ yazılı olduğuna göre davalının TTK.nun 43/2. maddesine göre unvanına önceki tescilli davacı unvanından açıkça ayırdedici ilaveleri yaptığının ve yukarıda açıklanan ilkeler çerçevesinde bir iltibas bulunmadığının kabulü zorunludur. Bu durumda mahkemece davanın reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisini doğru olmamıştır’ denilmek suretiyle bozulması üzerine mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda bozma ilamındaki gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir. Karar, davacı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına göre davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.” (Bkz. www.kazanci.com.tr).

“Can Özbey Emlakçılık” gibi bir ayırt edici ek almadan kullanılamaz. Çünkü, İstanbul’da faaliyet gösteren Can Özbey’in ticaret unvanı tüm Türkiye genelinde korunmaktadır.

TTK md. 45’e ait gerekçede, eski TTK md. 47/f. 1’in TTK md. 41 için verilen gerekçe ile Kanun’a alınmadığı belirtilmiştir. Eski TTK md. 43’e karşılık gelen TTK md. 41’in gerekçesine bakıldığında, bu değişikliğin sebebinin “6762 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin, gerçek ve tüzel kişilerin ticaret unvanlarının korunmasında gerçek kişi unvanları aleyhine farklılık yaratan ikinci fıkrası, bugün anlamını yitirmiş ve haksız bir durum yaratır konuma girmiştir. Gerçek kişi unvanlarının da sadece tescil edildikleri sicil dairesinde bilindikleri anlayışı bugünkü teknolojik ilerlemeler, özellikle elektronik ortamın olanakları karşısında terk edilmiştir. Bu sebeple gerçek kişi unvanlarının da Türkiye çapında korunması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Tasarının 45 inci maddesi de buna göre düzenlenmiştir.”¹⁸⁸ şeklinde açıklandığı görülmektedir.

Son olarak, Yür.K md. 11’e değinmek isteriz. Bu hükümde, TTK’nın ticaret unvanına ilişkin hükümlerinin Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten (1.7.2012) itibaren uygulanacağı öngörülmüştür. Bu düzenlemenin gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanlarının korunması bakımından önemi vardır. Şöyle ki, 1.7.2012 tarihinden önce Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde tescil edilmiş ve kullanılmakta olan bir gerçek kişi ticaret unvanı ancak tescil edildiği sicil çevresinde korunacaktır. 1.7.2012 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan TTK md. 45’e göre ise, koruma tüm Türkiye geneline yayılmıştır. Acaba Türkiye’nin herhangi bir yerinde 1.7.2012 tarihinden önce tescil edilmiş ve kullanılmakta olan bir ticaret unvanının sahibi, kendisinininki ile aynı olan ve fakat farklı sicil çevresinde yine 1.7.2012 tarihinden önce tescil edilmiş olan bir ticaret unvanının TTK md. 52 uyarınca kullanımını 1.7.2012 tarihinden sonra yasaklayabilecek, sicilden silinmesini talep edebilecek midir? Bu konuda, Nomer

¹⁸⁸ Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 161-162.

Ertan'ın ileri sürdüğü görüşe¹⁸⁹ katılmaktayız. Buna göre, tescil edildiği tarihte tescili açısından hiçbir kanuni engeli bulunmayan ve 1.7.2012 tarihine kadar da yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde haklı olarak kullanılmış bir ticaret unvanının anılan tarihten sonra sicilden silinmesini talep etmek mümkün olmamalıdır. Zira, tescil edildiği tarihten 1.7.2012 tarihine kadar farklı sicil çevresinde ve kanuna uygun olarak kullanılmış olan bir ticaret unvanının bu tarihten sonra kullanılmaya devam edilmesinin, Kanun'un deyimi ile, ticari dürüstlüğe aykırılık (TTK md. 52) oluşturması söz konusu değildir. Tam tersine, uzun yıllardır kullanılmakta olan ve bulunduğu sicil çevresinde haklı bir üne kavuşmuş bir işletme adı veya ticaret unvanının sicilden silinmesini talep etmek, dürüstlük kuralına (TMK md. 2) aykırılık teşkil eder. Bu bakımdan talepte bulunan kişinin ilgili ticaret unvanını daha uzun süreden beri kullanılıyor olması herhangi bir fark yaratmayacaktır. TTK md. 52 ancak 1.7.2012 tarihinden sonra *ilk defa tescil edilmek veya kullanılmak istenen* ticaret unvanları bakımından uygulama alanı bulacaktır.

bb. TSY md. 44/f. 3 Düzenlemesi

Bu düzenleme, “*Gerçek kişi tacirlerin faaliyet konuları birbirinden farklı olan birden çok ticari işletmesinin bulunması halinde, ticaret unvanına her işletme dolayısıyla ayırt edici ilaveler yapılarak tescil olunur.*” şeklindedir. O halde, gerçek kişi tacirin birden fazla işletmesinin bulunması halinde, bu ticari işletmelerin hangi sicil çevresinde tescil edilmiş olduklarına da bakılmaksızın, sonradan tescil ettirilecek olan ticaret unvanı/unvanları için ayırt edici ek alma zorunluluğu söz konusudur.

¹⁸⁹ Bkz. **N. Fusun Nomer Ertan**, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda Ticaret Unvanı ve İşletme Adına İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu (25-26 Kasım 2012), Kadir Has Üniversitesi Yayını, İstanbul, 2012, s. 88.

Bu konu ile ilgili bir açıklık TTK'da yer almadığı gibi eski TTK'da da bulunmamakta idi. Tacirin aynı sicil çevresi içinde¹⁹⁰ birden fazla ticari işletmesi bulunduğu, ilk tescil ettirdiği ticaret unvanından sonra tescil ettireceği ticaret unvanları bakımından ek alma zorunluluğunun söz konusu olup olmadığı bu sebeple tartışmalıydı. TTK'da yer almayan böyle bir zorunluluğun, yönetmelik ile getirilmiş olması kurallar sıralanmasına uygun değildir. Bu konunun eskiden olduğu gibi, TSY md. 44/f. 3'teki bu düzenlemeye rağmen tartışmaya açık olduğunu düşünmekteyiz.

Bu hususta; yine eskiden olduğu gibi, ekin üçüncü kişilerin aldanmasını önlemek bakımından konulduğu, aynı kişinin çeşitli işletmelerinde bir aldanmanın söz konusu olmayacağı gerekçesiyle ek kullanma zorunluluğunun bulunmadığı iddia edilebilir¹⁹¹. Her bir ticari işletme için ayrı bir ticaret unvanının kullanılması gerektiği; bunun, ticaret unvanına değişik kelimelerin eklenmesi suretiyle gerçekleştirilebileceği de ileri sürülebilir¹⁹². Ticaret unvanının taciri tanıması gerçeği karşısında, ilk görüşün kabul edilmesi gerektiği, tacirin farklı işletmeler bakımından da olsa yapmış olduğu işlerde aynı ticaret unvanını kullanırsa bunun yanıltıcı olmayacağı, her bir işletme için ayrı bir unvan kullanmak zorunda olmadığı söylenebilir. Her halde tacir, TTK md. 40 uyarınca her bir ticari işletmesini açtığı anda unvanını ayrı ayrı tescil ettirecektir. TTK md. 40'ın emredici bu hükmü, TST md. 22/f. 1'de “...her işletme ve her işletme dolayısıyla ticaret unvanı ayrı ayrı tescil olunur” denilmek suretiyle daha açık bir şekilde ifade edilmişti¹⁹³.

¹⁹⁰ Eski TTK'da gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları sadece tescil edildikleri sicil çevresi içinde korunduğundan, meseleye bu açıdan, yani aynı sicil çevresi içinde tacirin birden fazla ticari işletmesinin bulunması bakımından yaklaşılmakta idi. TTK uyarınca ise tacirin birden fazla ticari işletmesinin hangi sicil çevresi içinde olacağının önemi yoktur.

¹⁹¹ Bu yönde: **Poroy/Yasaman**, s. 397; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 155; **Helvacı**, s. 321.

¹⁹² Bu yönde: **Karayalçın**, s. 378-379; **Bilgişin**, s. 182; **Arkan**, s.261; **Yongalık**, 20.

¹⁹³ **Helvacı**, s. 321-322.

cc. Şubelerin Ticaret Unvanları Bakımından

Ticaret unvanına ek yapma zorunluluğu, şubelerin ticaret unvanları bakımından da söz konusudur. Bunu açıklamadan ve TSY'nin şubeyi tanımlayan hükmüne değinmeden önce belirtelim, şube, ne eski TTK'da tanımlanmıştı ne de TTK'da tanımlanmıştır. Şube, mevzuatımızda, Bank.K¹⁹⁴ md. 3'te, "*elektronik işlem cihazlarından ibaret birimler hariç olmak üzere, bankaların bağımlı bir parçasını oluşturan ve bu kuruluşların faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını kendi başına yapan, sabit ya da seyyar bürolar gibi her türlü iş yeri*" olarak tanımlanmıştır.

Yargıtay'ın verdiği kararlara bakıldığında, önceleri şube kavramının 5590 sayılı (mülga) Kanun'un 9. maddesi gözetilerek değerlendirilmesi gerektiği, buradaki şartlar varsa eski TTK md. 42/f. 3 (TTK md. 40/f. 3) ve eski TTK md. 48 (TTK md. 50) uyarınca şubenin tescili gerektiğine hükmettiği görülmektedir¹⁹⁵. Bu hüküm, "*Bir merkeze bağlı olduğu halde müstakil sermayesi ve müstakil muhasebesi bulunan veya muhasebesi merkezde tutulduğu ve müstakil sermayesi olmadığı halde kendi başına ticari muamele yapan yerler şube addolunur*" şeklinde idi. Daha sonraları, Yargıtay¹⁹⁶, "*...günümüzdeki elektronik iletişim olanaklarının gelişmesi nedeniyle, ticari işletmeye ilişkin muhasebe işlemlerinin şubeler de dahil olmak üzere bir merkezde bilgisayar ortamında tutulabilmesi imkanlarının bulunması karşısında, şubeler açısından ticari işletme niteliğinin belirlenmesi noktasında muhasebe işlemlerinin şubede veya merkezde tutulmasının artık ayırıcı bir kriter olarak belirlenmesi ve uygulanması doğru olamaz.*" şeklinde de hüküm kurmuştur.

Belirtelim ki, Bank.K md. 3 eski Bankalar Kanunu'na karşılık geldiğinden, banka şubesinin unvanı bakımından bir süre sonra ise 5590 sayılı (mülga) Kanun'un

¹⁹⁴ RG, T. 1.11.2005, S. 25983 mük.

¹⁹⁵ 11. HD., T. 20.06.1989, E. 1988/6717, K. 1989/4003, T. 12.02.2001, E. 2000/9988, K. 2001/1126, T. 25.03.2002, E. 2001/10352, K. 2002/2658 sayılı Kararlar için bkz. www.kazanci.com.tr.

¹⁹⁶ 11. HD. T. 22.03.2004, E. 2003/9437, K. 2004/2870 ve T. 25.10.2004, E. 2004/1300, K. 2004/10248 sayılı Kararlar için bkz. www.kazanci.com.tr. İkinci karar için ayrıca bkz. **Moroğlu/Kendigelen**, s. 90.

yerine geçen 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun¹⁹⁷ 9. maddesinin 2. fıkrası gözetilir olmuştur¹⁹⁸. Bu hükme göre, bir merkeze bağlı olduğu halde, ister merkezin bulunduğu odanın, ister başka odanın çalışma alanı içinde olan, müstakil sermayesi ve müstakil muhasebesi bulunan ve/veya muhasebesi merkezde tutulduğu ve müstakil sermayesi bulunmadığı halde kendi başına sınai faaliyet ve ticari muamele yapan yerler ve satış mağazaları şubedir.

TSY md. 118/f. 1'de şube; *“bir ticari işletmeye bağlı olup ister merkezinin bulunduğu sicil çevresi içerisinde isterse başka bir sicil çevresi içinde olsun, bağımsız sermayesi veya muhasebesi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kendi başına sınai veya ticari faaliyetin yürütüldüğu yerler ve satış mağazaları”* olarak tanımlanmıştır. Bu tanımın, 5174 sayılı Kanun'da yer alan tanıma ve Yargıtay içtihadına da uyduğu görülmektedir. Belirtelim ki, bu yönde bir tanımın TTK'da yapılmış olması daha yerinde olurdu.

Ek yapma zorunluluğuna gelince, TTK md. 48/f. 1 ve TSY md. 43/f. 8 uyarınca her şube, kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduğunu belirterek kullanmak zorundadır. Örneğin, “Özbeş İnşaat ve Turizm Ltd. şti. Kartal Şubesi” gibi.

TTK md. 48/f. 3 ve TSY m. 43/ f. 8'e göre, merkezi yabancı bir ülkede bulunan bir ticari işletmenin Türkiye'deki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi gerekir. Örneğin, “The Chase Manhattan Bank N. A., Merkezi: New York, İstanbul Şubesi” gibi¹⁹⁹. Latin harfleri kullanılmayan bir ülkedeki ticari işletmenin Türkiye'deki şubesinin unvanının latin harfleri ile yazılması zorunludur²⁰⁰.

¹⁹⁷ RG, T. 1.6.2004, S. 25479.

¹⁹⁸ 11. HD., T. 24.4.2007, E. 2006/3172, K. 2007/6255 sayılı Karar için bkz. **Moroğlu/Kendigelen**, s. 90-91.

¹⁹⁹ Örnek, **Arkan**, s. 262'den alınmıştır.

²⁰⁰ **Helvacı**, s. 322.

TTK 48/f. 2 uyarınca TTK md. 41 ve TTK md. 45 şubelerin ticaret unvanları bakımından da uygulanır. TTK md. 41’de yalnızca gerçek kişilerde ticaret unvanının şekli gösterilmiştir. Şubelerin ticaret unvanlarının şeklini TTK md. 48/f. 1 gösterdiği için, TTK md. 41 burada uygulanmaz. Gerçek kişilerin ticaret unvanlarının korunma sahasına ilişkin eski TK md. 43/f. 2 TTK’ya alınmamıştır. Bu yüzden, TTK md. 48/f. 2’de aynı Kanunun 41. maddesine yapılan atıf madde metninden çıkartılmalıdır²⁰¹.

dd. Diğer Bazı Haller

Ek yapma zorunluluğu, şirketlerin tasfiye haline girmesinde de söz konusu olur. Bilindiği gibi, ticaret şirketleri sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi üzerine tasfiye haline girerler. Tasfiye haline giren şirketin ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlanır ve şirket, kural olarak yeni işlere girişemez²⁰². Bu durumdan üçüncü kişileri bilgilendirmek tasfiye haline giren şirket, ticaret unvanını “tasfiye halinde” ibaresini eklemek suretiyle kullanmaya devam eder. Bu konuda, “tasfiye halinde” ibaresinin; unvanın oluşması sırasında konan bir ek olmadığı, oluşumundan sonra konulduğu ve amacının hukuki ve fiili bir durumu nitelendirmek, tasfiye haline girmiş olan şirketin bu durumunu belirtmek olduğu, bu sebeplerle “ek” sayılamayacağı da ifade edilmiştir²⁰³.

TTK md. 269, 328, 533/f. 2 ve 643’te ve Koop.K md. 98’de buna ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Ticaret şirketlerinin ticaret unvanına ‘tasfiye halinde’ ibaresinin eklenmesi, iflasın açılmasıyla birlikte tescil edilecek olgulardan biridir (TSY md. 137/f. 1/b. c).

İİK’nın 309c maddesinin 2. fıkrası uyarınca malvarlığının terki suretiyle konkordatonun onaylanmasına ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra ticaret unvanına “konkordato tasfiyesi halinde” ifadesi eklenir. TSY md. 139/f. 3 uyarınca malvarlığının

²⁰¹ **Kaya**, Yeni TTK, s. 27.

²⁰² Anonim şirketlerle ilgili açık hükümler için bkz. TTK md. 533, 535.

²⁰³ Bkz. **Mimaroglu**, s. 328, dn. 16.

terki suretiyle konkordato sözleşmesinin onaylandığının bildirilmesi üzerine gecikmeksizin tescil edilecek olgular arasında ticaret unvanına ‘konkordato tasfiyesi halinde’ ibaresinin eklenmesi de vardır.

II. OLUŞTURULMASINDAN SONRA MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLERİN TİCARET UNVANINA ETKİSİ: TİCARET UNVANININ DEVAMI

A. Genel Olarak

Ticaret unvanının oluşturulmasında TTK’nın karma sistemi benimsediğine daha önce²⁰⁴ değinilmiştir. Karma sisteme göre, ticaret unvanı, oluşturulurken gerçek duruma uygun olması gerekir. Bununla birlikte, sonradan meydana gelebilecek olan bazı değişiklikler, gerçeklik ilkesinden uzaklaşmayı gerektirebilir, çünkü artık ticaret unvanı gerçek durumu tam olarak yansıtmayabilir. Örneğin, tacirin adı ve/veya soyadı değişebilir, tacir ölebilir, ticari işletme devredilebilir, şahıs şirketlerinde ve donatma iştirakinde adı unvanda yer alan ortak ve ortak donatan ayrılabilir veya yeni ortak ve ortak donatan girebilir. Bu gibi hallerde, esasen karma sistemi benimseyen TTK, 47. maddesinde ticaret unvanında değişikliğe gidilmeden, değişiklikten önce nasılsa o haliyle kullanılmasına izin vermiştir. TTK md.47’de, gerçeklik ilkesine bir istisna getirilerek, bu gibi hallerde ticaret unvanının değiştirilmeden kullanılmasına olanak verilmiştir.

Aşağıda, başlıklar halinde, TTK md. 47’de öngörülen haller ile TTK md. 49’da düzenlenen ticari işletmenin devri anlatılmıştır²⁰⁵.

²⁰⁴ Bkz. s. 42.

²⁰⁵ TTK md. 49 düzenlemesinin çalışmanın bu bölümünün “Ticaret Unvanının Devamı” başlıklı alt bölümü altında incelenmiş olmasının sebebi, ticari işletmenin devri halinde, ticaret unvanı devir sözleşmesinde açıkça kapsam dışı tutulmadıysa, devralanın onu aynen kullanmaya devam edebileceğinin açıkça Kanun’da kabul edilmiş olmasıdır. Bu konudaki tartışma, aşağıda detaylı olarak bahsedildiği üzere, böylece sona ermiştir.

B. Tacirin Adının Değişmesi

TTK md. 47/I ve TSY md. 44/f. 6 uyarınca ticari işletme sahibinin²⁰⁶ veya bir ortağın ticaret unvanında yer alan adının kanunen değişmesine²⁰⁷ veya ilgili kişinin talebiyle mahkeme kararıyla değiştirilmesine²⁰⁸ rağmen, ticaret unvanı olduğu gibi kalabilir²⁰⁹. Elbette, adın değişmesi veya değiştirilmesi halinde unvanın aynen korunması gibi bir gereklilik bulunmamaktadır. Ticaret unvanı, addaki değişiklikten sonra gerçek duruma uygun hale getirilerek değiştirilebilir²¹⁰.

Bilindiği üzere, ticari işletme işleten dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları adlarıdır (TTK md. 44/f. 1, TSY md. 43/f. 2). Bu nedenle, TTK md. 47/f. 1’de yer alan “ad” sözcüğü, sadece gerçek kişiler bakımından dar olarak değil, geniş anlamda anlaşılmalı; dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin adlarının değişmesi halinde de bunların ticaret unvanlarının değiştirilmeden aynen kullanılabilmesi kabul edilmelidir. Tüm diğer hakların kullanımında olduğu gibi, bu hakkın kullanımı da hakkın kötüye kullanılması yasağına tabidir. Değişikliğe rağmen unvanın aynen kullanılmasının iyi niyet kurallarına aykırılık oluşturulmaması ve tacirin sorumluluğuna ilişkin yanılma ya da karışıklıklara yol açmaması, burada gözetilmesi gereken ilkelere örnek gösterilebilir²¹¹.

²⁰⁶ Burada “tacirin adı”nın zikredilmemesi önemli bir eksiklik. Zira, ticari işletmenin sahibi bazı durumlarda tacir sıfatına sahip olmayabilir (**Bozer/Göle**, s. 135). Bu halde, “işletme sahibi” ibaresi ile kastedilen, ticari işletmeyi işleten kişidir (**Karayalçın**, s. 386, dn. 38). Doğru olan ticari işletmeyi işletenin yani tacirin adının değişmesi olduğu için, konu, çalışmada bu başlık altında incelenmiştir.

²⁰⁷ Örneğin, TMK md. 173 uyarınca boşanma halinde kadın, evlenme ile kazandığı kişisel durumunu korur; ancak, evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Yine TMK md. 187/f. 1’de, kadının, evlenmekle kocasının soyadını alacağı öngörülmüştür. Kadın, ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruya kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir.

²⁰⁸ Örneğin, TMK md. 27/f. 1’e göre, adın değiştirilmesi, ancak haklı sebeplere dayanılarak hâkimden istenebilir. Belirtmek gerekir ki, madde metninde “*yetkili makamlar tarafından değiştirilirse*” ifadesi yer almaktadır. Oysa Türk hukukunda adın değiştirilmesine karar verme yetkisi sadece mahkemelerindir, bu sebeple hüküm eleştirilmiştir (Bkz. **Karayalçın**, s. 386, dn. 40).

²⁰⁹ Ancak, bu değişikliğin, ticaret siciline tescil edilmesi gerekir. Çünkü, TTK md. 31/f. 1 ve TSY md. 29/f. 1 uyarınca tescil edilmiş hususlarda meydana gelen her türlü değişiklik de tescil olunur.

²¹⁰ **Helvacı**, s. 324.

²¹¹ **Helvacı**, s. 324; **Boyacıoğlu**, s. 75.

TMK 173/f. 1'e göre, boşanan kadın evlenmeden önceki soyadını alır. Ancak kadının, boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğu ve bunun kocaya bir zarar vermeyeceği ispatlanırsa, kadının talebi üzerine hakim, kocasının soyadını taşımasına izin verir. Mahkemenin bu izni vermemesi halinde, kadının, kocasının soyadını taşıırken kullandığı ticaret unvanında yer alan adı değiştirmesinin gerekip gerekmediği tartışma konusu olabilir. Kanunun, hakimin iznini soyadının taşınması için bir şart olarak aradığı düşünülerek, hakimin izin vermesinin ya da vermemesinin ticaret unvanı üzerinde de etkili olacağı söylenebilir. Hakimin, kadına, kocasının soyadını taşıma izni vermemesi halinde, kadının boşandığı kocasının soyadını taşımakta ekonomik bir menfaatinin olmadığı mahkemece tespit edilmiş olur. Dolayısıyla, boşanan kadın kocasının soyadını taşımaktan yasaklanmış ise, ticaret unvanı da yeni duruma göre değiştirilmelidir. Bu halde ikili bir ayrıma gidilerek sonuca varılmalıdır. Kadın boşanmadan önce, boşandığı kocasının soyadını kullanırken bir ticari işletme açmış ve bunu üçüncü kişilere kocasına ait soyadı ile tanıtmışsa, unvanın, soyadının değişmesine rağmen aynen kalması sağlanmalıdır. Ancak bu durum, kadının boşandığı eşine bir zarar vermemelidir. Kadın, boşanmadan evvel tescil ettirdiği unvan altında önemli bir tanıtım faaliyeti gerçekleştirmemişse, bu durumda varılacak sonuç farklı olmalı ve soyadının unvandan çıkarılması gerektiği kabul edilmelidir. Bu halde kadının, kocasının soyadını unvanda kullanmasının haklı bir sebebi bulunmamaktadır²¹².

C. Ortağın Ayrılması ve Yeni Ortak Girmesi

1. Ortağın Ayrılması

TTK 47/f. 2'ye ve TSY md. 44/f. 7'ye göre, kollektif ve komandit şirketler ile donatma iştirakinde, adı unvanda yer alan ortak ya da donatan şirket veya donatma iştirakinden ayrılırsa, ticaret unvanı, ayrılan kişinin yazılı izni alınmak suretiyle aynen

²¹² Helvacı, s. 325; Boyacıoğlu, s. 76-77.

kalabilir²¹³. Demek ki, şahıs şirketlerinden ayrılan adı ve soyadı unvanda yazılı olan ortağın ve yine donatma iştirakinden ayrılan adı ve soyadı unvanda yazılı olan donatanın adı ve soyadının unvanda kalabilmesi, ancak onun yazılı izni varsa mümkündür.

Bir şirkette adı unvanda yazılı olan ortağın şirketten ayrılmasından sonra geriye adı unvanda yazılı olmayan sadece bir ortağın kalması halinde, unvanda eskisi gibi “ortakları” ekinin yer almaya devam etmesi, gerçeğe aykırı ve üçüncü kişileri aldatıcı bir nitelik taşır²¹⁴.

Ayrılan ortak ya da donatan, adının ticaret unvanında kalmasına yazılı olarak izin vermezse, TTK md. 31/f. 1 uyarınca ticaret unvanında gerekli değişiklik yapılarak, değişiklik tescil edilmelidir.

Yazılı iznin verilmesi halinde, ayrılan ortağın yeni bir ticari işletme açması veya bir şirkete ortak olarak girmesi halinde, ayrılan ortağın kendi adını yazılı izne rağmen yeni ticaret unvanında kullanmasının mümkün olup olmayacağı tartışması doğar. Ad ve soyadın kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olması karşısında, ayrılan ortağın ticarete başlamasının yazılı olarak izin verilmesi ile bağlantısının olmadığı; ayrılan ortağın, haksız rekabete yol açmamak şartıyla, hem ayrıldığı şirketin unvanında adının korunmasına izin vermesinin hem de yeni bir ticari işletme açarak ya da başka bir şirkete ortak olarak girerek adını yeniden kullanmasının veya kullandırmasının mümkün olduğu belirtilmektedir²¹⁵.

Burada, ayrılan ortağın yeni bir ticari işletme açması halini, bir şirkete ortak olarak girmesi halinden ayırmak gerekir. Ayrılan ortağın, yeni bir ticari işletme açması

²¹³ Hükümün esası, bir ortağın şirketten ayrılmasının, kural olarak şirketin hukuki yapısını etkilemeyeceğine dayanır (**Arslanlı**, s. 105; **Boyacıoğlu**, s. 86).

²¹⁴ TD.’nin bu yöndeki T. 9.10.1958, 2468 E., 2359 K. sayılı Kararı için bkz. **Arkan**, s. 264, dn. 1.

²¹⁵ **Karayalçın**, s. 387, dn. 42; **Boyacıoğlu**, s. 87.

olasılığında ticaret unvanında adını ve soyadını kullanması zorunlu iken, bir ortaklığa girmesi halinde adını ve soyadını unvanda kullanması zorunlu değildir. İlk halde; ayrılan ortağın adının ve soyadının ticaret unvanında kullanılmasına izin verilmesi, bununla birlikte bu halde de, haksız rekabete yol açılmaması için unvana ayırt ediciliği sağlayan eklerin yapılması gerekir. İkinci halde, ayrılan ortağın, vermiş olduğu yazılı izinle adını ve soyadını bir başka bir şirketin ticaret unvanında kullanmaktan feragat ettiği kabul edilmeli ve bu ortağın adı ve soyadının sonradan katıldığı şirketin ticaret unvanında kullanılmasına izin verilmemelidir²¹⁶.

2. Yeni Ortak Girmesi

TTK md. 47/f. 2'ye ve TSY md. 44/f. 7'ye göre, kollektif veya komandit şirkete ya da donatma iştirakine yeni ortakların ve donatanların girmesi halinde, ticaret unvanı değiştirilmeksizin olduğu gibi kalabilir. Bu şirketlerin unvanlarında, kural olarak ortaklardan birinin adı ve soyadının bulunması yeterli olduğundan, yeni ortağın girmesi halinde ticaret unvanının değiştirilmesi gerekmez.

Gerçek kişi tacirin, işletmesine ortak kabul etmesi ise, TTK'da düzenlenmemiştir. Bu halde iki ihtimal söz konusu olabilir: 1) Tacirin işletmesine dahil olan ortak veya ortaklar sadece iç ilişki açısından önemli ve dolayısıyla gizli ortak durumunda olabilirler ki, burada 1926 tarihli Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça düzenlenmiş olan hususi şirket söz konusu olur ve hususi şirketin ticaret unvanı olamayacağı için, yeni bir ticaret unvanı alınması gerekmez ve bunlar hakkında gerçek kişi tacirin ticaret unvanı hakkındaki hükümler uygulanır²¹⁷. 2) Ortaklar ya da ortak açık olarak işletmeye dahil olacaksa, ya bir kollektif ya da komandit şirket kurularak yeni bir unvan oluşturulması gerekir ya da bir adi şirket söz konusu olur ve istenirse birden fazla ortağın adını içeren bir ticaret unvanı alınabilir²¹⁸.

²¹⁶ Helvacı, s. 326.

²¹⁷ Bilgişin, s. 179; Karayalçın, s. 388; Boyacıoğlu, s. 87-88.

²¹⁸ Boyacıoğlu, s. 88. Adi şirkette ticaret unvanının nasıl oluşturulabileceği hakkında ayrıntılı açıklama için ayrıca bkz. yuk. s. 46-47.

D. Ortağın ya da Tacirin Ölümü

1. Ortağın Ölümü

a. Kollektif ve Komandit Şirketler ile Donatma İştirakinde

Kollektif ve komadit şirketler ile donatma iştirakinde ortağın ölümü konusunu TTK açıkça düzenlemiştir. TTK md. 47/f. 2 ve TSY md. 44/f. 7'ye göre, kollektif ve komandit şirketler ile donatma iştirakinde adı ticaret unvanında yer alan bir ortağın ya da donatanın ölmesi halinde, mirasçuları, onun yerine geçerek şirketin devamını kabul eder veya şirkete girmemekle beraber bu hususta izinlerini yazılı şekilde bildirirlerse, şirket unvanı olduğu gibi bırakılabilir.

O halde, adı unvanda yer alan ortağın ölümü halinde unvanın aynen kullanılmaya devam edilebilmesi için, mirasçuların ya şirkete girmeleri ya da unvanın aynen kullanılmasına yazılı olarak izin vermeleri gerekir. Yazılı iznin hangi süre içinde verilmesi gerektiğini Kanun göstermemiştir. Bu durumda hakkaniyete uygun bir sürenin söz konusu olduğu, bu süre içinde mirasçuların yazılı olarak izinlerini bildirmemeleri halinde, iznin verilmediğinin kabul edilmesi gerektiği, yazılı izin arandığı için mirasçuların belirli bir süre için suskun kalmalarının zımnî bir irade açıklaması olarak “kabul” anlamında yorumlanamayacağı ifade edilmiştir²¹⁹. Burada, kollektif şirkete ilişkin TTK md. 253/f. 2’de yer alan üç aylık sürenin uygulanacağı kabul edilebilir²²⁰. Bu hükümde, şirketin ölen ortağın mirasçuları ile diğer ortaklar arasında kollektif şirket olarak devam edip etmeyeceği ile ilgili olarak, mirasçuların, şirkete devam edip etmeyeceklerini miras bırakanlarının ölümü tarihinden itibaren üç aylık süre içerisinde

²¹⁹ Helvacı, s. 327.

²²⁰ Boyacıoğlu, s. 82, 84.

şirkete ihbar etmeleri öngörölmüştür. Bu ihbar süresi içinde yapılmazsa, mirasçılar, sürenin sona ermesinden itibaren kollektif ortak sıfatını alırlar.

Hükümden, mirasçılarının tamamının değil, en az birinin ölen ortağın yerine geçmesi halinde bile şirket unvanının olduğu gibi kalabileceği sonucu çıkıyor gibi görünmektedir. Öğretide, bu konuda şirketin devamını kabul etmeyen mirasçılara unvan üzerinde söz hakkı verilmesinin menfaatler durumuna uygun olmadığı dile getirilmiş; ayrıca ölen ortağın adı dolayısıyla söz konusu olan şahıs varlığı hakkının şirkete katılan ortak tarafından temsil ve muhafaza edildiği, “...şirkete girmemekle beraber bu hususta izinlerini yazılı olarak bildirirlerse” ibaresinin şirkete hiçbir ortağın girmemesi halini düzenlediği, fakat bu takdirde unvan üzerindeki, ölen ortağın adından kaynaklanan şahıs varlığı hakkından şirketin yararlanabilmesi ve unvanı aynen kullanmaya devam edebilmesinin ancak şirkete girmeyen mirasçılarının tamamının yazılı izniyle mümkün olduğu ileri sürölmüştür²²¹. Mirasçılarının ölen ortağın bıraktığı ortaklık mevkiine iştirak halinde malik olmalarının bu tür bir sonuca ulaşılmasına engel olduğu, bu durumda ölen ortağın adının ve soyadının ticaret unvanında kalabilmesinin mirasçılarının oybirliği ile hareket ederek yazılı izin vermeleri veya şirkete dahil olmalarına bağlı olduğu, mirasçılarının bir kısmının şirketin devamını kabul etmeleri halinde geriye kalan mirasçılarının da yazılı izinlerine ihtiyaç olacağı; bu hükmün, şirkete dahil olanların yazılı olarak izin vermelerinin gerekmediğini, zımni irade beyanının bu durumda geçerli olduğunu ortaya koyduğu; şirkete katılmanın sadece -ölen ortağın adının ve soyadının şirket unvanında kalmasına izin verilmesi anlamında- zımni bir irade açıklaması olup, mirasçının açıkça aksi yönde beyanda bulunabileceği, bu halde de ticaret unvanının aynen korunması bakımından bütün mirasçılarının oybirliği gerektiğinden aksine irade açıklamasının unvanında değişikliği zorunlu hale getireceği, bir başka ifadeyle her durumda ölen ortağın adının ve soyadının ticaret unvanında korunmasının bütün

²²¹ Boyacıoğlu, 81-82.

mirasçılarının açıkça ya da zımni olarak oybirliği ile verecekleri izne bağlı olduğu da dile getirilmiştir²²².

b. Anonim, Limited ve Kooperatif Şirketlerde

Adı ve soyadı anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanında yazılı olan ortağın ölümü halinde, unvanın aynen kullanılmaya devam edilebilip edilemeyeceği konusunda kanunda açıklık yoktur.

Bilindiği gibi, anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarında bir ortağın adının ve soyadının bulunması zorunlu değildir, isteğe bağlıdır. Unvanda “ihtiyari ek” olarak bir ortağın adına yer verilmiş ise, bu ortağın ölümü halinde, menfaatler durumu aynı olacağından, hakim görüşün de belirttiği gibi, TTK md. 47/f. 2 (eski TTK md. 49/f. 2), anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanları bakımından kıyasen uygulanabilir²²³.

2. Gerçek Kişi Tacirin Ölümü

TTK’da, anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarında olduğu gibi gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları bakımından da tacirin ölümü halinde TTK md. 47/f. 2 hükmü gibi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte, tıpkı anonim, limited ve kooperatif şirketlerde olduğu gibi, gerçek kişi tacirin ölümü halinde de ticari işletmeye devam eden mirasçılarının ölenin ticaret unvanını aynen kullanabileceğini kabul etmek uygun olur²²⁴. Elbette bunun için, mirasçılarının hepsinin izin vermesi gerekir. Mirasçılar anlaşamazlarsa, ölenin ticaret unvanı aynen kullanılamaz. Mirasçılardan hangisinin ilaveli veya ilavesiz bu ticaret unvanını kullanabileceği çekişme konusu

²²² Helvacı, s. 327-328.

²²³ Mimaroglu, s. 337; Karayalçın, s. 387; Helvacı, s. 328. Aksi görüşte bkz. Boyacıoğlu, s. 85 vd.

²²⁴ Karayalçın, s. 387; İmregün, s. 103; Arslanlı, s. 105; Arkan, s. 264-265; Helvacı, s. 328; Boyacıoğlu, s. 80.

olabilir. Ticaret unvanı, terekeye dahil olan ekonomik bir değerdir. Miras şirketi devam ettiği sürece, mirasçılar iştirak halinde malik olarak birlikte hareket etmek zorundadırlar. Uyuşmazlık halinde, miras şirketinin tasfiyesi gerekir. TTK md. 49 hükmü doğrultusunda, intikalde unvanın işletme ile birlikte geçmesi gerekir²²⁵.

E. Ticari İşletmenin Devri Halinde

TTK md. 49/f. 1’de, ticaret unvanının, ticari işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemeyeceği ilkesi kabul edilmiştir. Ticaret unvanının ticari işletmeden ayrı olarak devrinin yasak oluşu şuna dayanır: Ticaret unvanı belirli bir ticari işletmenin faaliyeti sonucunda değer kazanır. İşletmeyi devretmeden sadece unvanın devredilmesi, eski işletmenin faaliyette bulunduğu şeklinde bir izlenim yaratır ve halkın aldanmasına yol açabilir²²⁶. Buna göre, ticari işletme ve ticaret unvanı, ancak unvan işletmesini devreden kişide kalmak şartıyla birbirinden ayrılabilir. Dolayısıyla, ticari işletmeyi muhafaza ederek unvanın devredilmesi mümkün olmadığı gibi, ticari işletme ile ticaret unvanının farklı kişilere devredilmesi de mümkün değildir²²⁷.

TTK md. 49/f. 2 uyarınca ise, ticari işletme devredildiğinde, devir sözleşmesinde aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça ticaret unvanı da devredilmiş olur²²⁸. Bu ikinci husus, TTK md. 11/f. 3’te de vurgulanmış ve devir sözleşmesinin *aksi öngörülmemişse*

²²⁵ Helvacı, s. 328-329; Aslan/Şenyüz, s. 60.

²²⁶ Arslanlı, s. 103; Tekil, s. 167, dn. 290; Arkan, s. 265, dn. 2; Boyacıoğlu, s. 109; Mustafa Can, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Unvanı, Mevzuat Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 111, Mart 2007 (<http://www.mevzuatdergisi.com/2007/03a/01.htm>).

²²⁷ Akar Öçal, Ticaret Unvanının Devri, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 1973, C. IX, S. 1, s. 274, dn. 45; Boyacıoğlu, s. 110.

²²⁸ 11. HD.’nin T. 25.09.1995, E. 5933, K. 6728 sayılı Kararı şu şekildedir: “...davalı (Y) 1961 yılında kurduğu şirketin (S) unvanını tescil ettirip kullanmaya başlamış ise de, 1974 yılında ortak aldığı davacıya şirketi 1990 yılında devrederek şirketten ayrılmıştır. TTK’nın 51. maddesine göre, şirketin davacılar devri sırasında unvanının devredilmediği yolunda ayrıca bir anlaşma olmadığından, unvanın da devredildiğinin kabulü gerekir. Bu nedenle (unvana tecavüz şeklindeki haksız rekabetin önlenmesine ilişkin) davanın kabul edilmesi gerekirken, reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.” (Bkz. Moroğlu/Kendigelen, s. 91).

ticaret unvanını da içerdiğinin kabul edildiği ifade edilmiştir²²⁹. Bu halde, TTK md. 49/f. 2 düzenlemesi, TTK md. 11/f. 3 hükmünün devir açısından özel bir görünümüdür²³⁰. TSY md. 133/f. 1’de, ticari işletmenin TTK md. 11 uyarınca bir bütün halinde ve devamlılığı sağlanmak suretiyle devredilebileceği öngörülmüştür.

Eski TTK md. 51/f. 2’de yer almayan bir hüküm, TTK 49/f. 2’ye ikinci cümle olarak eklenmiş ve ticari işletmenin devri halinde *ticari işletmeyi devralanın ticaret unvanını aynen kullanma hakkına sahip olduğu* kabul edilmiştir. Madde gerekçesinde, böylece unvandaki değer korunduğu belirtilmiştir²³¹.

Eski TTK’da bu konuda bir açıklığın bulunmaması, TST md. 83 hükmünden hareket eden bir tartışmanın doğmasına neden olmuştu. TST md. 83 düzenlemesini hatırlatacak olursak; bu maddenin 1. fıkrasında, bir işletmenin gerçek kişi tarafından bir başka gerçek kişiye unvanı ile birlikte devri halinde o işletme ve unvana ait kayıtlardan yalnız devir sebebiyle değiştirilmesi gerekli olanların değiştirileceği belirtilmişti. Üçüncü fıkrası, gerçek kişi tacirin ticari işletmesini bir ticaret şirketine devretmesi halinde, o işletmenin ve unvanın bütün kayıtlarının silineceğini, ticaret şirketinin tabi olduğu hükümler uyarınca bu devir dolayısıyla şirketin sicil kayıtlarında değişiklik yapılması gerektiği takdirde sadece o değişikliklerin yapılacağını öngörmekteydi. Dördüncü fıkrasına göre, bir ticaret şirketinin malvarlığının gerçek kişiye devri halinde,

²²⁹ Ticari işletmenin devri sözleşmesi, TTK md. 11/f. 3’e göre diğer fikri mülkiyet haklarından markayı da elbette ki kapsar. Belirtmek istediğimiz şey, 556 sayılı MarkaKHK’da da, markanın devrine ilişkin 16. maddesinde işletmenin aktif ve pasifi ile birlikte devri halinde aksi kararlaştırılmadıkça markanın da devredilmiş olacağına öngörülmüş olmasıdır. “... *taraflar arasında adi ortaklık şeklinde kurulan işletmenin 20.2.2006 tarihinde davacı Sönmez’e devredildiği, TTK’nın 51. maddesinde işletmenin ticaret unvanından ayrı olarak devredilemeyeceği, 556 sayılı KHK’nın 16/1. maddesinde ise işletmenin aktif ve pasifi ile birlikte devri halinde aksi kararlaştırılmadıkça markanın da devrini kapsadığı, taraflar arasındaki sözleşmede markanın devir dışı bırakıldığına kararlaştırılmadığı, devir sözleşmesinden 4 gün sonra davalının anılan ibare için marka başvurusunda bulunmasının kötü niyetli olduğu gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne, davalı adına tescilli markanın hükümsüzlüğüne, davacı adına tescilli isteminin reddine karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.*” (11. HD., T. 30.3.2010, t. E. 2008/12131, K. 2010/3523 sayılı Karar için bkz. www.kazanci.com.tr).

²³⁰ Öçal, s. 271; Boyacıoğlu, s. 89.

²³¹ Bkz. Kendigelen, Yeni TTK, s. 166.

bu gerçek kişi ticaret siciline kayıtlı ise devreden şirketin unvanı silinmesi, devralana ait kayıtlarda sadece bu devir sebebiyle yapılması gerekli olan değişikliklerin yapılması aranmaktaydı. Devralan gerçek kişi ticaret siciline kayıtlı değilse, işletmeye ait bütün kayıtların ve eski unvanın silinmesi, yeni unvan oluşturulması ve ticari işletmenin sicile yeniden tescil edilmesi, bu halde işletmenin siciline eski işletmenin devamı olduğu yolunda şerh verilmesi gerekmekteydi (TST md. 83/f. 2). Bu son hal, bir işletmenin, sicile kayıtlı bir işletmesi bulunmayan bir dernek veya kamu tüzel kişisi tarafından devralınması halinde de geçerli idi (TST md. 83/f. 5). Bunlardan çıkan sonuca göre, devir halinde unvanın aynen kullanılmayacağı, ya devre ilişkin hususların belirtilmesi şeklinde kullanılabilmesi ya da eski unvanın silinerek yeniden unvan oluşturulması gerekeceği, kısaca devralanın, hiçbir şekilde ticaret unvanını aynen kullanamayacağı söylenebilmekteydi.

Bu konu ile ilgili olarak öğretide, devralana halefiyeti gösteren bir ibarenin unvana eklenmesi zorunluluğunu yükleyen bir kanun hükmü bulunmadığı; kanunda bulunmayan bir zorunluluğun tüzükle getirilmesinin kurallar sıralanmasına göre mümkün olmadığı, değerlendirmenin kanun hükümleri esas alınarak yapılması gerektiğini ve bu halde devralanın ticaret unvanını aynen kullanmaya devam edebileceğinin kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmekteydi²³². Belirtelim ki, tartışma TTK md. 49/f. 2/c. 2 ile açıklığa kavuşmuştur. TST md. 83 ile aynı yönde olan TSY md. 135/f. 4/b. (a), (c) ve (ç) hükümleri, TTK md. 49/f. 2/c. 2 karşısında dikkate alınmamalıdır.

F. Diğer Bazı Hallerde

Bu başlık altında, ticari işletmenin ürün (hasılat) kirasına verilmiş olması, tacirin iflası halinde ticaret unvanının masaya girmesi ve miras yolu ile intikali hallerinde unvanın akıbeti, yani aynen kullanılmaya devam edilebilip edilemeyeceği açıklanmıştır.

²³² Bkz. Arslanlı, s. 104; Mimaroğlu, s. 338; Öçal, s. 272; Karayalçın, s. 388; Helvacı, s. 330; İmregün, s. 103, dn. 23

Ticari işletme ürün kirasına verilmiş ise, kiracı, unvanı herhangi bir ek yapması gerekmeden (aynen) kullanabilmelidir²³³.

Ekonomik değer taşıyan bir unsur olarak ticaret unvanı, iflas masasına girmeli ve alacaklıların tatmininde faydalı olmalıdır²³⁴. Tacirin iflas etmesi halinde, kaldı ki ticari işletme bütün halinde iflas masasına intikal eder. İflas edenin masaya giren değerler üzerinde tasarruf hakkı bulunmadığından, bundan böyle tacirin, unvanın masaya intikal etmediğini açıklamak ve ticaret unvanı üzerinde tasarruf etmek hakkı bulunmaz. Burada, ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak devredilemeyeceği için (TTK 49/f. 1), masanın ticari işletmeyi ancak ticaret unvanıyla birlikte devredilebileceğine dikkat edilmelidir. Ticaret unvanı, masaya giren herhangi bir değer gibi tek başına satılamaz²³⁵.

İflas yolu ile intikal halinde, gerçek kişinin adı ve soyadından oluşan ticaret unvanlarının iflas masasına dahil olup olmayacağı tartışmalıdır. Bir görüş, unvanın masaya devredilemeyeceğini ileri sürmüştür²³⁶. Diğer ve bizim de katıldığımız görüşe göre ise, ticaret unvanının ticari işletme ile birlikte devredilmesinde gerçek kişilerin ad ve soyadından oluşan unvanlar ile diğer unvanlar arasında TTK md. 49/f. 2’de fark gözetilmediğine göre, alacaklılar uğruna zoraki bir devre yol açan iflas halinde fark gözetmenin bir anlamı yoktur. Unvan olarak kullanılan kişi adının kişilik hakları ile ilgisi yoktur, devredilen işletmenin bir unsuru olarak ele alınması gerekir²³⁷.

²³³ **Arslanlı**, s. 104; **Arkan**, s. 266; **Helvacı**, s. 330; **Boyacıoğlu**, s. 108. Ancak, bu halde kiracı, unvana yönelik bir tecavüze karşı korunma imkanlarından yararlanamaz. Zira, ürün kirası sözleşmesi nispi karakteri sebebiyle kiracıya bu hakları vermez. Bu hak, kiralayana aittir. Sözleşmeye konulacak bir hükümle ise, kiracının bu haklardan yararlanması mümkün kılınabilir (**Boyacıoğlu**, s. 108-109).

²³⁴ **Poroy/Yasaman**, s. 407.

²³⁵ **İmregün**, s. 103; **Helvacı**, s. 330; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 150.

²³⁶ **Arslanlı**, s. 97.

²³⁷ **Poroy/Yasaman**, s. 407. Unvanın masaya girmesi gerektiği, aksi halde işletmenin malvarlığı değerinin azalacağı ve bunun alacaklıların aleyhine olduğuna ilişkin olarak bkz. **Odman Boztosun/Ünal**, s. 398.

Miras yoluyla intikal halinde de unvanı değiştirmeye gerek yoktur. Devir halinde unvan aynen kullanılabilceğine göre, miras halinde de bunun mümkün olması gerekir²³⁸. Daha önce detaylı olarak anlatıldığı için burada sadece hatırlatmak isteriz, TTK md. 47/f. 2’de, kollektif ve komandit şirketlerde ve donatma iştirakinde, adı ticaret unvanına dahil olan bir ortağın ölmesi halinde, mirasçıların onun yerine geçerek şirketin devamını kabul edebilecekleri ya da şirkete girmemekle birlikte bu hususta izinlerini yazılı şekilde bildirirlerse unvanın olduğu gibi bırakılabileceği öngörülmüştür. Yukarıda belirttiğimiz üzere, biz de TTK md. 47/f. 2’nin anonim, limited ve kooperatif şirketler ile gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları bakımından kıyasen uygulanabileceği kanaatindeyiz. Böyle olunca, miras yolu ile intikale ilişkin bu açıklama diğer ticaret unvanları bakımından da geçerli olmalıdır.

²³⁸ Arslanlı, s. 105; Karayalçın, s. 387; Helvacı, s. 330; Poroy/Yasaman, s. 407; Boyacıoğlu, s. 100; Mustafa Can, <http://www.mevzuatdergisi.com/2007/03a/01.htm>. “Davacı ile davalı mişterek murislerinin ölmeden önce kullandığı ve sonradan terekeye dahil olan eski ticaret unvanını kendi işletmelerinde ayrı ayrı kullanmak hakkına sahiptirler.” (11. HD., T. 12.11.1981, 3475 E., 4760 K. sayılı Karar için Karahan, Ticari işletme Hukuku, s. 150, dn. 3).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET UNVANININ TESCİLİ VE KULLANILMASI ZORUNLULUĞU, KULLANILMASINDA TEKEL HAKKI VE KORUNMASI

I. TİCARET UNVANININ TESCİLİ VE KULLANILMASI ZORUNLULUĞU

A. Ticaret Unvanının Tescili Zorunluluğu

TTK md. 40/f. 1 uyarınca her tacir, ticari işletmesinin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirir²³⁹.

Tacir sıfatına bağlanan diğer sonuçlar arasında TTK md. 18/f. 1, tacirin kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek ve ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmekle yükümlü olduğunu saymıştır. TTK md. 18/f. 1’de, eski TTK md. 20/f. 1’de olduğu gibi, ticaret unvanının tescili zorunluluğu açıkça yer almamışsa da, ticari işletmenin tescili zorunluluğuna işaret edildiğine göre bu ticaret unvanının tescilini de kapsar ve kaldı ki TTK md. 40/f. 1’de ticaret unvanının tescili zorunluluğu açıkça öngörülmüştür²⁴⁰. TSY md. 42/f. 1’de de, her tacirin, ticari işletmesi ile ticaret unvanını tescil ettirmeye mecbur olduğu öngörülmüştür.

²³⁹ Bu hüküm, ticaret şirketleri ve donatma iştiraki haricindeki tacirler içindir. Ticaret şirketlerinin seçtikleri ticaret unvanı şirket sözleşmesinde yer alır ve şirket sözleşmesi ile birlikte ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Keza, TTK md. 1065’e göre, donatma iştirakinin yapılmasını izleyen on beş gün içinde donatma iştiraki ticaret unvanı ile birlikte ticaret ve gemi siciline tescil edilir (**Bozer/Göle**, s. 133). “...eczaneler TTK.’nun 12/1 ve 11. maddeleri hükmü gereğince ticari işletme ve eczacılar da aynı kanunun 3 ve 14. maddeleri uyarınca tacir olduklarına göre, TTK.’nun 42. maddesinde yer alan (her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren onbeş gün içinde ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmeğe mecburdur) hükmü gereğince davanın kabulü ve TTK.’nun 35/3. maddesi uyarınca davalının eczanesinin ticaret siciline tesciline karar verilmesi gerekirken...” şeklindeki 11. HD., T. 29.03.1976, E. 1903, K. 1650 sayılı Karar ve aynı yöndeki 11. HD., T. 16.04.1984, E. 2051, K. 2200 sayılı Karar için bkz. www.kazanci.com.tr).

²⁴⁰ Eski TTK md. 42/f. 1’de “tescil ve ilan ettirmeye mecburdur” ibaresi, TTK md. 40/f. 1’de “tescil ve ilan ettirir” şeklinde değiştirilmiştir. Ancak bu değişiklik, tacirin ticaret unvanını tescil ve ilan ettirmek zorunda olmadığı, bir diğer ifadeyle ticaret unvanını tescil ve ilan ettirmenin sadece bir hak olduğu şeklinde yorumlanamaz (**Ödman Boztosun/Ünal**, s. 385-386).

TTK md. 40/f. 1’de tescil için öngörülen on beş günlük süre, TTK md. 30/f. 1’in²⁴¹ de gereğidir ve esasen zamanaşımı süresi ya da hak düşürücü süre değildir²⁴². Bu süre içinde tescilin yaptırılmaması unvanın kullanılmasını engellemez; ancak unvan sahibinin sorumluluğunu gerektirir. TTK md. 51/f. 2’de, aynı Kanunun 40. maddesini ihlal edenlerin iki bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılacakları öngörülmüştür. Ayrıca, TTK’nın “Tescile davet ve ceza” başlıklı maddesi de bu durumda uygulama alanı bulur. Bu maddeye göre, tescili zorunlu olup da kanuni şekilde ve süresi içinde tescili istenmemiş olan veya TTK md. 32/f. 3’teki şartlara uymayan bir hususu haber alan sicil müdürü, ilgilileri belirleyeceği uygun bir süre içinde kanuni zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilini gerektiren sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye çağırır (f. 1). Sicil müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunmayan ve kaçınma sebeplerini de bildirmeyen kişi, sicil müdürünün teklifi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır (f. 2)²⁴³. Süresi içinde kaçınma sebepleri bildirildiği takdirde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun bulunduğu sonucuna varırsa, bunun tescilini sicil müdürüne emreder, aksi takdirde tescil istemini reddeder. Süresi içinde tescil isteminde bulunmayan veya kaçınma sebeplerini bildirmeyen kişinin ikinci fıkradaki cezayla cezalandırılması bu fıkra hükmünün uygulanmasına engel oluşturmaz (f. 3).

Ticari işletmenin şubeleri, buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, merkezin bağlı olduğu sicile geçirilen kayıtlar

²⁴¹ TTK md. 30/f. 1’de, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, tescili isteme süresinin on beş gün olduğu belirtilmiştir.

²⁴² İmregün, s. 73; Boyacıoğlu, s. 121.

²⁴³ Fıkranın TTK’da 6335 sayılı Kanun’un 4. maddesi ile yapılan değişiklikten önceki biçiminde, iki yüz Türk Lirasından dört bin Türk Lirasına kadar idari para cezası öngörülmüştü. Eski TTK md. 35/f. 2’de ise, para cezasına mahkumiyet, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesi kararıyla mümkün olabiliyordu.

şubenin bağlı bulunduğu sicile de tescil olunur. Ancak, bu hususta şubenin bulunduğu yer sicil müdürlüğünün ayrı bir inceleme zorunluluğu yoktur (TTK md. 40/f. 3)²⁴⁴.

TTK md. 40/f. 4 uyarınca merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubeleri, kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret unvanına ilişkin hükümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi tescil olunur. TTK md. 40/f. 4 ve TSY md. 122/f. 2'ye göre, merkezi Türkiye dışında bulunan bir ticari işletmenin birden çok şubesi varsa, ilk şubenin tescilinden sonra açılacak şubeler yerli ticari işletmelerin şubeleri gibi tescil olunur.

TTK md. 40/f. 4'e göre, merkezi Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubeleri için yerleşim yeri Türkiye'de bulunan tam yetkili bir ticari temsilci²⁴⁵ atanır. TSY md. 121/f. 1'de, merkezi Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubelerinin tescilinde sicil müdürlüğüne verilecek belgeler arasında Türkiye'de yerleşik tam yetkili temsilci atanmasına ilişkin kararın aslı ve bir nüsha Türkçe tercümesi de sayılmıştır.

Ayrıca, TTK md. 40/f. 2 ve TSY md. 42/f. 2 uyarınca tacir, kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı notere onaylattırdıktan sonra sicil müdürlüğüne verir. Tacir tüzel kişi ise, unvanla birlikte onun adına imzaya yetkili kişilerin imzaları da notere onaylattırılarak sicil müdürlüğüne verilir²⁴⁶. TSY md. 42/f.3'te, notere

²⁴⁴ TSY md. 118/f. 2 ve 127/f. 1 uyarınca da merkezi Türkiye'de bulunan ticari işletmelerin şubeleri ve unvanları, merkezin sicil kaydına gönderme yapılarak, buldukları yerin sicil müdürlüğüne tescil edilir.

²⁴⁵ TBK md. 547 vd.'nda "ticari mümessil" yerine "ticari temsili" terimi kullanılmıştır. Bu maddede ise, "ticari mümessil" terimine yer verilmiştir.

²⁴⁶ "...Davalı tarafından davacıya hitaben yazılan mektubun baş kısmında, davalının adı ve soyadı yazılı olduğu gibi, mektubun zirindeki imza da keza davalı tarafından şirket adına değil şahsen atılmış bulunmaktadır. TTK'nun 41 inci maddesi hükmüne göre her tacir ticari işletmesine ilişkin işlemlerini ticaret unvanı ile yapmaya ve işletmesi ile ilgili senet ve sair evrakı bu unvan altında imzalamaya mecburdur. TTK'nun 42/f.2 hükmüne göre şayet tacir hükmü şahıs ise unvanla birlikte hükmü şahıs adına imza edildiğinin belirtilmesi gerekir. Davacıya yazılan mektup bu kayıtları taşımadığı gibi, münderecatı itibariyle de şahsen yazıldığı ve şirket adına yazılmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla davalının şahsı adına açılan davanın husumetten reddi isabetsizdir." (TD., T. 04.06.1970, E. 1969/3512, K. 1970/2411

onaylatırılacak imzaların en az üç defa atılmış olması aranmıştır. Belirtelim ki, bu tedbir, bir taraftan taahhüdün altındaki imzanın işletme sahibini bağladığının üçüncü kişilere karşı bir teminatını sağlar, diğer taraftan da müşterileri bağlayan unsur olarak her iki tarafın menfaati bakımından unvan tespit edilmiş olur²⁴⁷.

Herkes; ticaret sicilinin içeriğini ve sicil müdürlüğünde saklanan tüm senet ve belgeleri inceleyebildiği, giderini ödeyerek bu senet ve belgelerin onaylı bir suretini alabildiği ve herhangi bir hususun sicile kayıtlı olup olmadığına ilişkin onaylı bir belge de isteyebildiği (TTK md. 35/f. 2) için, ticaret unvanının ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi, unvanın üçüncü kişiler tarafından bilinmesine, açıklığın temin edilmesine imkan sağlar. Sicil kayıtlarının incelenebilmesi ve bu kayıtların onaylı bir suretinin istenebilmesi için, kişinin, TMK md. 1020’de tapu sicilinde olduğunun aksine, ilgili olduğunu ispat etmesi de gerekmez.

Tescil ve ilan zorunluluğu, ticaret unvanının kullanılması bakımından şart değildir, bu tacir olmaya bağlanan bir sonuç, zorunluluktur. Ticaret unvanı, ticari işletmenin açıldığı, yani müşterilerle temasa geçildiği ve TTK md. 12/f. 2’de öngörüldüğü üzere ticari işletme açılmamış olsa da halka ilan yolu ile açıldığı duyurulduğunda veya sicile tescil ile birlikte kullanılabilir²⁴⁸. Ticari işletme olmadan unvan kullanmak, TTK md. 12/f. 3’teki şartlar varsa, tacir gibi sorumlu olma durumunu yaratabilir. Ortak bir unvan altında, şirket türünü gösterir bir kayıt olmasa dahi, kollektif şirket sözleşmesi yapılmaksızın işlemlere girişilmesi veya haksız fiil işlenmesi, bunu yapanlar için müteselsil sorumluluk getirir (TTK md. 216/f. 2). Tescil, unvanı kullanma tekeli bakımından özel koruma da sağlar²⁴⁹.

sayılı Karar için bkz. **İsmail Doğanay**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Birinci Cilt: Madde 1-346, Ankara, 1974, dn. 187, s. 210-211).

²⁴⁷ **Poroy/Yasaman**, s. 394.

²⁴⁸ **Arslanlı**, s. 93; **Poroy/Yasaman**, s. 394; **Boyacıoğlu**, s. 120. Elbette bu açıklama, gerçek kişi tacirlere ait ticari işletmeler bakımından geçerlidir, ticaret şirketleri ise tescille birlikte tüzel kişilik kazanırlar, tacir sıfatı tescile bağlı olarak doğar (**Boyacıoğlu**, s. 121).

²⁴⁹ **Poroy/Yasaman**, s. 395.

B. Ticaret Unvanının Kullanılması Zorunluluğu

Ticaret unvanının kullanılması zorunluluğunu TTK md. 39 ayrıca düzenlemiştir. TTK md. 18/f. 1’de, eski TTK md. 20/f. 1’in aksine, ticaret unvanının kullanılması zorunluluğundan bahsedilmemiştir, sadece ticaret unvanı seçmek zorunluluğuna işaret edilmiştir. Buna, TTK md. 39 ticaret unvanının kullanılması zorunluluğunu ayrıca düzenlediği için, ayrı bir anlam yüklememek gerekir. TSY md. 42/f. 1’de de, her tacirin, ticaret unvanı seçip kullanmak zorunda olduğu öngörölmüştür.

Ticaret unvanının kullanılması zorunluluğu, TTK’da tacir sıfatının hüküm ve sonuçlarından biri olarak gösterildiğine göre, tekrar ifade edelim ki, tacir sıfatının kazanılması ile birlikte doğar. Buna göre, ticaret unvanı kullanma zorunluluğu, ticaret unvanının tescil ve ilanından önce dođar²⁵⁰.

TTK md. 39/f. 1’e göre, her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri ticaret unvanı ile yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır²⁵¹.

Tüzel kişi tacirler, her türlü işlemleri ticari iş niteliğinde olduğundan, tüm işlemlerinde ticaret unvanlarını kullanmak zorundadırlar²⁵². Buna karşılık, gerçek kişi tacirlerin de, herhangi bir işlemi ticaret unvanı altında yapmaları, yapılan için ticari işletme ile ilgili olduğu anlamına gelir. Bu halde tacirin, için adi iş alanı/ticari iş alanı ayırımında adi iş alanına girdiğini iddia edemeyeceği belirtilmiştir. Bu halde tacir, ticaret unvanını işleme dahil etmekle, için ticari işletmesiyle ilgili olduğunu açıklamış olur²⁵³.

²⁵⁰ Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 214-215.

²⁵¹ Ayrıca bkz. TD., T. 4.6.1970, 3512 E., 2411 K. ve 11. HD., T. 3.12.1986, 5852 E., 6466 K. sayılı kararlar (Eriş, s. 1148, 1149).

²⁵² Arslanlı, s. 96; Helvacı, s. 323; Boyacıoğlu, s. 116.

²⁵³ Arslanlı, s. 96; İmregün, s. 100; Helvacı, s. 323. Ancak, bu husus, tacire ait özel bir ticari malvarlığı Türk hukukunda kabul edilmediğinden, sadece söz konusu için ticari hükümlere tabi olması sonucunu doğurur (Poroy/Yasaman, s. 394; Boyacıoğlu, s. 62).

TTK md. 39/f. 2/c. 1 uyarınca tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılır. Eski TTK md. 41/f. 2’de, ticaret unvanının ticari işletmenin giriş cephesinin herkes tarafından kolayca görülebilecek bir yerine yazılması gereği öngörülmüştü²⁵⁴.

TTK md. 39/f. 2 düzenlemesi yenidir²⁵⁵. Eski TTK md. 41’de bu yönde bir düzenleme yer almamaktaydı²⁵⁶. Bu fıkranın ikinci cümlesine göre, ticaret unvanı, tacirin işletmesi ile ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda²⁵⁷ ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde yer alması zorunlu olan hususlardan biridir. Tacirin işletmesi ile ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde bulunması gereken diğer hususlar, i) tacirin sicil numarası, ii) işletmesinin merkezi ile iii) tacir internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise²⁵⁸ tescil edilen internet sitesinin adresidir. Fıkranın üçüncü cümlesine göre, tüm bu bilgiler, şirketin internet sitesinde de yayımlanır. Fıkranın dördüncü cümlesine göre, şirketin internet sitesinde ayrıca, anonim şirketlerde yönetim kurulu başkan ve

²⁵⁴ TTK Tasarısında da aynı hüküm mevcuttu. Bu zorunluluğun uygulamada gerçekleşmemesi ve gerçekleştirilmesinin de uygulamada ticaret unvanlarının oluşturulmasında benimsenen sistem gereği güçlüğü ile Bakanlığın da bu konuda esnek davranması karşısında aynen muhafazasından vazgeçilmesinin daha uygun olacağı ifade edilmiştir (Bkz. **Zeynep Demirçivili Mineliler**, Ticaret Unvanı ve Haksız Rekabete İlişkin Bir Yargıtay Kararının TTK ve TTK Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde MarKHK Hükümleri de Dikkate Alınarak İncelenmesi, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, Birinci Cilt, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 17, dn. 3.

²⁵⁵ TTK md. 1534/f. 5, TTK md. 39/f. 2’nin ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin 1.1.2014 tarihinde yürürlüğe gireceğini öngörmüştür. Düzenlemenin yerinde olduğu, ancak ancak bu hükmün şubeler açısından da geçerli olduğunun maddede belirtilmesi gerektiği, bu nedenle fıkranın sonuna “*bu hükümler şube unvanı ve belgeleri için de uygulanır*” ibaresinin eklenmesi gerektiği yönünde bkz. **Odman Boztosun/Ünal**, s. 385.

²⁵⁶ Eski TTK döneminde Fransa’da olduğu gibi tacirlerin sicil dairesini ve kayıt numaralarını belgelerine yazma zorunluluğu getirilmesi önerisi için bkz. **Orhan Kürkçüer**, Ticaret Unvanının Himayesi, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 17-1960, Sayı: 3,s. 64. Eski TTK, yalnızca 544. maddesinin ikinci fıkrasında, limited şirket tarafından düzenlenecek mektup, evrak ve vesikalarda şirketin unvanının ve esas sermaye miktarının gösterilmesini aramıştı.

²⁵⁷ Ticari mektuplar, TTK md. 82/f. 2 uyarınca bir ticari işe ilişkin tüm yazışmalardır.

²⁵⁸ TTK md. 1524/f. 1 ile aynı Kanunun 397. maddesinin 4. fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorunda tutulmuşlardır. TTK md. 397/f. 4’te denetime tabi olacak şirketlerin Bakanlar Kurulunca belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu konuda bkz. Bakanlar Kurulu’nun 2012/4213 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Kararı (RG, T. 23.1.2013, S. 28537).

üyelerinin, limited şirketlerde müdürlerin ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticilerin ad ve soyadları ile tüm bu sayılan şirketlerde taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarları da yayımlanır.

Belirtelim ki düzenleme, TTK'da 6335 sayılı Kanun'un²⁵⁹ yaptığı değişiklik ile bu şekli almıştır²⁶⁰. Önceki düzenleme, “...Ayrıca, tacirin işletmesi ile ilgili olarak kullandığı her türlü kâğıt ve belgede, tacirin sicil numarası, ticaret unvanı, işletmesinin merkezi, tacir sermaye şirketi ise taahhüt edilen ve ödenen sermaye, internet sitesinin adresi ve numarası gösterilir. Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, sırasıyla yönetim kurulu başkan ve üyelerinin; müdürlerin ve yöneticilerin adları ile soyadları gösterilir. Tüm bu bilgiler şirketin internet sitesinde de yayımlanır” şeklinde idi²⁶¹. Aslında bu düzenleme TTK Tasarısı metnindeki düzenlemenin Meclis aşamasında değiştirilmiş olan halidir. Tasarıdaki metin ise “...Ayrıca tacirin kullandığı işletmeyle ilgili belgelerinde, sicil numarası, ticaret unvanı, merkezi, tacir sermaye şirketi ise sermaye miktarı, internet sitesi adresi ve numarası da gösterilir” şeklinde idi.

TTK md. 39/f. 2'nin 6335 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki halinde öngörülen, tacirin kullandığı tüm kâğıt ve belgelerde belirli bilgilerin yer alması

²⁵⁹ RG, T. 30.6.2012, S. 28339.

²⁶⁰ 6335 sayılı Kanun md. 6'nın gerekçesinde, maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle “her türlü kâğıt ve belge” kavramının bu konudaki 2009/101/EC sayılı Avrupa Birliği Direktifine uygun olarak netleştirildiği ve bu belgelerin tacirin ticari işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği, ticari mektuplar ve muhasebe kayıtlarının dayanağını oluşturan belgeler olarak belirlendiği ifade edilmiştir.

²⁶¹ Bu yeni düzenlemeye ilişkin gerekçelerde; AT'nin şirketler hukukuna ilişkin 68/151/AET sayılı Birinci Yönergesinden esinlenerek ve 1524 üncü maddenin öngörülme amacı göz önünde tutularak kaleme alınan bu hüküm ile şeffaflığın sağlanmasının amaçlandığı; hükümde sayılanların kanuni asgariyi gösterdiği; tacirin bunlara eklemeler yapabileceği; web (internet) sitesi numarasının teknik anlamda internet sitesi numarası olmayıp, 1524 üncü maddedeki (internet sitesinin) bilgi toplumu hizmetlerine yani yönlendirilmiş mesajların konulduğu bölüme özgü (bölümünün) sicile kaydı üzerine sicil tarafından verilecek kayıt numarası olduğu; böylelikle bilgi toplumu hizmetleri içeriğinin bu numara ile kolaylıkla tanımlanabileceği; sermaye şirketlerinde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin, müdürlerin ve yöneticilerin adlarının işletme ile ilgili belgelerde yer alması ve bu bilgilerin internet sitesinde de yayımlanmasına ilişkin gerekliliğin hükme uygulamanın ihtiyaçları göz önüne alınarak ve şeffaflık ilkesi açısından yararlı olacağı da düşünülerek eklendiği; çünkü, üçüncü kişilerin şirkette kimi muhatap alacaklarını çoğu kez bilmedikleri, yöneticilerin kimler olduğu hakkında bilgi alamadıkları, hükmün yeni şeklinin uygulamada kolaylık sağlayacağı gibi hususlar belirtilmiştir (Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 159-160).

zorunluluğu, üçüncü kişileri koruma amacını çok aştığı ve zaman ve israfa yol açacağı için eleştirilmiştir²⁶². TTK md. 39/f. 2'deki düzenleme de “ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeler” ifadesi sebebiyle, eskisi kadar (her türlü kağıt ve belge) olmasa da geniş kapsamda anlaşılacağı belirtilerek eleştirilmiştir²⁶³.

II. TİCARET UNVANININ KULLANILMASINDA TEKEL HAKKI

Ticaret unvanı seçmek ve kullanmak tacir için hem bir hak hem de bir yükümlülüktür. Bu hak, ticaret unvanının tescili ile birlikte mutlak bir hakka, tekel hakkına dönüşür²⁶⁴. Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanmak hakkı ise sadece sahibine aittir (TTK md. 50). Unvanın sadece sahibi tarafından kullanılması, tekel hakkı olarak adlandırılmaktadır. Unvanın kullanılmasında tekel hakkı mutlaktır, bunun doğal bir sonucu olarak unvanın korunmasında zarar veya zarar tehlikesinin varlığı aranmaz²⁶⁵.

Ticaret unvanı üzerindeki tekel hakkı, ticaret unvanının korunması ile de yakından ilişkilidir. Ticaret unvanı üzerindeki tekel hakkı, tescil ile birlikte kazanıldığından, tacir de TTK md. 52'deki korumadan tescil anından itibaren yararlanır.

Eski TTK'da (madde 43/f. 2/c. 2) gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanlarını tekel olarak kullanma hakları, unvanın tescil edildiği sicil çevresiyle sınırlıydı, gerçek kişi tacirin ticaret unvanının sicil çevresi dışında korunması ancak haksız rekabete ilişkin hükümler çerçevesinde mümkündü. Gerçek kişi tacirin ticaret unvanının haksız rekabete ilişkin hükümler gereği korunması, yani tacirin tekel hakkını kullanabilmesi için tescil

²⁶² Arkan, s. 263; Nomer Ertan, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, s. 78; Bahtiyar, s. 115.

²⁶³ Kendigelen, İlk Tespitler, s. 76.

²⁶⁴ Eriş, s. 1202; Helvacı, s. 330.

²⁶⁵ Poroy/Yasaman, s. 401, Eriş, s. 1202.

edildiği bölge dışında da bilinmesi ve burada da korunmaya değer olması aranıyordu²⁶⁶. Gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanlarının tescil edildikleri sicil çevresi içinde korunmasını düzenleyen eski TTK md. 43, TTK.'ya alınmamıştır. TTK md. 45 ile ticaret unvanına Türkiye'nin herhangi bir sicil dairesinde daha önceden tescil edilmiş olan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde ek yapılması zorunluluğu getirilmiş; gerçek kişi tacir ile tüzel kişi tacirin unvanı arasında koruma açısından yapılan ayırım terk edilmiştir. Dolayısıyla gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları da tüzel kişilerinkiler gibi, tescil edilmiş olmak şartıyla, sicil çevresi dışında da TTK md. 52'de öngörülen korunmadan yararlanabilecektir. Sonuç olarak, TTK md. 52'deki özel korumanın kapsamına hem gerçek kişi hem de tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanları girmektedir.

Ticaret unvanını tekel olarak kullanma ve buna bağlı olarak ticaret unvanının tekel olarak korunmasının ne zaman başlayacağına ilişkin TTK'da açık bir düzenleme yoktur. TTK md. 50'de ticaret unvanının "usulen tescil ve ilan edilmiş" olmasına yer verilmişken TTK md. 45'te sadece "tescil"den söz edilmiştir. İki hükmün farklı ifadeler kullanması yanıltıcıdır. Ancak, tescil edilen hususlar, Kanun veya TSY'de aksine bir hüküm bulunmadıkça TTK md. 35 uyarınca aynen ilan edileceklerinden, TTK md. 50'de yer "ilan" ibaresine yer verilmemiş olsaydı da, tescil edilen ticaret unvanının aynen ilan edileceği sonucuna varılacaktı. Öte yandan, TTK md. 45'te sadece "tescil"den söz edilmesi de, ticaret unvanının ilanına gerek olmadığı şeklinde yorumlanamaz. TTK md. 35/3 hükmü buna engeldir.

²⁶⁶ Helvacı, s. 332. Ayrıca, gerçek kişi tacirin ticaret unvanı kısaltılmadan yazılmış ad ve soyadından oluştuğundan, şartları oluştuğu takdirde MK. m. 24-26'ya göre de korunması sağlanabilir (**Helvacı**, s. 332; **Poroy/Yasaman**, s. 404; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 165; **Sami Karahan**, Gerçek Kişi Unvanlarının Korunması ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybı İlkesi -Karar Tahlili-, Batider, 2001, C. XXI, S. 1, s. 275; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 216). Ayrıca, gerçek kişi tacirin, ticaret unvanının tescil edildiği sicil çevresi dışında haksız rekabet hükümleri uyarınca korunabilmesi için bu unvanın diğer bir sicil çevresinde "korunmaya değer bir tanınmışlık" elde etmiş olması aranıyordu. Unvanın diğer bir sicil çevresinde "korunmaya değer bir tanınmışlık" elde edip etmediğinin tespitinde ise, hak sahibinin, sicil bölgesi dışında diğer sicil bölgelerinde de yazılı veya görsel reklamlar yapıp yapmadığı, yapıyorsa buna ne kadar kaynak ayırdığı, reklam yapılmıyor olsa bile müşteriler nezdindeki itibarının kuvveti, hak sahibinin elde ettiği ciro gibi unsurlar dikkate alınmıyordu (**Karahan**, Hak Kaybı, s. 277).

Bilindiği üzere, ilanın olumsuz etkisi gereğince, tescil edilmiş husus ilan edilmemiş ise üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Dolayısıyla ticaret unvanı üzerindeki tekel hakkının üçüncü kişilere karşı ancak ilandan itibaren ileri sürülebileceği savunulabilir. Ancak, tekel hakkı ile tacirin menfaatleri korunmak istenmektedir, bu nedenle tacirin, tescilden itibaren ticaret unvanını tekel olarak kullanma hakkına sahip olduğunun kabulü daha yerindedir²⁶⁷.

Ticaret unvanını tekel halinde kullanma hakkı, tacir sıfatının kaybedilmesi ile sona erer²⁶⁸. Tacir sıfatının kaybedilmesi üzerine sicildeki ticaret unvanına ilişkin kaydın silinmesi gerekmektedir. Tacir sıfatının kaybedilmesine rağmen, ticaret unvanı sicilden silinmemişse, kaydın silinmesi gerektiği andan itibaren tekel hakkı sona erer.

III. TİCARET UNVANININ KORUNMASI

A. Genel Olarak

Ticaret unvanının korunması ile kastedilen, öncelikle usulüne uygun olarak tescil ve ilan edilmiş ticaret unvanının başkaları tarafından kullanılmasının önlenmesidir. Nitekim bu husus, TTK md. 50'de "usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir" denilerek, ticaret unvanının kullanılmasında tekel hakkı ifade edilerek hükme bağlanmıştır.

²⁶⁷ **Helvacı**, s. 332. Hukuka uygun olarak kullanılan ticaret unvanının terkin ettirilmedikçe hukuken korunacağına dair 11. HD., T. 03.03.2003, E. 9610, K. 1735 sayılı Karar için bkz. **Eriş**, s. 1205. Ayrıca bkz. 11. HD., T. 30.09.2004, E. 14387, K. 9090 sayılı Karar: "... Ticaret unvanının korunmasında, tescilli unvanın varlığı ve önceliği yeterlidir. Usulen tescil ve ilân edilen ticaret unvanı, terkin edilinceye kadar koruma altında olup, sahibine kullanma hakkı bahşeder..." (**Eriş**, s. 1207).

²⁶⁸ **Helvacı**, s. 332; **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 162.

Ticaret unvanının korunması TTK md. 50 ilâ 52 arasında, özel olarak ise TTK md. 52’de düzenlenmiştir. Belirtmek gerekir ki, TTK md. 52’de ticaret unvanı sahibine tanınan korumadan ancak tescil edilmiş ticaret unvanları yararlanır. Bilindiği üzere ticaret unvanı seçip kullanmak ve bu unvanı tescil ettirmek tacir için bir yükümlülüktür (TTK md. 18/I, TTK md. 39/I ve TTK md. 40/I). Tescil ile birlikte bu hak, mutlak bir hakka, tekel hakkına bürünür. Ticaret unvanının tescili yasal bir zorunluluk olmakla birlikte ticaret unvanı üzerinde hak kazanılmasının şartı değildir, tescil, ticaret unvanının TTK md. 52 uyarınca korunmasında işlev görmektedir²⁶⁹. Gerçekten de, tescil, ticaret unvanı üzerindeki hak kazanılmasının bir şartı değildir, tescilsiz kullanılan ticaret unvanları mevcuttur. Ticaret unvanı üzerindeki mutlak hak tescil ile kazanıldığından, TTK md. 52’de düzenlenen korumadan da tescil anından itibaren yararlanılmaya başlanır. Hak sahibinin TTK md. 52’deki korumadan yararlanması için zarar veya zarar tehlikesinin varlığı şart değildir²⁷⁰. Ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı bir biçimde kullanılması yeterlidir. Hak sahibi, tescilli ticaret unvanının korunması için haksız rekabet hükümlerine de başvurabilir, ancak bu durumda, zararını veya zarar tehlikesini ispat etmelidir²⁷¹.

Tescil edilmemiş ticaret unvanları ise haksız rekabet hükümlerine göre korunmaktadır (TTK md. 54 vd.). Tescilsiz kullanılan ticaret unvanlarının korunmasında özellikle TTK md. 55/f. 1/b. a/4’ün uygulanması söz konusu olacaktır. Bu hükme göre, *“başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak”* haksız rekabet oluşturur. Eski TTK md. 57/b.5’te ise iltibas/karıştırılma, *“...başkasının emtiası, iş mahsulleri, faaliyeti veya ticari işletmesiyle iltibaslar meydana getirmeye çalışmak veya buna müsait bulunan tedbirlere başvurmak, hususiyle başkasının haklı olarak kullandığı²⁷² ad, unvan, marka,*

²⁶⁹ Helvacı, s. 332; Karahan, Ticari İşletme Hukuku, s. 162.

²⁷⁰ Poroy/Yasaman, s. 401; Karahan, Ticari İşletme Hukuku, s. 165; Karahan, Hak Kaybı, s. 275.

²⁷¹ Karahan, Hak Kaybı, s. 275.

²⁷² “Haklı olarak kullandığı” ibaresi, ticaret unvanını ilk olarak kullanma anlamına gelir. Bir ticaret unvanını daha önceden kullanan, ancak tescil ettirmeyen tacir, unvanın aynısının veya benzerinin başkası tarafından kullanılması nedeniyle ekonomik çıkarları zarar görmüş veya zarar görme tehlikesi ile

işaret gibi tanıtma vasıtalarıyla iltibasa meydan verebilecek surette ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları kullanmak” şeklinde uzunca düzenlenmişti²⁷³. Ticaret unvanı üzerindeki hakkın haksız rekabet hükümlerine göre korunmasında hak sahibi, zararını veya zarar tehlikesini ispat etmelidir (TTK md. 56/f. 1)²⁷⁴.

B. Ticaret Unvanına Tecavüz

1. Genel Olarak

Ticaret unvanının korunması, özel olarak “*Unvanına tecavüz edilen kimsenin hakları*” kenar başlıklı TTK md. 52’de düzenlenmiştir. Eski TTK md. 54’te ticaret unvanına tecavüz edilen kimsenin açabileceği davalar listesinin TTK md. 52’de genişletildiği, ayrıca hak sahibine eski TTK md. 54’te yer verilmeyen bazı imkanların tanındığı görülmektedir. Nitekim, eski TTK’nın yürürlükte bulunduğu dönemde, öğretide de fikri ve sınai haklarla ilgili olarak Türk hukukuna getirilen yeni

karşılaşmış ise haksız rekabet hükümleri uyarınca koruma talep edebilecektir (**İmregün**, s. 101; **Helvacı**, s. 333; **Arkan**, s. 266). Buna göre, örneğin daha önce tescil edilmiş bir marka ile daha sonra tescil edilmiş ve kullanılmakta olan bir başka tanıtıcı işaret (ticaret unvanı veya işletme adı gibi) arasında iltibas meydana gelebilir ve bu da TTK uyarınca haksız rekabet teşkil eder. 11. HD., T. 22.1.1985, E. 1984/5877, K. 1985/64 sayılı Kararda, “Gaziantep’li Çavuşoğlu” işletme adının kullanılmasının “Çavuşoğlu” markasına iltibas suretiyle haksız rekabet oluşturduğuna, çünkü ilk bakışta bu lokantanın Gaziantep’te faaliyet gösteren davacıya ait Çavuşoğlu işletmesinin bir şubesi izlenimini vermesi nedeniyle karıştırılmaya neden olduğuna hükmedilmiştir (Kararın metni ve 556 sayılı MarkaKHK ile TTK’nın haksız rekabete ilişkin hükümleri uyarınca tahlili için bkz. **Demirçivi Mineliler**, s. 19 vd).

²⁷³ Eski TTK md. 57/b.5’te yer alan “ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları” ibaresi TTK’ya alınmamıştır. Bu, TTK md. 55’in gerekçesinde “... 6762 sayılı Kanun hükmü, başkasının “ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları ile iltibasa meydan verebilecek surette, ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları” cümle parçasına yer vermiştir. Oysa, anılan ayırt edici işaretlere ilişkin karıştırılma koşul, hüküm ve sonuçlarıyla birlikte kendi özel kanun hükmünde kararnamelerinde, yani MarkKHK’da, EndTasKHK’da, CoğuşKHK’da ve unvanla ilgili olarak TK’da ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Burada tekrar edilmeleri hem gereksizdir, hem de yorum güçlüklerine sebep olmaktadır. Anılan cümle parçalarının burada yer almaları, haksız rekabete ilişkin hükümlerin fikrî mülkiyete ilişkin düzenlemelerde kümülatif uygulanması yönünden de gerekli görülemez.” sözleri ile ifade edilmiştir (Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 177-178).

²⁷⁴ 11. HD., T. 16.05.1978, E. 2114, K. 2562 sayılı Kararda, ticaret unvanının haksız rekabet hükümlerine göre korunması için şu unsurların bulunması gerektiği belirtilmiştir: “... Ticaret unvanına tecavüz nedeniyle haksız rekabetin varlığından söz edebilmek için biri maddî diğeri de hukukî olmak üzere iki unsurun birleşmesi gerekir. Maddî unsur, unvanlar arasında benzerlik, hukukî unsur ise, ticaret unvanının 54. maddede belirtildiği gibi kanuna aykırı olarak bir başkası tarafından kullanılmasıdır...” (**Tarık Başbuğoğlu**, Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, C. I, Ankara 1988, s. 116).

düzenlemelerin, özellikle marka, patent ve endüstriyel tasarımlar üzerindeki haklara sağlanan hukuki korumayı çok genişlettiği, buna paralel olarak ticaret unvanına sağlanan korumanın da genişletilmesi gerektiği savunuluyordu²⁷⁵.

TTK md. 52 uyarınca, ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması hâlinde hak sahibi;

- bunun tespitini,

- yasaklanmasını,

- haksız olarak kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini,

- tecavüz sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını

- ve zarar varsa, kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat isteyebilir.

Ayrıca, TTK md. 52/f. 1/c. 2 ile mahkemeye, maddi tazminat olarak tecavüz sonucunda mütecevizin elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da hükmedebilme imkanı tanınmıştır.

Mahkeme, davayı kazanan tarafın istemi üzerine, giderleri aleyhine hüküm verilen kimseye ait olmak üzere, kararın gazete ile yayımlanmasına da karar verebilir (TTK md. 52/f. 2).

Eski TTK md. 54'te ise hak sahibinin dava haklarının çerçevesi daha dar tutulmuştu. Hüküm uyarınca, ticaret unvanı kanuna aykırı olarak başkası tarafından kullanılan kimse;

- bunun men'ini,

²⁷⁵ **Gül Okutan**, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, Yayın No: 714, s. 19-20. Hükümdeki dava haklarının diğer fikri haklara paralel olarak genişletilmesinin yerindeliğine ilişkin bkz. **Odman Boztosun/Ünal**, s. 399.

- haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini,
- ve zarar görmüş ise kusur hâlinde bunun da tazminini isteyebiliyordu.

Buna ek olarak, mahkeme, davayı kazanan kimsenin talebi üzerine, masrafları aleyhine hüküm verilene ait olmak üzere hükmün gazete ile de yayımlanmasına karar verebiliyordu (eski TTK md. 54/f. 2).

İki hükmün karşılaştırılmasından da anlaşılacağı üzere, eski TTK md. 54'te tanınan dava hakları TTK md. 52'de de korunmuş, bunlara ek olarak hak sahibine bazı yeni imkanlar tanınmıştır. Gerçekten de, hak sahibi, her iki düzenlemede de, ticaret unvanının TTK md. 52'ye göre "ticari dürüstlüğe", eski TTK md. 54'e göre "kanuna aykırı" kullanılması halinde; bunun yasaklanmasını (eski TTK md. 54'teki ifade ile men'ini), haksız olarak kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse bunun kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini ve silinmesini, kusurun varlığı halinde zararın tazminini ve son olarak da mahkeme kararının gazete ile yayımlanmasını talep edebilir. Hemen belirtelim ki, Eski TTK md. 54'te "zarar görmüş ise kusurun varlığı halinde bunun da tazmini" denilerek tazminatın türüne ilişkin bir açıklığa yer verilmemiş iken TTK md. 52'de "kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat" ifadesi kullanılarak; 1) tazminatın kusurun ağırlığına göre belirleneceğine vurgu yapılmış; 2) maddi tazminatın yanında manevi tazminata da hükmedilebileceği kanunda ifadesini bulmuştur.

Diğer yandan, yine iki hükmün lafzından anlaşılacağı üzere, TTK md. 52'de hak sahibine, eski TTK md. 54'ten farklı olarak, ticari dürüstlüğe aykırı kullanımın tespitini, tecavüz sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını talep hakkı tanınmıştır. Ayrıca, TTK md. 52'deki bir diğer yenilik de, mahkemeye, maddi tazminat olarak, mütecavizin elde etmesi mümkün görülen menfaatinin karşılığında hükmedebilme imkanı tanınmasıdır.

TTK md. 52’de öngörülen hak sahibinin dava ve talep haklarındaki kanaatimizce isabetli artışın sebebi ise madde gerekçesinde şöyle izah edilmiştir: “6762 sayılı Kanunun 54 üncü maddesi, unvan sahibinin korunması yönünden yetersizdi. Unvan sahibine tanınan dava ve talep hakları, markalar, endüstriyel tasarımlar, patentlere ilişkin kanun hükmünde kararnamelerde ve Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda marka, tasarım, patent ve eser sahibine tanınan haklarla karşılaştırıldığında bu yetersizlik daha iyi anlaşılıyordu. Maddede yapılan değişikliklerle unvan sahibine de diğer hak sahibine tanınan haklar verilmiştir”²⁷⁶.

Ticaret unvanına tecavüz halinde açılacak davalara ilişkin ortak bir düzenleme ise TTK md. 52/f. 2’dir (eski TTK md. 54/f. 2). Bu hüküm gereğince, mahkeme, davayı kazanan tarafın istemi üzerine, giderleri aleyhine hüküm verilen kimseye ait olmak üzere, kararın gazete ile yayımlanmasına da karar verebilir. Bu talep, davayı kazanan lehine bir tür tazminattır ve dava dilekçesinde kararın yayımlanması yönünde bir talebin bulunması gerekir²⁷⁷. Kararın yayımı talebinin dava açıldıktan sonra ileri sürülmesi davanın (iddianın) genişletilmesi sayılır ve kabul edilebilmesi için karşı tarafın buna muvafakat vermesi veya davanın ıslah edilmesi gerekir (HMK md. 141/f. 2, 176 vd.). Kararın yayımının gerekip gerekmediği mahkemenin takdirindedir. Hükümün yayımlanması genellikle TTK md. 52/f. 1’de sayılan davaları açan tarafın davayı kazanması halinde söz konusu olur. Ancak, istisnai olmakla birlikte, hükümde geçen “davayı kazanan tarafın istemi üzerine” ifadesinden hareketle, davalının da masrafi karşı tarafa (davacıya) ait olmak üzere, davanın reddi halinde mahkemeden bu talepte bulunabileceği kabul edilmelidir.

Hak sahibinin dava haklarının ayrı ayrı değerlendirilmesine geçmeden önce ele alınması gereken hükümler arasındaki önemli bir farklılık da eski TTK m. 54/f. 1/c.1’de yer alan “kanuna aykırı olarak başkası tarafından kullanılan” ibaresi yerine TTK md.

²⁷⁶ Kendigelen, Yeni TTK, s. 168.

²⁷⁷ Helvacı, s. 333.

52/f. 1/ c. 1’de “ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılan” ibaresinin tercih edilmesidir. Öncelikle belirtelim ki, 2005 tarihli TTK Tasarısında ve takiben 2008 tarihli Adalet Komisyonunca kabul edilen Tasarı metninde “ticaret hayatında geçerli olan dürüst uygulamalara aykırı bir biçimde başkasının unvanının kullanılması” ibaresi, Tasarının TBMM’de görüşülmesi esnasında verilen bir önerge ile çeviri izlenimi verdiği gerekçesiyle “ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı bir biçimde bir başkası tarafından kullanılması” olarak değiştirilmiştir²⁷⁸. “Kanuna aykırılık” ile “ticari dürüstlüğe aykırılık” arasındaki ayrımın yapılması, hükmün uygulanması bakımından önemlidir. Madde gerekçesinde bu değişikliğe ilişkin bir açıklama bulunmamasıyla birlikte doktrinde, “*ticari dürüstlüğe aykırılık*”ın “*Kanuna aykırılık*”tan daha geniş bir kavram olduğu ve muhtemelen hükmün uygulanması sırasında da geniş yorumlanacağı ifade edilmiştir²⁷⁹.

Türk hukukunda ticari dürüstlüğe benzer bir kavram 556 sayılı MarkaKHK md. 12’de yer almaktadır. “*Marka tescilinden doğan hakların kapsamında istisna*” kenar başlıklı MarkaKHK md. 12’ye göre, dürüstçe ve ticari veya sanayi konularıyla ilgili olarak kullanılmaları koşuluyla üçüncü kişilerin, ad ve adresini, mal veya hizmetlerle ilgili cins, kalite, miktar, kullanım amacı, değer, coğrafi kaynak, üretim veya sunuluş zamanı veya diğer niteliklere ilişkin açıklamaları kullanmaları marka sahibi tarafından engellenemez. Maddede yer alan “dürüstçe ve ticari veya sanayi konularıyla ilgili olarak kullanım” ifadesi, doktrinde ticari ve sınai alanda mevcut teamüller²⁸⁰ ve ticaret ve sanayideki dürüst uygulamalara uygun kullanım²⁸¹ olarak anlaşılmaktadır. Öte yandan

²⁷⁸ Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 168.

²⁷⁹ **Kendigelen**, İlk Tespitler, s. 78. “Ticari dürüstlüğe aykırılık” ibaresinin “Kanuna aykırılık”tan daha geniş olduğuna ilişkin olarak ayrıca bkz: **Nomer Ertan**, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, s. 84.

²⁸⁰ **Ünal Tekinalp**, Markanın Üçüncü Kişi Tarafından Kullanılması, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul 1998, s. 641. Ancak, yazar, eserin çeşitli yerlerinde, “dürüst” sözcüğünün sadece ticari teamüllere inhisar ettirilmemesi gerektiğini, bu sözcüğün MK md. 2’ye uygunluk olarak da değerlendirilebileceğini savunmaktadır (Bkz. **Tekinalp**, Marka, s. 633, 641).

²⁸¹ **N. Fusun Nomer Ertan**, Markanın Üçüncü Kişi Tarafından Reklam Amaçlı Kullanılması ve VW-AUDİ Örneği, Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan, 2002, s. 1127.

belirtelim ki, ticari dürüstlük” kavramının, “ticari alanda geçerli olan dürüstlük kuralları” olarak yorumlamak gerektiği de bir diğer görüştür²⁸².

2. Dava ve Talepler

a. Ticari Dürüstlüğe Aykırı Kullanımın Tespiti

TTK md. 52/f. 1’de, eski TTK md. 54’ten farklı olarak, ticaret unvanı bir başkası tarafından ticari dürüstlüğe aykırı olarak kullanılan hak sahibine, bu kullanımın ticari dürüstlüğe aykırı olduğunu mahkemeden talep hakkı tanınmıştır.

Tespit davası açma hakkı, ticaret unvanında olduğu gibi haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, mesleki itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimseye de TTK md. 56/f. 1’de tanınmıştır.

Tespit davasının konusu, ticaret unvanının kullanımının ticari dürüstlüğe aykırı olup olmadığının saptanmasıdır²⁸³. Bilindiği üzere, tespit hükmü, eda hükmünü içermez. Bunun aksine, her eda hükmü, zorunlu olarak bir eda hükmünü de içinde barındırır. Dolayısıyla, medeni usul hukukunda, eda davası açmanın olanaklı bulunduğu durumlarda tespit davası açılmayacağı kuraldır. TTK md. 52/f. 1’de ticaret unvanının korunmasında ve TTK md. 56’da haksız rekabette tespit davası açma imkanının getirilmiş olması ise bu kuralın istisnalarını oluşturur. Şöyle ki, TTK md. 52/f. 1’de sayılan tespit davası dışındaki davaların (önleme, maddi durumun ortadan kaldırılması ve tazminat) hepsi birer eda davasıdır ve niteliği itibarıyla bu davaların kabulüne ilişkin hükümler, tespit hükümlerini (ticari dürüstlüğe aykırı bir kullanımın var olup

²⁸² Nomer Ertan, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, s. 84.

²⁸³ Delil tespiti ile tespit davası arasındaki farklar için bkz. Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 222.

olmadığının tespiti) de içerir. Bununla birlikte, kanun koyucu, eda davası açmanın mümkün olduğu bu hallerde, bir tespit davası açılmasına da olanak tanımıştır²⁸⁴.

İlk bakışta, ticaret unvanına tecavüz halinde açılacak eda davalarının mevcudiyeti ve bu davaların kabulünün aynı zamanda bir tespit hükmünü de içerdiği dikkate alındığında bir tespit davasına gerek bulunmadığı ileri sürülebilir. Ancak, nasıl ki, haksız rekabette, kanun koyucu tespit davası ile haksız rekabet ile ilgili olaylarda bazen sadece haksız rekabetin tespit ettirilmesinin bile yeterli ve caydırıcı olabileceği varsayımından hareket etmişse²⁸⁵, aynı imkanın ticaret unvanı açısından da yerinde olduğunu söylemek kanaatimizce mümkündür. Dolayısıyla, ticaret unvanı ticari dürüstlüğe aykırı olarak kullanılan kişi, bu aykırı kullanımı tespit ettirmek suretiyle de yetinebilir veya bu tespitten sonra ilgili rakip, ticari dürüstlüğe aykırı kullanımdan kaçınabilir.

b. Ticari Dürüstlüğe Aykırı Kullanımın Yasaklanması

TTK md. 52/f. 1’de, ticaret unvanı sahibine tanınan bir diğer hak ise ticari dürüstlüğe aykırı kullanımın yasaklanmasını talep hakkıdır. TTK md. 52 gereğince, bir ticaret unvanının başka bir kişi tarafından ticari dürüstlüğe aykırı kullanılması, ticaret unvanına tecavüz teşkil eder.

Hem gerçek kişi tacirler hem de tüzel kişi tacirler, tüm Türkiye genelinde ticaret unvanlarının ticari dürüstlüğe aykırı kullanılması halinde, bu kullanımı yasaklama hakkına sahiptirler. Eski TTK’da ise gerçek kişi tacirin ticaret unvanı tescil edildiği sicil çevresi içinde korunduğundan, bunun bir uzantısı olarak, koruma da ancak sicil çevresi sınırları içinde mümkündü. Dolayısıyla gerçek kişi tacir unvanlarında, sonradan

²⁸⁴ TTK md. 56 uyarınca açılacak eda davaları şunlardır: 1) haksız rekabetin men’i, 2) haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesi ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhası, 3) kusur varsa zarar ve ziyanın tazmini, 4) TBK md. 58’de öngörülen şartların varlığında manevi tazminat davası.

²⁸⁵ **Ömer Teoman** (Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Abuzer Kendigelen/Arslan Kaya/N. Füsün Nomer Ertan), Ticari İşletme Hukuku, İkinci Basıdan Tıpkı Üçüncü bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 468.

kullanılan unvanın önceki unvanla aynı sicil çevresi içinde bulunması gerekiyordu. TTK'da ise gerçek kişi tacirlerin de ticaret unvanları tüm Türkiye genelinde korunduğundan, gerçek kişi tacirler de unvanın tescil edildiği sicil çevresi ile sınırlı kalmaksızın, Tüm Türkiye genelinde ticari dürüstlüğe aykırı kullanımın önlenmesini talep edebileceklerdir.

Ticaret unvanı sahibinin dava hakkı, hak ihlali devam ettiği sürece bakidir. Ancak bazı hallerde, ticaret unvanı sahibi, tecavüzü önleme davası açma hakkını kaybetmektedir. Özellikle, tacir, MK md. 2 gereğince belirli bir davranışta bulunması gerekirken, haklı görülemeyecek bir süre içinde sessiz kalmışsa, bu unvanı kullanan iyi niyetli kişiye karşı tecavüzün önlenmesi davası açma hakkını kaybeder²⁸⁶. Hak sahibinin, ihlali öğrendiği tarihten itibaren belirli bir süre içinde hakkını kullanma ve dava açma konusunda kendi isteğiyle hareketsiz kalması gerekmektedir, bu sürenin tespitinde somut olayın şartları dikkate alınacaktır²⁸⁷. Nitekim Yargıtay, Telsim kararında, *“davacının davalı tarafın ticaret unvanından haberdar olduğu halde uzun süre sessiz kalmasının zımnen icazet anlamında olduğu, davalının kamuoyunda bilindiği, şayet kuruluşta karşı çıkılsa idi davalının belki de başka hareket tarzı seçmesinin muhtemel olduğu, dava konusu olay bakımından uzunca bir süre sonra böyle bir dava açılmasının hakkın kötüye kullanımı sayılacağı”na hükmetmiştir²⁸⁸. “Sessiz kalma yoluyla hak kaybı”²⁸⁹ olarak adlandırılan bu durumdan, unvanı kullanan kişinin üçüncü kişinin yararlanabilmesi için iyi niyetli olması gerekmektedir. Ticaret unvanı, ticaret siciline tescil edildiği için tescilin olumlu etkisinden, yani tescilin iyi*

²⁸⁶ Helvacı, s. 334; Poroy/Yasaman, s. 404-405.

²⁸⁷ Karahan, Hak Kaybı, s. 282-283.

²⁸⁸ 11. HD., T. 2.3.2000, E. 8169, K. 1726 sayılı Karar (Bkz. www.kazanci.com.tr). Ayrıca bkz. 11. HD., T. 16.6.2011, E. 7914, K. 7383 sayılı Karar: *“... Dava, davalının ticaret unvanının esas unsuru olan İ.YAPI ibaresinin ticaret sicilinden terkinin istemine ilişkin olup, her ne kadar davacı unvan üzerinde üstün hak sahibi ise de ... işbu dava yaklaşık 11 yıl sonra açılmıştır. TTK.nun 43/2. maddesi uyarınca davalının iltibası önleyici ibareler taşıyan ticaret unvanı alması gerekir ise de davaya konu olayda olduğu gibi davacının ilan sebebiyle bilmek durumunda olduğu bu hususa karşı uzun süre sessiz kalınması halinde sessiz kalma suretiyle hak kaybı olacağından MK. 2. maddesi hükmü gereğince ticaret unvanının terkinine ilişkin böyle bir davanın dinlenmesi mümkün değildir”* (Bkz. www.kazanci.com.tr).

²⁸⁹ Helvacı, s. 334; Poroy/Yasaman, s. 404-405.

niyeti ortadan kaldırma fonksiyonundan yararlanır, dolayısıyla unvanı sonradan kullanan kişinin, genel kuralın aksine iyi niyetli olduğunun kabulü mümkün değildir. Bunun doğal bir sonucu olarak da iyi niyetli olduğunu ileri süren üçüncü kişi, bu iddiasını ispatla yükümlüdür. Sessiz kalma yoluyla hak kaybının, mutlaka davalı tarafından ileri sürülmesi gerekli değildir, hakim, TMK md.2'ye aykırılık teşkil eden bu durumu resen dikkate almalıdır²⁹⁰.

c. Tescili Önleme, Terkin veya Ayırt Edici Bir Ek Yapılmasını İsteme

TTK md. 52/f. 1 uyarınca ticaret unvanı ticari dürüstlüğe aykırı biçimde başkası tarafından kullanılan hak sahibi, haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya sicilden silinmesini talep edebilir.

Görüldüğü üzere, haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse, hak sahibi, bu unvanın değiştirilmesini veya silinmesini talep edebilir.

Tescili önleme yetkisi maddede açıkça düzenlenmemiş olmakla birlikte, haksız kullanımın önlenmesini talep hakkının, haksız olarak kullanılan ticaret unvanının tescilini önleme yetkisini de içerdiğinin kabulü gerekir²⁹¹. Gerçekten de, hak sahibine, haksız kullanılan ticaret unvanının tescilini önleme hakkı tanımamak, daha açık bir ifadeyle, hak sahibinden ancak haksız kullanılan ticaret unvanının tescilinden sonra harekete geçme imkanı tanımak mantık kurallarına da ters düşecektir. Bu nedenle, hak sahibi, haksız olarak kullanılan ticaret unvanının tescilini engelleyerek, unvanın tescil edilmesi sonucunda ortaya çıkabilecek birçok olumsuz sonucu da engellemiş olacaktır. Tescilli iki unvan bulunması halinde tescilde öncelik sırasına itibar edilir, yani ilk tescili yaptıran öncelik hakkına sahip olur ve ikinci olarak tescil edilmiş unvanın

²⁹⁰ **Karahan**, Hak Kaybı, s. 284.

²⁹¹ **Helvacı**, s. 334. Ayrıca ticaret sicil müdürü de tescili istenen ticaret unvanının korunması hususunda gerekli özeni göstermelidir, özellikle önceden tescil edilmiş bir unvan ile karıştırılmaya sebep olabilecek tescil taleplerini reddetmelidir (**Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 164; **Karahan**, Hak Kaybı, s. 274).

değiştirilmesini veya sicilden silinmesini talep edebilir²⁹². Hem gerçek hem de tüzel kişiler açısından bir ticaret unvanının Türkiye'nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde ek yapılmasının zorunlu olduğunu hatırlatalım. Dolayısıyla gerçek veya tüzel kişi tacir ayrımı yapılmaksızın her tacir, Türkiye'nin herhangi bir yerinde tescili önleme yetkisini haizdir.

Haksız bir şekilde bir başkası tarafından kullanılan ticaret unvanı tescil ettirilmişse, tacir, ticaret unvanının kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini talep edebilir. Bu iki dava bakımından TTK md. 52/f. 1'de "*haksız kullanma*" ibaresinin, eski TTK md. 54/f. 1'de olduğu gibi kullanılmaya devam edildiği dikkat çekmektedir. Yukarıda çoğu kez tekrar ettiğimiz üzere, ticaret unvanına tecavüzün söz konusu olması için unvanın ticari dürüstlüğe aykırı biçimde kullanılması yeterlidir. Ancak maddenin lafzından çıkan anlam, değiştirme veya silinme talebinde bulunulabilmesi için ayrıca "*haksız kullanma*"nın varlığının da arandığı yönündedir. Bununla birlikte, "*ticari dürüstlüğe aykırılık*", "*haksız kullanma*"yı da kapsayan, daha geniş bir kavramdır. Bu nedenle, lafza sıkı sıkıya bağlı bir yorum yerine, haksız kullanmayı, ticari dürüstlüğe aykırı kullanım olarak geniş yorumlamak kanaatimizce isabetli olacaktır.

Ticaret unvanını ilk olarak tescil ettiren tacir, haksız olarak kullanılan ve ikinci olarak tescil ettirilen ticaret unvanının değiştirilmesini de isteyebilir. Bu durum, aynı ad ve soyadını taşıyan başka bir kişinin unvanının, tescil edilmiş unvandan ayırt edilemeyecek şekilde tescil ettirilmesi olarak ortaya çıkabilir. Uygulamada ise bu hal, genellikle iltibas, yani ikinci kişinin ticaret unvanının birinci kişinin unvanı ile karıştırılmaya elverişli olması şeklinde gerçekleşmektedir²⁹³. İltibas, unvanın çekirdek

²⁹² Helvacı, s. 334.

²⁹³ Helvacı, s. 335; Poroy/Yasaman, s. 403. "London Kadın Giyim Sanayi" unvanı ile "London Giyim Sanayi" unvanı arasında iltibas bulunduğu ilişkin bkz. 11. HD., T. 3.5.1989, E. 5358, K. 2777 sayılı Karar (Bkz. Eriş, s. 1204). "Aussenhandel AO" ile "Aussenhandels - Finanz AO" unvanları arasında

kelimesinin aynısının veya benzerinin kullanılmasıyla ortaya çıkabilir. Bu durumda, ikinci tescil edilen unvana TTK md. 45'e uygun bir ek yapılması istenebilir. Şubeler dolayısıyla unvana bir ek yapılması talebi de bu dava kapsamındadır. Şirketlerin ticaret unvanları hakkında belirtelim ki, şirketin ticaret unvanında yer alan tanıtıcı kök ibarelerin bir başkası tarafından kullanılması, her durumda ticaret unvanına tecavüz teşkil etmez. Gerçekten de, iki şirketin ticaret unvanlarındaki kök ibareler aynı olmakla birlikte, şirketlerin işletme konuları birbirlerinden farklı ise ve bu farklılık ticaret unvanlarından anlaşılabilir ise tecavüzün varlığından söz edilemez²⁹⁴. Ancak, önceki tarihli ticaret unvanı, olağan dışı bir tanınmışlığa sahipse, şirketlerin işletme konularının farklı olması, tecavüzü önlemeyebilir²⁹⁵.

Unvanın değiştirilmesi, ikinci unvandaki iltibas oluşturan ibarelerin silinmesi talebi olarak da ileri sürülebilir. Yargıtay, ikinci unvandaki haksız rekabet oluşturan ibarelerin silinmesi için iltibasın varlığını yeterli görmemiş, ayrıca davalı şirket ile davacı şirketin faaliyet alanlarının ortak olmasını aramıştır²⁹⁶. Dolayısıyla, Yargıtay'ın kabulüne göre, ticaret unvanlarındaki iltibas teşkil eden ibarelerin silinmesi için şirketlerin faaliyet alanları aynı olmalıdır.

Ticaret unvanı sahibinin, ticaret unvanının bir başkası tarafından marka olarak tescilinin talep edilmesi halinde, tescili engelleme ve tescil gerçekleşmiş ise hükümsüzlüğünü talep etme hakkı vardır. 556 sayılı MarkaKHK md. 8/f. 5 uyarınca tescil için başvurusu yapılmış markanın başkasına ait kişi ismi, fotoğrafı, telif hakkı veya herhangi bir sınaî mülkiyet hakkını kapsamaması hâlinde, hak sahibinin itirazı

iltibasın bulunduğu, iltibasın varlığının tespitinde "kamunun" değil, karşılaştırılacak işletmelerin iş ilişkileri içinde bulunduğu çevrelerin olağan dikkatinin önemli olduğuna dair İsviçre Federal Mahkemesi'nin BGE 100 II 224-229 sayılı kararının tercümesi için bkz. **Ömer Teoman**, İsviçre Federal Mahkemesi'nin Anonim Ortaklıkların Ticaret Unvanı Konusundaki 9 Temmuz 1974 Tarihli Kararı (BGE 100 II 224-229), İktisat ve Maliye, C. XXII, S. 8, s. 324.

²⁹⁴ **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 163. İşletme konuları değişik olduğu için farklı müşteri çevrelerine hitap eden işletmelerin de ticaret unvanları arasında iltibasın oluşabileceğine ilişkin bkz. **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 217.

²⁹⁵ **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, s. 163.

²⁹⁶ 11. HD., T. 4.5.2006, E. 3315, K. 5211 sayılı Karar için bkz. **Eriş**, s. 1211.

üzerine tescil başvurusu reddedilir. Ticaret unvanı, hükümde geçen sınai mülkiyet hakkına dahildir, dolayısıyla ticaret unvanı sahibinin, unvanının marka olarak bir başkası tarafından tescilini engelleme hakkı mevcuttur²⁹⁷. Ancak belirtmek gerekir ki, ticaret unvanına dayanarak bir markanın tesciline itiraz ediliyor ise, ticaret unvanına ait sicil kayıtlarındaki faaliyet konuları ile tescil edilmek istenen markanın kapsayacağı mal ve hizmet listesi karşılaştırılacak ve bunların aynı veya benzer olması halinde marka başvurusu reddedilecektir²⁹⁸. Bir diğer ifadeyle, ticaret unvanının, bir başkası tarafından, unvanın tescilli olduğu faaliyet alanlarından farklı mal veya hizmetler için marka olarak tescil ettirilmesi mümkündür. Ticaret unvanı sahibinin, ticaret unvanının bir başkası tarafından marka olarak tescil ettirilmesi durumunda ise 556 sayılı MarkaKHK m. 42/f. 2'ye göre markanın hükümsüzlüğünü talep etme hakkı mevcuttur.

Ticaret unvanı haksız olarak kullanılan ve ticaret siciline tescil edilmiş olan tacir, bu tescilin silinmesini de isteyebilir. Tescil ettirilmiş unvanın, aynı ad ve soyadı taşımayan gerçek kişi tarafından tescil ettirilmesi halinde hangi taleplerin ileri sürülebileceği konusu tartışmalı olmakla birlikte bizim de katıldığımız görüşe göre, bu halde de sicilden silinme talebi dışında diğer taleplerin de ileri sürülebilmesi mümkündür²⁹⁹.

Tescilli iki unvan varsa yukarıda da belirtildiği üzere ilk tescili yaptıranın kural olarak öncelik hakkı vardır ve ilk tescili yaptıran, ikinci tescilin silinmesini dava

²⁹⁷ 11. HD., T. 21.6.2005, E. 8579, K. 6539 sayılı Karar: "... Öte yandan, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 8/5 nci maddesine göre, tescil için başvurusu yapılmış markanın, başkasına ait kişi ismi, fotoğrafı, telif hakkı veya herhangi bir sınai mülkiyet hakkını kapsamaması halinde, hak sahibinin itirazı üzerine tescil başvurusu reddedilir. Böyle bir markanın tescil edilmiş olması halinde ise, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 42/b maddesi gereğince, markanın hükümsüz sayılmasını mahkemeden istemek mümkündür. Davacı İmer İthalat İhracat Gümrükleme Ltd. Şti., 08.07.1983 tarihinde kurulmuş olup, dava konusu "İMER" ve "İMER GÜMRÜKLEME" markaları 18.07.1997 tarihinde davalı İmer Dış Tic İnş Turizm Sınai Yatırımları Ltd. Şti. adına tescil edilmiştir. Adı geçen davalı, "İMER" ibaresini, 08.07.1983 tarihinden önce marka olarak kullandığını kanıtlayamadığına göre, davalı İmer Dış Tic İnş ve Turizm Sınai Yatırımları Ltd. Şti. adına tescil edilen dava konusu markaların, davacı şirket unvanına tecavüz oluşturduğunun kabulü ile, buna göre karar verilmek gerekirken..." (Uğur Çolak, Türk Marka Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 393).

²⁹⁸ Çolak, s. 392.

²⁹⁹ Görüş için bkz. Helvacı, s. 335.

edebilir. Ancak, kullanılan unvanın hitap ettiği müşteri çevresinin farklı olması halinde unvanın silinmesinin istenip istenemeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız ilk görüşe göre, unvanların hitap ettiği müşteri çevreleri farklı ise unvanlar arasında iltibas oluşmaz ve bu unvanın silinmesi talep edilemez³⁰⁰. İkinci görüşe göre ise, bu durumda silinme talebinin dayanağı iltibas değil, öncelik hakkıdır ve korunmaya değer hak tescilden doğduğu için unvanın hitap ettiği müşteri çevresi veya iş kolunun aynı olup olmaması bu hususta önem taşımamaktadır³⁰¹. Yargıtay ise bu konuda kesin bir tavır takınmamış, her iki görüşe göre de kararlar vermiştir³⁰².

d. Tecavüz Sonucu Olan Maddi Durumun Ortadan Kaldırılması, Gereğinde Araçların ve İlgili Malların İmhası

TTK md. 52’de, eski TTK md. 54’ten farklı olarak, ticaret unvanının bir başkası tarafından ticari dürüstlüğe aykırı olarak kullanılması halinde hak sahibinin, tecavüz sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını ve gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını talep edebileceği düzenlenmiştir. Benzer bir düzenleme haksız rekabet açısından TTK md. 56/f. 1/b. c’de mevcuttur. Bu hükme göre, haksız rekabete maruz kalan kimse, haksız rekabet sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını isteyebilir³⁰³. TTK md. 56’nın gerekçesinde hükmün; “...*fikrî mülkiyete ilişkin mevzuat ve bu Kanunun 52 inci maddesiyle gerekli uyumun*

³⁰⁰ **Poroy/Yasaman**, s. 402.

³⁰¹ **Helvacı**, s. 335.

³⁰² Kullanılan unvanın farklı müşteri çevresine hitap etmesi halinde silinmesinin istenemeyeceği yönünde bkz. 11. HD., T. 25.6.1992, E. 90/8164, K. 92/7965 sayılı Karar (**Poroy/Yasaman**, s. 402, dn. 36). 11. HD., daha yeni bir tarihli kararında ise aksi sonuca varmıştır: “... *ticaret unvanının korunmasında, tescilli unvanın varlığı ve önceliği asıl ve yeterli olup, ayrıca işletmelerin faaliyet sahalarının aynı olması zorunluluğu aranmamaktadır* (11. HD., T. 11.2.2002, E. 2001/8976, K. 2002/1062 sayılı bu Karar için bkz. www.kazanci.com.tr). Aynı yönde bkz. 11. HD., T. 1.11.2004, E. 828, K. 10546 sayılı Karar (**Eriş**, s. 1207-1208).

³⁰³ Eski TTK md. 58/f. 1/b. c kapsamında görülen bu talep ile ilgili bir Yargıtay Kararı şöyledir: “... *Mahkemece unvana vaki tecavüzün önlenmesine karar verilmiş ve dâva dilekçesinde ambalajların toplanıp imha edilmesi talep edilmiş bulunmasına göre, ambalajlar piyasada bulundukça haksız rekabetin devam edeceği göz önüne alınarak bu ambalajların toplanıp imha edilmesine de karar verilmesi gerekir.*” (11. HD., T. 10.2.1986, E. 18, K. 555 sayılı bu Karar için bkz. **Başbuoğlu**, s. 104).

sağlanabilmesi ve aynı zamanda ihtiyatî tedbirlere dair 61 inci maddenin anlam kazanabilmesi için” maddeye eklendiği belirtilmiştir³⁰⁴. Nitekim, TTK md. 52’nin öngörülme amacının da madde gerekçesine göre fikri mülkiyete ilişkin mevzuat ile uyum sağlamak olduğu yukarıda belirtilmişti.

Benzer bir düzenleme marka için de mevcuttur. Gerçekten de, 556 sayılı MarkaKHK md. 62/f. 1’de marka hakkı tecavüze uğrayan marka sahibinin ileri sürebileceği taleplerden biri marka hakkına tecavüz dolayısı ile üretilmesi veya kullanılması cezayı gerektiren eşya ile bu eşyaları üretmeye yarayan araç, cihaz, makine gibi vasıtalara el konulmasıdır ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmazsa bunların imhası istenebilir³⁰⁵.

Tecavüz sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması talebi, unvanı ticari dürüstlüğe aykırı olarak kullanılan hak sahibinin, unvanına tecavüzden önceki durumuna kavuşmasını sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Tecavüz sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması istendiğinde, “*gereğinde*” malların ve ilgili araçların imhası³⁰⁶ da talep edilebilecektir. Ticaret unvanının korunmasında malların ve araçların imhası talebinin gerekli olup olmadığı tartışılabilir³⁰⁷. Dikkat çeken bir diğer husus ise malların ve araçların imhası talebinin ticaret unvanı açısından “*gereğinde*”, haksız rekabette ve marka, patent, tasarımın korunmasında “*tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise*” talep edilebileceğinin, diğer bir ifadeyle aynı talep hakkının, ticaret unvanı açısından diğer fikri mülkiyet haklarından farklı olarak kaleme alınmış

³⁰⁴ Bkz. **Kendigelen**, Yeni TTK, s. 184.

³⁰⁵ Aynı biçimde, fikri mülkiyet haklarına ilişkin diğer kanun hükmünde karamelerde de benzer düzenlemeler vardır (Bkz. 554 sayılı KHK md. 49/f. 1/b. d ve f, 551 sayılı KHK md. 137/f. 1/b. c ve e.

³⁰⁶ Ticaret unvanı marka olarak da kullanılıyorsa, “ilgili malların imhası” söz konusu olabilir. Bu durumun Kanun’da (Tasarıda) ayrıntılı bir biçimde düzenlenmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Demirçivi Mineliler**, s. 18, dn. 4.

³⁰⁷ Nomer Ertan’a göre, açılan bir önleme ve eski hale iade davası sonucunda, tecavüz mevcut olduğuna ve haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesine veya silinmesine karar verilmesi durumunda, zaten üzerinde haksız olarak ticaret unvanına ait işaretler bulunan evrak ve malların o şekilde kullanılması mümkün olmayacaktır (**Nomer Ertan**, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, s. 85).

olmasıdır. Ancak, kanaatimizce de, ağır sonuçlar verecek mal ve araçların imhasına son çare olarak başvurulması gerekir, bu nedenle TTK md. 52/f. 1'deki "gereğinde" ifadesinin, haksız rekabet ve diğer fikri mülkiyet düzenlemelerinde olduğu üzere "tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise" olarak anlaşılması gerekir³⁰⁸.

e. Tazminat

TTK md. 52/f. 1 uyarınca ticaret unvanı bir başkası tarafından ticari dürüstlüğe aykırı olarak kullanılan hak sahibi, kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat talep edebilir. Tazminat talebi, eski TTK md. 54/f. 1'de de mevcut olmakla birlikte "...zarar görmüş ise kusur hâlinde bunun da tazmini isteyebilir" şeklinde ifade edilmişti. İki maddenin lafızlarından anlaşılacağı üzere, TTK md. 52'de tazminat talebine ilişkin ilk değişiklik, "kusurun ağırlığına" göre tazminat talebinde bulunulacağına belirtilmiş olması, ikinci değişiklik ise manevi tazminatın, tazminat kalemleri içinde açıkça zikredilmiş olmasıdır. Bu iki değişikliğin yerinde olup olmadığı tartışmaya açıktır. Şöyle ki, eski TTK md. 54'te açıkça belirtilmemekle birlikte, eski BK md. 49'daki şartların oluşması, manevi tazminat talebi için yeterliydi. Bu bakımdan, unvanının kanuna aykırı olarak bir başkası tarafından kullanılması nedeniyle kişilik hakları zarar gören kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat talep edebiliyordu. Ayrıca, eski TTK md. 54/f. 1'de yer alan "zarar görmüş ise kusur hâlinde bunun da tazmini" ifadesi, manevi tazminatı da kapsayan bir anlama sahipti.

TTK md. 52/f. 1'deki "kusurun ağırlığına göre" ifadesi ise tazminat talebinde bulunabilmek için kusurun ağır olması gerektiği izlenimi vermektedir ve yerinde değildir³⁰⁹. Gerçekten de, maddi ve/veya manevi tazminat talebinde bulunabilmek için failin kusurlu olması yeterlidir ve kusurun belli bir ağırlığa ulaşması şart değildir.

³⁰⁸ Nomer Ertan, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, s. 85.

³⁰⁹ Kendigelen, İlk Tespitler, s. 78; Nomer Ertan, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, s. 86.

Nitekim, hafif kusurlu olan fail hakkında da maddi ve/veya manevi tazminata hükmedilebilir. Kusurun ağırlığı, tazminat talebinde bulunabilme değil, tazminat miktarının belirlenmesinde dikkate alınır: Hakim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirleyeceği gibi (TBK md. 51/f. 1), zarar görenin, zararı doğuran fiile razı olması, zararın doğmasında veya artmasında etkili olması veya tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırması da tazminatta indirim sebepleridir (TBK md. 52/f. 1). Son olarak, TBK md. 52/f. 2 uyarınca zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse, hakimin tazminatı indirebileceğini hatırlatalım. Sonuç olarak, “*kusurun ağırlığına göre*” ifadesi, tazminat talebinde bulunulabilmesi için kusurun ağır olması izlenimi vermektedir ve bu nedenle madde metninden çıkarılmalıdır.

TTK md. 52’de, eski TTK md. 54’ten farklı olarak, maddi tazminat olarak mahkemenin, tecavüz sonucunda mütecevizin elde etmesi mümkün görülen menfaatinin karşılığına da hükmedebileceği öngörülmüştür. Benzer bir düzenlemeye, haksız rekabette maddi tazminat talebi açısından TTK md. 56/f. 1/b. e’de de yer verilmiştir. Hak sahibine, maddi tazminat yerine, mütecevizin elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığını talep edebilme yetkisi tanınmasının temelinde, hak sahibinin, uğradığı zararın miktarını ispat etmesinin çok güç olması yatmaktadır. Ticaret unvanı bir başkası tarafından ticari dürüstlüğe aykırı olarak kullanılan hak sahibi, bu kullanım nedeniyle maddi bir zarara uğramış ise seçimlik bir hakka sahiptir; ya zararın tutarını isteyerek maddi tazminat talebinde bulunacak ya da mahkemedен, mütecevizin elde etmesi mümkün görülen karşılığa hükmetmesini talep edecektir. Maddi zararının tazminini ve mütecevizin elde etmesi mümkün görülen karşılığa hükmedilmesini aynı anda isteyebilmesi mümkün değildir³¹⁰.

³¹⁰ Teoman, Ticari İşletme Hukuku, s. 470.

C. Bildirim Zorunluluğu ve Cezai Yaptırımlar

TTK md. 51 “Bildirim ve ceza” başlığı altında iki hususu düzenlemiştir. Birincisi (ilk fıkra), ticaret unvanının tescil edilmediğinin veya kanuna aykırı olarak tescil edildiğinin ya da kullanıldığının öğrenilmesi halinde durumun yetkili makamlara bildirilmesi zorunluluğudur³¹¹. İkincisi (ikinci ve üçüncü fıkralar), ticaret unvanına ilişkin TTK hükümlerine aykırılık halinde uygulanacak idari para cezası ve hapis cezası veya adli para cezasına ilişkindir.

İlk olarak bildirim zorunluluğundan bahsedecek olursak, bu zorunluluk TTK md. 51/f. 1’de “*Bütün mahkemeler, memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve Türk Patent Enstitüsü görevlerini yaparlarken bir ticaret unvanının tescil edilmediğini, kanun hükümlerine aykırı olarak tescil edildiğini veya kullanıldığını öğrenirlerse durumu yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdürler*” şeklinde ifade edilmiştir. Eski TTK md. 53/f. 1 “*Bütün mahkemeler ve memurlar, ticaret ve sanayi odaları ve noterler vazifelerini yaparken bir ticaret unvanının tescil edilmediğini veya kanunun hükümlerine aykırı olarak tescil yahut istimal edildiğini öğrenirlerse keyfiyeti salahiyetli ticaret sicil memuruna ve müddeiumumiliğe bildirmeye mecburdurlar.*” şeklinde idi. Hükümün TTK Tasarısı metnindeki biçimi, eski TTK md. 53/f. 1 hükmü ile aynı idi, sadece metne TPE dahil edilmişti. 6335 sayılı Kanun md. 7 ile fıkradaki “ticaret sicili müdürüne ve Cumhuriyet savcılığına” ifadesi, ikinci fıkrada yapılan değişiklik ile bazı fiiller idari para cezasına dönüştürüldüğü için, “makamlara” şeklinde değiştirilmiştir.

TTK’nın 51. maddesinde öngörülen cezai yaptırımlara gelince, maddenin ikinci fıkrasına göre, TTK md. 39-45 veya TTK md. 48’i ihlal edenler, iki bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılırlar. Hüküm, Adalet Komisyonu’nun kabul ettiği Tasarı

³¹¹ Bildirim zorunluluğuna aykırılığın müeyyidesinin düzenlenmemiş olmasının eleştirisi için bkz. **Kürkçüoğlu**, s. 64.

metninde “39 ilâ 46 ve 48 inci madde hükümlerini ihlal edenler ve 49 uncu maddeye aykırı olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullanan kimseler, 38 inci maddenin birinci fıkrasına göre cezalandırılırlar.” şeklinde idi³¹². Belirtelim ki, eski TTK md. 53/f. 2’de de aynı düzenleme yer almaktaydı³¹³. Maddenin ikinci fıkrası, 6335 sayılı Kanun md. 7 ile yapılan değişiklik ile suç ve cezalarda orantılılık ilkesi çerçevesinde yeniden düzenlenmiş ve 39 ilâ 45 inci ve 48 inci maddelerde belirtilen hükümlerin ihlali halinde uygulanacak ceza, idari para cezasına dönüştürülmüştür.

TTK md. 51/f. 3 ise, “46 ncı maddeyi ihlal edenler veya 49 uncu maddeye aykırı olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullananlar, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.” hükmünü içermektedir. Bu fıkra, maddeye 6335 sayılı Kanun md. 7 ile yapılan değişiklikte eklenmiştir.

³¹² Adalet Komisyonu, sadece ifadeyi daha uygun bir lafza kavuşturmuş ve metindeki “... fıkrasındaki cezalara mahkum edilirler” ibaresinin ceza hukuku ilkelerine uygun görülmebileceğinden endişe ederek, gerekli düzeltmeyi yapmıştır.

³¹³ Eski TTK md. 53/f. 2 “41 ila 48 ve 50 nci maddeler hükümlerine aykırı hareket edenler ve 51 inci maddeye muhalif olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullanan kimseler, 40 inci maddenin birinci fıkrasındaki cezalara mahkum edilirler.” şeklinde idi.

SONUÇ

Ticaret unvanı, ticari hayatta kullanılan, esas fonksiyonu taciri diğer tacirlerden ayırt etmek olan, bunun yanında ticari işletmenin tanıtılmasına da dolaylı bir katkı sağlayan, nasıl oluşturulacağı (şekli) onu kullanacak tacire bağlı olarak bizzat kanun koyucu tarafından gösterilen bir ayırt edici işarettir.

Bu ayırt edici işaret, diğer fikri mülkiyet hakları gibi gayri maddi bir malvarlığı hakkı olup, ticari işletmenin malvarlığına dahil unsurlardan biridir ve bu itibarla, ekonomik bir değere sahiptir. Bu ekonomik değer, kendisini özellikle ticari işletmenin devir gibi hukuki işlemlere konu olmasında ve tacirin iflası halinde iflas masasına girmesinde gösterir.

TTK, ticaret unvanını, işletme adına ayırdığı 53. maddesi ile birlikte Birinci Kitap'ının Üçüncü Kısım'ında "Ticaret Unvanı ve İşletme Adı" başlığı altında ayrıntılı bir şekilde ve eski TTK'ya nazaran bazı önemli yenilik ve değişiklikler getirerek düzenlemiştir. Bu yenilik ve büyük olarak nitelendirebileceğimiz değişiklikler esasen üç konuda yapılmıştır.

Bunlardan ilki, tacirin işletmesiyle ilgili düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlerine yaptığı kayıtların dayandığı belgelerde temel bazı bilgileri bu arada ticaret unvanını da yazmak, ayrıca şayet internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise bu bilgilere internet sitesinde de yer vermek zorunda olduğunun kabul edilmiş olmasıdır (TTK md. 39/f. 2). 6335 sayılı Kanun ile TTK md. 39/f. 2'de yapılan değişiklik ile bu biçimi alan düzenlemede bulunan "ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde" ifadesi, değişiklik öncesinde yer alan "tacirin işletmesiyle ilgili olarak kullandığı her türlü kağıt ve belgede" ifadesi kadar olmasa da, geniş bir ifadedir. Haklı olarak öğretilerde eleştirilmektedir.

Önemli bir değişiklik de, gerçek kişilerin ticaret unvanlarının koruma sahasının kayıtlı buldukları ticaret sicili ile sınırlı olması kuralından vazgeçilmiş olmasıdır. Bu amaçla, eski TTK md. 43/f. 2 ile eski TTK md. 47 TTK'ya alınmamıştır. TTK md. 45, “Ortak hükümler” başlığı altında, ticaret unvanlarının koruma sahası -hem gerçek hem de tüzel kişi tacirler bakımından- yani bir ayırım yapmadan tüm Türkiye olarak belirlemiştir. Değişikliğin gerekçesinde de belirtildiği gibi, böylece eski TTK'nın 43. maddesinin gerçek ve tüzel kişilerin ticaret unvanlarının korunmasında gerçek kişi unvanları aleyhine farklılık yaratan ikinci fıkrası, bugün anlamını yitirmiş ve haksız bir durum yaratır konuma girmiştir. Gerçek kişi unvanlarının da sadece tescil edildikleri sicil dairesinde bilindikleri anlayışı bugünkü teknolojik ilerlemeler, özellikle elektronik ortamın olanakları karşısında terk edilmiştir. Bu sebeple gerçek kişi unvanlarının da Türkiye çapında korunması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Gerçek kişi tacirlere ait ticaret unvanları ile tüzel kişilerin ticaret unvanları arasındaki bu ayırımın ortadan kaldırılmış olmasını isabetli bulmaktayız.

Üçüncü olarak, TTK md. 49/f. 2/c. 2 ile, öğretilerdeki bir tartışmaya son verilmiş ve ticaret unvanının işletme ile birlikte devri halinde, ticaret unvanını da devralan kişinin bu unvanı değiştirmeden aynen kullanabileceği kabul edilmiştir. Yalnız, işletme adına uygulanacak hükümleri gösteren TTK md. 53'te, bu hükme yer verilmemiş olmasının bir eksiklik olduğu ifade edilmelidir.

Dördüncü önemli değişiklik de, TTK md. 52'de eski TTK md. 54'e göre ticaret unvanına tecavüz edilen kişinin ileri sürebileceği talep ve dava haklarının, ticaret unvanının korunmasının genişletilmiş olmasıdır. Bu, diğer fikri mülkiyet haklarına ilişkin kanun ve kanun hükmünde kararnamelere benzer bir korumayı ticaret unvanı için sağlamıştır, oldukça yerinde bir değişiklik/yeniliktir. Ancak, maddede yer alan “kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat” ifadesi eleştirilmelidir. Zira, tazminat davası bakımından kusurun varlığı ve tazminata hükmedilebilmesi için bunun ispat edilmiş olması yeterlidir. Kusurun ağırlık derecesi, sadece hükmedilecek tazminat miktarının

takdir ve tespiti bakımında etkili olabilir. Ayrıca, ticaret unvanına tecavüz sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması için açılacak davada hükme göre “gereğinde” ilgili malların ve araçların imhası talep edilebilecektir. Bunun çok ağır bir yaptırım olması karşısında, hükümdeki “gereğinde” ifadesinin haksız rekabette açılacak davaları düzenleyen TTK md. 56/f. 1/b. c’de olduğu gibi “tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise” şeklinde anlamak daha yerinde olur.

TTK ile getirilen bu önemli yenilik ve değişiklikler dışında, TTK’nın “Ticaret Unvanı ve İşletme Adı” üst başlığı altındaki maddeleri (madde 39-53) incelendiğinde tespit edilebilen başka birtakım ufak tefek değişikliklerin de yapıldığı veya yapılması gerekirken yapılmadığı ya da değiştirilmesi gereken bazı hükümlerin bulunduğu göze çarpmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz, aşağıdaki eleştiri ve önerilerde bulunabiliriz:

1) *“Her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesi ile ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır.”* şeklindeki TTK md. 39/f. 1’de yer alan “işletmesi ile ilgili senetlerle diğer belgeleri” ifadesinin, “işletmesi ile ilgili belgeleri” olması daha yerinde olurdu. Zira belge, zaten senedi de içine almaktadır. Hükümde senedin ayrıca belirtilmesine gerek yoktur.

2) Eski TTK md. 42/f. 1’de ticaret unvanının tescili ve ilanı zorunluluğu açıkça “tescil ve ilan ettirmeye mecburdur” şeklinde ifade edilmişken, TTK md. 40/f. 1’de “tescil ve ilan ettirir” ifadesine yer verilmiştir. Bundan, tescil ve ilanın zorunlu olmadığı, tacirin ihtiyarına bırakıldığı sonucu çıkarılamaz. TTK md. 18/f. 1’de, ticari işletmenin ticaret siciline tescili zorunluluğu açıkça öngörülmüştür, her ne kadar ticaret unvanının da tescilinin zorunlu olduğu açıkça öngörülmemişse de, ticari işletmenin tescili unvanın tescilini de kapsar. Buna göre, ticaret unvanının sicile tescili zorunluluğu, tacir sıfatına bağlanan külfetlerden biridir. TTK md. 40/f. 1’deki “tescil ve ilan ettirir” ifadesinin bu şekilde anlaşılması gerekir. Nitekim, ticaret unvanının tescil ettirilmemiş olması TTK md.

51/f. 2’de öngörülen yaptırımın ve TTK md. 33’te düzenlenen tescile davet ve ceza hükmünün uygulanmasına neden olur.

3) TTK md. 40/f. 4/c. 2’de, merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye’deki şubeleri için yerleşim yeri Türkiye’de bulunan tam yetkili bir “ticari mümessil” atanacağı belirtilmiştir. Buradaki “ticari mümessil” kavramı TBK’da “ticari temsilci” olarak değiştirilmiştir, dolayısıyla TBK’nın tercih ettiği terim ile uyumlu değildir.

4) TTK md. 42/f. 2’de (adi veya sermayesi paylara bölünmüş) komandit şirketlerin ticaret unvanlarının şekli açıklanırken, bu şirketlerin ticaret unvanlarında komanditer ortakların adları ve soyadları gibi ticaret unvanlarının da bulunamayacağı belirtilmiştir. Madde gerekçesinde, hükmün eski TTK md. 44/f. 2’den aynen alındığı belirtilmiş ise de, fıkra “veya ticaret unvanları” ifadesi isabetle eklenmiştir. Çünkü komanditer ortak bir tüzel kişi de olabileceğinden, bunun ticaret unvanının da komandit şirketin ticaret unvanında yazılı olamaması gerekir.

5) TTK md. 43/f. 2’de, limited, anonim ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarında gerçek bir kişinin adı veya soyadının bulunması halinde, şirket türünü gösteren ibarelerin baş harflerle veya başka şekilde kısaltma yapılarak yazılamayacağı öngörülmüştür. Hükümdeki “gerçek bir kişinin adı veya soyadı” ifadesindeki “veya” kelimesi hatalıdır, “ve” şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

6) TTK md. 43/f. 2’de anonim ve limited şirketlerin ticaret unvanlarında “anonim şirket” ve “limited şirket” ibarelerinin bulunacağı belirtilmiştir. TTK md. 1531’de “şirket” ve “ortaklık” terimlerinin kanuni terimler olup birbirleri ile eş anlamlı olduklarını açıkça ifade etmiştir. Böylece uygulamada sıkça rastlanan “anonim ortaklık”, “limited ortaklık” ifadelerinin de “kollektif ortaklık” ve “komandit ortaklık” ifadelerinin de bu şirketlerin ticaret unvanlarında yazılı olması artık açıkça kanuna uygunluk taşıyacaktır.

7) TTK md. 44/f. 1'e, eski TTK md. 46/f. 1'den farklı olarak, vakıflar dahil edilmiştir. Bunun nedeni, vakıfların TTK md. 16/f. 1'e de dahil edilmiş olmasıdır. Bu, yerinde bir eklemedir.

8) TTK md. 44/f. 1'de "Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları adlarıdır" ve işletme adı ile ilgili TTK md. 53/f. 1'de "İşletme sahibi ile ilgisi olmaksızın..." ifadeleri yer almakla birlikte, bu ifadeler; dernek ve vakıflar ile diğer tüzel kişilerin TTK md. 16/f. 1 uyarınca tacir sayılmaları bakımından ticari işletmeye sahip olmaları aranmadığı ve işletme adının kullanılması için de ticari işletmenin sahibi olmak gerekmediği için hatalıdır. Gerek dernek ve vakıflar ile diğer tüzel kişilerin gerekse işletme adı kullanan kişinin, bir ticari işletmeyi işletmesi yeterli ve tacir sayılması için gereklidir. Bir de ticari işletmenin sahibi/maliki olmaları gerekmez.

9) TSY md. 43/f. 3'e göre, kamuya yararlı dernekler ile gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıfların işlettikleri ve tüzel kişiliği bulunmayan ticari işletmeler ile kamu tüzel kişileri tarafından işletilen ve tüzel kişiliği bulunmayan ticari işletmelerin unvanları, kendilerini işleten tüzel kişinin adı ile işletme konusunu gösteren sözlerden oluşur. TSY'nin bu hükmünde sayılanlar, bir ticari işletme işletseler bile TTK md. 16/f. 2 uyarınca tacir sıfatına sahip değildirler. TTK md. 44/f. 1, hiçbir ayırım gözetmeden "*Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları, adlarıdır.*" hükmüne yer vermişse de, bu hükmün tacirler bakımından getirildiği sonucuna varmak gerekir. Bu sebeple, öğretide haklı olarak ifade edildiği gibi TSY'nin bu düzenlemesinin, kanuna aykırı olduğu için uygulanamayacağı kabul edilmelidir.

10) TSY md. 44/f. 3'te "*Gerçek kişi tacirlerin faaliyet konuları birbirinden farklı olan birden çok ticari işletmesinin bulunması halinde, ticaret unvanına her işletme dolayısıyla ayırt edici ilaveler yapılarak tescil olunur.*" hükmü yer almaktadır. TTK'da yer almayan böyle bir zorunluluğun, yönetmelik ile getirilmiş olması kurallar sıralanmasına uygun

değildir. Bu konu, eskiden olduğu gibi tartışmaya açıktır. Biz, aynı tacirin çeşitli işletmelerinde bir aldanmanın söz konusu olmayacağı gerekçesiyle ek kullanma zorunluluğunun bulunmadığını, tacirin birden fazla işletmesi için ayrı unvan almak zorunda olmadığını düşünmekteyiz. Her halde tacir, TTK md. 40 uyarınca her bir ticari işletmesini açtığı anda unvanını ayrı ayrı tescil ettirecektir.

11) Eski TTK md. 47'ye, gerçek kişi tacirler ile tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanlarının korunması bakımından yapılan ayırım kaldırıldığı için TTK'da yer verilmemiştir. Bunun sonucu olarak, eski TTK md. 47/f. 1'de yer alan tüzel kişilerin ticaret unvanlarında gerçek kişinin adı ve soyadı bulunması halinde eski TTK md. 43'ün uygulanacağı hükmüne de yer verilmemiştir. Bu hükme göre, tüzel kişilerin ticaret unvanlarında bir gerçek kişinin adı ve soyadı bulunuyorsa, eski TTK md. 43/f. 1 uyarınca bu ad ve soyadın kısaltılmadan yazılması gerekmektedir. Eski TTK md. 47/f. 1'in TTK'ya alınmamış olması eksikliklerdir. Buna rağmen, tüzel kişilerin ticaret unvanlarında gerçek kişilerin ad ve soyadlarına yer verildiğinde, bunların kısaltılmadan yazılması gerektiği söylenmelidir.

12) Şube, bir kavram olarak TSY md. 118/f. 1'de *“bir ticari işletmeye bağlı olup ister merkezinin bulunduğu sicil çevresi içerisinde isterse başka bir sicil çevresi içinde olsun, bağımsız sermayesi veya muhasebesi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kendi başına sınıai veya ticari faaliyetin yürütüldüğü yerler ve satış mağazaları”* olarak tanımlanmıştır. Bu tanımın, 5174 sayılı Kanun'da yer alan tanıma ve Yargıtay içtihadına da uyduğu görülmektedir. Belirtelim ki, bu yönde bir tanımın TTK'da yapılmış olması daha yerinde olurdu.

13) TTK md. 48/f. 2'de, şubelerin ticaret unvanları bakımından TTK md. 41 ve 45'in de uygulanacağı öngörülmüştür. Oysa, uygulanacağı öngörülen TTK md. 41, eski TTK md. 43/f. 2 TTK'ya alınmadığından, şubelerin ticaret unvanlarına uygulanamaz. Bu hükmün uygulanacağına fıkra da belirtilmiş olması öğretide haklı olarak belirtildiği gibi hatalıdır.

KAYNAKÇA

- Ansay Tuğrul: Adi Şirket Ortakları Tacir midir? Ortakların Ticaret Unvanı - Defter Tutma (TD. 17.5.1966), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1968, C.XXV, s.263-266.
- Arkan Sabih: Ticarî İşletme Hukuku, 6335 Sayılı Kanun'la Değişik Türk Ticaret Kanunu'na Göre Hazırlanmış 17. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2012.
- Arslanlı Halil: Kara Ticareti Hukuku, Umumi Prensipler, 2. Bası, İstanbul, 1959.
- Aslan İ. Yılmaz/
Şenyüz Doğan: İşletme Hukuku, Ekin Yayınevi, Bursa, 2012.
- Ayhan Rıza/
Özdamar Mehmet/
Çağlar Hayrettin: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- Bahtiyar Mehmet: Ticari İşletme Hukuku (Ders Notları, Soru Örnekleri), 12. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012.
- Başbuoğlu, Tarık: Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, C. I, Ankara 1988.
- Bilgili Fatih/
Demirkapı Ertan: Ticaret Hukuku Bilgisi, 2. Baskı, Dora Yayınevi, Bursa, 2012.
- Bilgişin Ş. Memedali: Ticaret Hukuku Prensipleri, C. I, 3. Bası, İstanbul, 1950.
- Boyacıoğlu Cumhuri: Ticaret Unvanı, Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
- Bozbel Savaş: Domain Names (İnternet Alan Adları) ve ICANN Tahkim Usulü, Prof. Dr. Ömer Teoman'a Armağan, C.I, Beta Yayınevi, İstanbul, 2002, s.215-254 (Bozbel, Makale).

- Bozbel Savaş: İnternet Alan Adlarının (Domain Names) Korunmasında ICANN Tahkim Usulü, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006 (Bozbel, Kitap).
- Bozer Ali/
Göle Celal: Ticari İşletme Hukuku (6102 Sayılı TTK Çerçevesinde), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No. 465, Ankara, 2011.
- Bozkurt Tamer: THEMIS Ticari İşletme Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Can Mustafa: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Unvanı, Mevzuat Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 111, Mart 2007 (<http://www.mevzuatdergisi.com/2007/03a/01.htm>).
- Çolak Uğur: Türk Marka Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Demirçivi Mineliler Z.: Ticaret Unvanı ve Haksız Rekabete İlişkin Bir Yargıtay Kararının TTK ve TTK Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde MarKHK Hükümleri de Dikkate Alınarak İncelenmesi, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, Cilt: I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 13-23.
- Doğanay İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Birinci Cilt: Madde 1-346, Ankara, 1974.
- Domaniç Hayri: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt: I, Temel Yayınları, İstanbul, 1988.
- Eriş Gönen: Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, 1. Cilt, 1-56. Maddeler, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2010.
- Helvacı Mehmet
(Ülgen Hüseyin/
Teoman Ömer/
Kendigelen Abuzer/
Kaya Arslan/
Nomer Ertan Füsün): Ticari İşletme Hukuku, Birinci Basıdan Tıpkı Üçüncü Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.
- İmregün Oğuz: Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, Gözden Geçirilmiş Üçüncü Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

- Karahan Sami: Gerçek Kişi Unvanlarının Korunması ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybı İlkesi, Batider, 2001, C. XXI, S. 1, s. 271-285 (Karahan, Hak Kaybı).
- Karahan Sami: Ticari İşletme Hukuku, 23. Bası, Mimoza Yayınevi, Konya 2012 (Karahan, Ticari İşletme Hukuku).
- Karayalçın Yaşar: Ticaret Hukuku I. Giriş - Ticari İşletme, 3. Bası, Ankara, 1968.
- Kaya Arslan
(Ülgen Hüseyin/
Teoman Ömer/
Kendigelen Abuzer/
Nomer Ertan Fusun): Ticari İşletme Hukuku, Birinci Basıdan Tıpkı Üçüncü Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009 (Kaya, Ticari İşletme Hukuku).
- Kaya Arslan: Karşılaştırmalı - Notlu Yeni Türk Ticaret Kanunu, İlgili Ticari Mevzuat, Uygulama Örnekleri, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012 (Kaya, Yeni TTK).
- Kaya Arslan: Marka Hukuku, Arıkan Yayınevi, İstanbul 2006 (Kaya, Marka Hukuku).
- Kayıhan Şaban/
Yasan Mustafa: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticari İşletme Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2012.
- Kendigelen Abuzer: Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İç Ticaret 1995/1 Sayılı Tebliğinin Hukuki Açından Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1995-1996, S.1-2, s. 297-334.
- Kendigelen Abuzer: Gereççeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011 (Kendigelen, Yeni TTK).
- Kendigelen Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu - Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011 (Kendigelen, İlk Tespitler).

- Kürkçüer, Orhan: Ticaret Unvanının Himayesi, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 17-1960, Sayı: 3, s. 63-66.
- Mimaroglu, S. Kemal: İşletme Hukuku, C.I, 3. Bası, Ankara, 1978.
- Moroğlu Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, 6. Baskı, İstanbul, 2009.
- Moroğlu Erdoğan: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Moroğlu Erdoğan/
Kendigelen Abuzer: İçtihatlı - Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Tümü ile Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Nomer Ertan N. Fusun: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Ticaret Unvanı ve İşletme Adına İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler, Kadir Has Üniversitesi'nde Düzenlenen Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu (25-26 Kasım 2011), İstanbul, 2012, s. 71-88 (Nomer Ertan, Ticaret Unvanı ve İşletme Adı).
- Nomer N. Fusun: İnternet Alan Adının (Domain Name) Hukuki Niteliği ve Marka ve Ticaret Unvanı Gibi Ayırt Edici Ad ve İşaretler ile Arasında Benzerlik Bulunması Sebebiyle Doğabilecek Hukuki Sorunlar, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001,s. 399 vd. (Nomer, İnternet Alan Adı).
- Nomer Ertan N. Fusun: Markanın Üçüncü Kişi Tarafından Reklam Amaçlı Kullanılması ve WW-AUDİ Örneği, Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan, 2002, 1117-1137.
- Odman Boztosun Ayşe/
Ünal Akın: Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Ticaret Unvanına, İşletme Adına ve Haksız Rekabete İlişkin Hükümlerin Değerlendirmesi, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, Cilt: II, Sayı: 1, s. 383-413.

- Okutan Gül: Ticaret Unvanı ve İşletme Adı, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, Yayın No: 714, İstanbul, 1997, s. 19-23.
- Öçal Akar: Ticaret Unvanının Devri, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 1973/1, s.274 vd.
- Poroy Reha/
Yasaman Hamdi: Ticari İşletme Hukuku, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- Tekil Fahiman: Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, 1997.
- Tekinalp Ünal: Fikri Mülkiyet Hukuku, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012 (Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku).
- Tekinalp, Ünal: Markanın Üçüncü Kişi Tarafından Kullanılması, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul, 1998, s. 633-645 (Tekinalp, Markanın Kullanılması).
- Teoman Ömer: İsviçre Federal Mahkemesi'nin Anonim Ortaklıkların Ticaret Unvanı Konusundaki 9 Temmuz 1974 Tarihli Kararı (BGE 100 II 224-229), İkt. Mal., C. XXII, S. 8 (Kasım 1975), s. 223 vd.
- Teoman Ömer
(Ülgen Hüseyin/
Helvacı Mehmet/
Kendigelen Abuzer/
Kaya Arslan/
Nomer Ertan Füsün): Ticari İşletme Hukuku, Birinci Basıdan Tıpkı Üçüncü Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.
- Yongalık Aynur: Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler, Batider, 2002, C.XXI, S.3, s.5-30.